

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**ORTAÖĞRETİM 11.SINIF FELSEFE DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ
(KAYSERİ İLİ ÖRNEĞİ)**

**Hazırlayan
Selçuk ERTEN**

**Danışman
Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ**

Yüksek Lisans Tezi

**Mart 2018
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**ORTAÖĞRETİM 11.SINIF FELSEFE DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ
(KAYSERİ İLİ ÖRNEĞİ)**

(Yüksek Lisans Tezi)

**Hazırlayan
Selçuk ERTEN**

**Danışman
Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ**

**Bu Çalışma; Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi
Tarafından SDK-2016-6737 kodlu proje ile desteklenmiştir.**

**Mart 2018
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Selçuk ERTEN

“Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği)” adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Selçuk ERTEN

Danışman

Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ

Eğitim Bilimleri ABD Başkanı

Prof. Dr. Remzi KILIÇ

Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ danışmanlığında Selçuk ERTEN tarafından hazırlanan “Ortaöğretim 11.Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği)” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

13/03/2018

JÜRİ:

Danışman : Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ

Üye : Prof. Dr. Remzi KILIÇ

Üye : Prof. Dr. Ayhan DİKİCİ

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 15./03./2018 tarih ve .....12.-01.....sayılı kararı ile onaylanmıştır.

15 / 03 / 2018

Prof. Dr. Cevdet KIRPIK

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Felsefe dersi öğretim programı, eğitim bilimlerindeki son gelişmeler ve çağdaş eğitim anlayışı doğrultusunda yeniliklere açık, sorgulayabilen, eleştirel düşünen, sorun çözme becerisine sahip, farklı düşüncelere saygılı bireyler yetiştirmeyi ön planda tutmaktadır. Öğretmen bilgiye ulaşmada öğrencinin rehberidir. Bu amaçla, bu çalışmada ortaöğretim 11. Sınıf felsefe dersi öğretim programının etkenlerini öğretmen görüşlerine göre belirlenmeye yönelik çalışma yapılmıştır.

Araştırmanın yürütülmesi sırasında bana yardım ve desteği ile çok katkı sağlayan Danışmanım, Değerli Hocam Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ' ye araştırmanın ilk gününden itibaren verdiği destek ve sunduğu bilgilerden ötürü teşekkür etmek isterim. Çalışmalarında ve Yüksek Lisans eğitimimde bilgi ve birikimleriyle katkılarından dolayı Eğitim Bilimleri ABD Başkanı sayın Prof. Dr. Remzi KILIÇ'a, Eğitim Bilimleri ABD Başkan Yardımcısı Yrd. Doç. Dr. Habib HAMURCU'ya, Doç. Dr. Mustafa DURMUŞÇELEBİ'ye, Doç. Dr. Semra DEMİR BAŞARAN' a, Yrd. Doç. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ'a, verilerin analizi noktasında desteğini esirgemeyen sayın Dr. Emre TOPRAK' a teşekkür ederim. Ayrıca araştırmaya katılan ve araştırmada yer alan soruları samimiyetle yanıtlayan Kayseri il merkezindeki (Melikgazi, Kocasinan, Talas) ortaöğretim Felsefe öğretmenlerine teşekkür etmek isterim.

Yaşamın her anında maddi, manevi desteğiyle hep yanımda yer alan sevgili eşim Gülşen ERTEN'e, sevgili oğlum Huzeyfe Alptekin'e ve sevgili kızım Gülendam'a zorlu çalışma süreçlerimde gösterdikleri ilgi, özen ve sabırdan dolayı özellikle teşekkür ederim.

Selçuk ERTEN

Şubat 2018, KAYSERİ

**ORTAÖĞRETİM 11.SINIF FELSEFE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
(KAYSERİ İLİ ÖRNEĞİ)**

Selçuk ERTEN

**Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Mart 2018
Danışman: Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ**

ÖZET

Bu çalışma, 2015-2016 öğretim yılında Kayseri il merkezinde (Melikgazi, Kocasinan, Talas) devlet ortaöğretim okullarında görev yapan felsefe öğretmenlerinin görüşlerine göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, konuyla ilgili kaynaklar taranarak ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın örneklemine alınan felsefe öğretmenlerine öğretmen anket formları uygulanmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen verilerin analizi SPSS 23.00 istatistik paket programı kullanılarak yapılmıştır. Dağılımın özellikleri incelenerek uygun istatistiksel teknikler kullanılmış ve veriler analiz edilmiştir.

Araştırma sonunda; ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programının okulun imkânları ile gerçekleştirebilir olduğu, yeni kazanımlara ihtiyaç duyulduğu, ölçme ve değerlendirme çalışmalarının öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağladığı, içeriğin açık ve anlaşılır olduğu, programdaki etkinliklerin öğrencilere özgür düşünce becerileri kazandırdığı, programdaki etkinliklerin öğretmen öğrenci etkileşimini sağladığı, programa ayrılan haftalık ders saatinin yeterli olduğu, ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrıldığı, ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapıldığı, öğrencilerin sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabildiği, öğrencilerin sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamadığı, programın felsefi temele uygun olarak hazırlandığı, programdaki etkinliklerin öğrencilerin üst düzey düşünce becerilerini geliştirebileceği, programdaki etkinliklerin öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilecek şekilde olduğu, programdaki etkinliklerin öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırdığı, programdaki etkinliklerin Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasına olanak verdiği, programın öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağladığı gibi sonuçlara varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Felsefe, Öğretim programı, Öğretmen görüşü, Devlet ortaöğretim

**AN EVALUATION OF SECONDARY 11TH GRADE PHILOSOPHY COURSE
CURRICULUM ACCORDING TO TEACHER VIEWS
(SAMPLE OF KAYSERİ)**

Selçuk ERTEN

Erciyes University, Institute of Educational Sciences

Master Thesis, March 2018

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mustafa GÜÇLÜ

ABSTRACT

This study was carried out to evaluate the 11th grade philosophy course curriculum according to philosophy teachers' views who serve in public secondary schools in Kayseri city center (Melikgazi, Kocasinan and Talas) in 2015-2016 academic year. In the study, relevant sources were reviewed and information was given on the secondary 11th grade philosophy course curriculum. The philosophy teachers who were taken into the sample of the study were administered teacher questionnaire forms. The data which were obtained as a result of the administration of the questionnaire were analyzed using the SPSS 23.00 statistical package software. Suitable statistical techniques were used examining the features of the distribution and data were analyzed.

As a result of the study, it has been concluded that the secondary 11th Grade Philosophy Course Curriculum can be implemented with the possibilities of the school; new learning outcomes are needed; studies of measurement and evaluation allow to know students in multiple ways; the content is clear and comprehensible; the activities in the curriculum equip students with skills of free thought; the activities in the curriculum ensure teacher-student interaction; the weekly course hours allocated to the curriculum are sufficient; studies of measurement and evaluation are allocated sufficient time; exhibitions, projects, observations, interviews, self-assessment and peer assessment are conducted within the studies of measurement and evaluation; students can answer multiple choice items on examinations; students cannot answer open ended questions on examinations; the curriculum was prepared appropriately for the philosophical basis; the activities in the curriculum can develop students' higher level thinking skills; the activities in the curriculum are present in a way that students can express their thoughts easily; the activities in the curriculum arouse students' curiosity; the activities in the curriculum enable the Turkish culture and philosophers to be known sufficiently; and the curriculum allow to use student centered methods and techniques.

Key words: Philosophy, curriculum, teachers' views, public secondary schools.

İÇİNDEKİLER

ORTAÖĞRETİM 11.SINIF FELSEFE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ (KAYSERİ İLİ ÖRNEĞİ)

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	ii
YÖNERGEYE UYGUNLUK.....	iii
KABUL ONAY.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xii

BÖLÜM I GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Tanımlar.....	7
1.5. Sınırlılıklar.....	7

BÖLÜM II GENEL BİLGİLER

2.1. 2009 Felsefe Eğitim Programı.....	8
2.1.1. 2009 Felsefe Eğitim Programının Vizyonu.....	10
2.1.2. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının Amaçlarının İncelenmesi.....	10
2.1.3. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının Yaklaşımının İncelenmesi.....	11
2.1.4. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının Kazanımların İncelenmesi.....	13
2.1.5. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının Dayandığı Felsefe Anlayışı İncelenmesi.....	15

2.2.	2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi	16
2.2.1.	2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının I. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi.....	16
2.2.2.	2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının II. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi.....	17
2.2.3.	2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının III. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi.....	18
2.2.4.	2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının IV. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi.....	19
2.2.5.	2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının V. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi.....	20
2.2.6.	2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının VI. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi.....	21
2.2.7.	2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının VII. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi.....	22
2.2.8.	2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının VIII. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi	23

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.	Araştırma Modeli	26
3.2.	Evren ve Örneklem	26
3.3.	Veri Toplama Araçları	29
3.4.	Veri Toplama Süreci	29
3.4.	Yöntem.....	30
3.5.	Verilerin Analizi.....	30
3.6.	Risk ve Sınırlılıklar	31

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1.	Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türlerine Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular	32

4.2. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	39
4.4. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular	45
4.5. Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	53
4.6. Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	66
4.7. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	72
4.8. Öğretmenlerin Felsefe Öğretimi İle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumlarına Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	78
4.9. Öğretmenlerin Felsefe Öğretimi İle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumlarına Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	85

BÖLÜM V

TARTIŞMA – SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma.....	94
5.2. Sonuç.....	99
5.3. Öneriler	105
KAYNAKÇA	108
EKLER.....	114
EK 1. ANKET FORMU	114
EK 2. ANKET ONAYI.....	118
ÖZGEÇMİŞ.....	120

KISALTMALAR

a.g.d.	: Adı geçen dergi
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.p.	: Adı geçen program
BAP	: Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
ÇPL	: Çok Programlı Lise
DTCF	: Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
KB	: Kültür Bakanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEBBİS	: Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri
MEGSB	: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı
MV	: Maarif Vekaleti
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SPSS	: Statistical Package for the Social Science
ss.	: Sayfa sayısı
TD	: Tebliğler Dergisi
TTKB	: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
vb	: Ve benzeri
vd	: Ve diğerleri

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okul türlerine göre dağılımı.....	27
Tablo 2.	Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı.....	27
Tablo 3.	Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşlarına göre dağılımı.....	27
Tablo 4.	Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim durumlarına göre dağılımı.....	28
Tablo 5.	Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları fakülte türlerine göre dağılımı	28
Tablo 6.	Araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımı	28
Tablo 7.	Araştırmaya katılan öğretmenlerin felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitim alma durumlarına göre dağılımı.....	29
Tablo 8.	Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türlerine göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği	33
Tablo 9.	Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği	39
Tablo 10.	Öğretmenlerin yaşlarına göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği.....	46
Tablo 11.	Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği	54
Tablo 12.	Öğretmenlerin mezun oldukları fakülte türlerine göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği	66
Tablo 13.	Öğretmenlerin kıdemlerine göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği	72

- Tablo 14.** Öğretmenlerin felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumlarına göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği 79
- Tablo 15.** Öğretmenlerin ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı 85

BÖLÜM I

GİRİŞ

Diemer'e (1997) felsefe, "insan kültürünün belli bir aşamasında ortaya çıkmış bir fenomen olarak insanın kendisini, evreni ve içinde yaşadığı çevreyi anlamak için başvurduğu bir düşünme biçimi" (s.11) olarak tanımlanmaktadır. Bu bize felsefenin zihinsel etkinliklerinin en farklı olanı olduğunu gösterir. Bu farklılığın kaynağı felsefenin var olan ve olmayan bütün konuları bütüncül bir bakışla ele almasından kaynaklanır. "Çünkü her türlü var olan (dış dünyada, düşüncede, dilde) ve bu var olanlar arasındaki ilişkiler felsefenin en önemli sorunlarından birini oluşturur" (Çotuksöken, 1995, s.73).

Felsefe sistemleştirilmiş bir bilgiler bütünüdür. Felsefede genel geçer hükümlere varmak için akıl yürütmeler yapılır (Gündoğan, 1993). "Nitekim Kant'ın deyişiyle felsefe kendisini akla dayanan nedenlerle meşru kılmak veya haklı çıkarmak iddiasında olan bir zihinsel etkinlik biçimidir" (Arslan, 1995, s.15).

Felsefe zihinsel temelli, sürekli olarak sorularını yenileyen bir araştırma faaliyeti olarak da görülebilir (Uygur, 1984). Bu çerçevede sorgulamanın felsefe için oldukça önemli bir kavram olduğu söylenebilir. bağlamda felsefenin önemli bir işlevi soruşturmaktır, sonrada anlamlı soruları açık bir biçimde ortaya koymaktır. "Sokrates'e göre felsefe, sorularımıza cevap vermekle sorumlu değildir. O daha çok cevaplarımızı sorgulamakla sorumludur" (Honer/Hunt, 1996, s.9-10). Bu bize felsefede cevaplardan ziyade soruların daha önemli olduğunu göstermektedir (Çüçen, 1993).

Felsefe alanı ile ilgilenenlerden en fazla beklenen özelliklerden birisi de eleştirel bir tutum takınmalarıdır (Gündoğan, 1993). Çünkü felsefe her türlü varlık ve düşüncüyü eleştirel açıdan yaklaşmaktadır (Honer/Hunt, 1996). Bu açıdan bakış açısının genişlemesi geniş bir fikir ağına sahip olmayı gerekli kılar.

Bu açıklamalar felsefenin nasıl öğretilceği ve nasıl öğrenileceği konusunun önemini ortaya koymaktadır. Liselerde felsefe çalışmalarının hedefine ulaşabilmesi bilgilerin aktarılması süreci önemlidir. Bu durum felsefi bilginin nasıl aktarılması gerektiği konusu üzerine durulması gerektiğini göstermektedir (Çotuksöken, 2002).

Felsefe yapmak bir düşünme etkinliğidir (Çüçen, 1997). Bu nedenle felsefe sadece öğretilmez. Aynı zamanda felsefe yapmak öğretilir (Arslan, 1999). Bu durum felsefenin sadece ezber bir yöntemle öğretilmemesi sorununu gündeme getirmektedir. (Çotuksöken, 1995). Felsefe öğrencilere problemlerin çözümüne yönelik bir tavır alışkanlığı kazandırmayı amaçlamaktadır.

Hem düşünme hem de bunların eleştiri süzgecinden geçirilmesi eğitim ve felsefenin ortak amacıdır. Bu amaç; insanın düşünce ufğunun ve bakış açısının da genişlemesine olanak sağlayarak bireyi özgür kılar. Düşünce ufku genişleyen birey farklı bilgi kaynaklarından faydalandığı için tek bilgi kaynağına bağlı kalmamalıdır (Küken, 2001).

Felsefe eğitimi, öğrencilerin zihinsel, duyu ve irade eğitimi açısından önemlidir. Eğitilenin değerlerle nasıl ilişki kuracağı, eylem özgürlüğü arzusunun nasıl yönlendirileceği, dönüştürülüp yeniden nasıl yapılanacağı felsefesinin içeriğince şekillenir.

Felsefi etkinliklerin sonucunda oluşan felsefi tutumu kazanabilmek için bazı yöntemler gereklidir. Felsefe amaçlarına ulaşabilmek için yöntemli düşünmeyi öğretmesi gerekmektedir. Akıl ve düşünmek birlikte ele alındığı için aklın düşünme yöntemleri ve düşünme yöntemleri benzerdir (Çüçen, 1999). Bu amaçla felsefe öğretiminde yöntem çeşitliliği önemlidir.

“Felsefe ve felsefe dışındaki disiplin alanlarının nihai amaçları farklıdır. Felsefe dışındaki bilimler daima belli bir açıdan dünyaya bakarken, felsefe bütün açılardan madde ve mana dünyasına bakmak durumundadır” (Keklik, 1987, s.51). Ancak felsefe dersi farklı alanlardan da destek almalıdır (Çotuksöken, 2002). Felsefe dersinin başarısı ancak diğer alan ve konu alanlarıyla bağlantı kurmakla mümkündür (Turgut, 1993). Felsefe öğretiminin yaşam ve kültürden soyutlanmadan öğretiminin yapılması gereklidir.

1.1. Problem Durumu

Felsefe, merak ve şüpheyi harekete geçirerek insanlık tarihinin her döneminde ilgi çekmiştir. Felsefenin bu özellikleriyle hayatın vazgeçilmezi olduğu gibi sosyal yapının en önde gelen eğitim kurumlarının da ana ögesi olmuştur. Bu açıdan cumhuriyetten günümüze kadar ortaöğretim kurumlarında felsefe dersi sürekli olarak yer almış, halen yer almaya devam etmektedir. Cumhuriyetin ilanından itibaren ortaöğretim kurumlarında felsefe dersleri farklı isimler altında yer almıştır. 1924 yılında felsefe ismiyle yer alan dersin ismi zaman zaman değiştirilmiş, sosyoloji ve mantık dersleri ile birleştirilmiştir. 2014 yılında ise yine felsefe olarak ortak dersler arasında haftalık ders çizelgesinde gösterilmiştir. Cumhuriyet döneminde felsefe dersi ile ilgili ilköğretim programı 1924 yılında uygulanmıştır. Günümüze kadar felsefe dersi öğretim programlarında yedi kez değişiklik olmuştur. 1924, 1938, 1950/1957, 1976, 1985, 1993 ve 2009 dersin programında değişiklikler olmuştur. Dersin programı ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirilmeye devam etmektedir (Şakar, 2014).

Öğretim programı, bir dersin öğretimiyle ilgili bir kavram olup eğitim programına göre daha dar kapsamlıdır. Hedefler yanında, muhteva, eğitim durumları ve değerlendirme eğitim programlarının dört temel ögesini oluşturmaktadır (Demirel, 2012).

Türkiye’de cumhuriyet döneminde farklı yıllarda ihtiyaçlar doğrultusunda farklı programlar hazırlanmıştır (Kafadar, 1994). Türkiye de program geliştirme çalışmaları 2004 yılından itibaren yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak yapılmaktadır. Öğretim programlarında yapılandırmacı yaklaşıma göre değişiklik yapılmaya başlanmıştır. Felsefe dersi de bu anlayış çerçevesinde yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak oluşturulmak istenmiştir. Yapılandırmacı yaklaşımda diğer programlardan farklı olarak süreç değerlendirilmekte, yeni ölçme değerlendirme teknikleri, ürün dosyası, performans gibi teknikler kullanılmaktadır. Bu anlayışta öğrencilerin derse aktif olarak katıldığı bir yaklaşım hakimdir. Bu yaklaşım ile öğrenci merkeze alınmakta demokratik bir şekilde öğrencilerin bütün yönlerinin ele alındığı bir program anlayışı benimsenmektedir (Şakar, 2014).

2009 yılında felsefe dersi öğretim programı taslağı hazırlanmıştır. 6-8 Mart 2009 tarihinde Uluslararası Eğitim Felsefesi Kongresinde, hazırlanan taslağa dair “Felsefe Müfredatı ve Öğretiminde Sorunlar ve Arayışlar” konulu bildiri öneriler dile

getirilmiş, yeni programa gereksinim duyulduğu belirtilmiştir, müfredata yönelik saptama ve değerlendirmeler yapılmıştır (Günay, 2009).

Yeni felsefe dersi öğretim programı 2009 yılında gerçekleştirilmiş olup en önemli özelliklerinden birisi yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak geliştirilmiş olmasıdır. Bu nedenle oluşturulan programda öğrenci ilgili ve ihtiyaçları ön planda tutulmuş, öğrenci etkinliğine önem verilmiştir. Bunun yanında değerlendirme yöntemleri de değişikliğe uğramış sadece ürün değil süreç değerlendirmeye de ön planda yer almaya başlamıştır. Eleştiren, sorgulayan, sorun çözen birey yetiştirilmesi yeni programın en önemli amaçları arasında yer almıştır. Yeni programda öğrenci katılımı önemli görülmüş, öğretmen otorite olmaktan ziyade rehber rolüne girmiştir. Sınıf ortamı, öğrencinin aktif olarak çalışabileceği etkin sınıflar olarak düşünülmüştür. (MEB, 2009).

Programa göre felsefe dersi öğretim programını tamamlayan öğrencilerin; felsefeye ilişkin bilgi edinmeleri, sorgulama becerileri kazanmaları, günlük hayatta felsefeden yararlanabilmelerinin sağlanması, öğrencilerin düşünme becerilerine sahip bireyler olarak yetişmelerinin gerçekleştirilmesi, içinde bulunduğu toplumu ve evreni sorgulama becerilerine sahip olmaları önemli amaçlar arasında yer almıştır (MEB, 2009).

Felsefe dersi öğretim programı öğrenci, öğretmen ve öğretim bakımından incelendiğinde belli özellikler ön plana çıkmaktadır. Bunlar; bireyselliğe vurgu yapılması, aktif öğrenmeye önem verilmesi, öğrencilerin işbirlikli öğrenmeye teşvik edilmesi, milli değerleri koruyup evrensel değerleri de dikkate alan bireylerin yetiştirilmeye çalışılması, öğrencilerin kendisi ve çevreleriyle barışık yaşamayabilmelerinin sağlanması, kültürel değerlerin toplumsallaşmada ve kişilik gelişiminde önemli görülmesi, sorgulamayı ön plana alması belli başlı özellikler olarak dikkat çekmektedir (MEB, 2009).

2009 felsefe dersi öğretim programı uygulama aşmasında öğretmenlerden de belli roller talep etmektedir (MEB, 2009). Bunlar; birlikte çalışma becerisine sahip olma, farklı kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde çalışma, öğretimde bireysel farklılıkları dikkate alma, öğretim sürecinde etkili bir rehberlik yapma, öğrencileri aktif hale getirebilecek yöntem ve teknikler kullanma, öğrencilerin dikkatini toplumsal sorunlara çevirebilme, değerler bakımından uygun davranışlar sergileme, öğrenci özelliklerini tanıma ve buna uygun sınıf ortamı düzenleme, sadece ürüne odaklı değil sürece odaklı ölçme ve

değerlendirme etkinliklerini gerçekleştirme, dersin hedeflerine ve öğrenci özellikleri uygun yöntem ve teknik belirleme, toplumsal sorunlarla felsefe dersi arasında bağ kurma belli başlı beklenen öğretmen rolleri olarak görülmektedir.

Felsefe derslerinden istenen başarının elde edilmesinde öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Çünkü ne kadar mükemmel programlar da hazırlansa öğretim programlarının başarısı öğretmen başarısının üzerine çıkamamaktadır. Bu nedenle program geliştirme sürecinde öğretmenlerin düşüncelerinin de alınması, uygulamada karşılaşılan sorunların öğretmenler tarafından ifade edilebileceği ortamlar yaratılması gerekmektedir. Bilimsel çalışmalar da konu ile ilgili önemli bir araç rolü görmektedir. Gerçekleştirilecek olan araştırmayla; 11. sınıf felsefe dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi, ortaya çıkacak bulgu ve sonuçlardan hareketle de program geliştirme çalışmalarına, konu ile ilgili teorisyen ve uygulayıcılara veri sağlanması hedeflenmiştir.

Bu nedenle araştırmanın temel problemi “Kayseri ilinde ortaöğretim on birinci sınıfta felsefe dersi öğretimi ne durumdadır?” şeklinde ifade edilmektedir.

2009 yılında değiştirilen felsefe dersi öğretim programına yönelik olarak alt problemler şunlardır;

- 1- Öğretmenlerin felsefe dersi öğretim programının dört ögesine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 2- Öğretmenlerin felsefe dersi öğretim programına ilişkin görüşleri; okul türüne, yerleşim yerine, cinsiyetlerine, yaşlarına, eğitim durumuna, mezun oldukları alana ve hizmet sürelerine göre değişmekte midir?
- 3- Öğretmenlerin felsefe öğretimi ile ilgili genel görüşleri nelerdir?
- 4- Öğretmenlerin felsefe dersi öğretiminden beklentileri nelerdir?
- 5- Öğretmenlerin felsefe dersi kitapları hakkındaki düşünceleri nelerdir?
- 6- Öğretmenlerin program geliştirmeye yönelik önerileri nelerdir?

7- Öğretmenlerin felsefe dersi öğretim programına yönelik düzenlenen hizmet içi eğitimler hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; 11. Sınıf felsefe dersi programını programın en önemli uygulayıcıları olan öğretmen görüşlerine göre değerlendirmek, elde edilen verilerden program geliştirme uzmanlarına, teorisyen ve uygulayıcılara veri sağlamaktır. Bu amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranacaktır:

- 1- Öğretmenlerin felsefe dersi öğretim programının kazanımlarına, içeriğine, öğretme-öğrenme durumlarına, ölçme-değerlendirme faaliyetlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 2- Öğretmenlerin felsefe dersi öğretim programına ilişkin görüşleri; okul türüne, yerleşim yerine, cinsiyetlerine, yaşlarına, eğitim durumuna, mezun oldukları alana ve hizmet sürelerine göre değişmekte midir?
- 3- Öğretmenlerin felsefe öğretimi ile ilgili genel görüşleri nelerdir?
- 4- Öğretmenlerin felsefe dersi öğretiminden beklentileri nelerdir?
- 5- Öğretmenlerin felsefe dersi kitapları hakkındaki düşünceleri nelerdir?
- 6- Öğretmenlerin program geliştirmeye yönelik önerileri nelerdir?
- 7- Öğretmenlerin felsefe dersi öğretim programına yönelik düzenlenen hizmet içi eğitimler hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Felsefe dersi öğretim programı öğrencilerin düşünme ve sorgulama süreçlerine katkıda bulunan önemli dersler arasında yer almaktadır. Günümüzde felsefe dersi liselerimizin on birinci sınıflarında zorunlu olarak haftada iki ders saati olarak okutulmaktadır. Dersin daha etkili olarak okutulması, program hakkında yapılacak araştırma sonuçlarıyla yakından ilgilidir. Fakat konu ile ilgili yapılmış ayrıntılı bir çalışma bulunamamıştır. Araştırmanın literatürdeki bu boşluğu doldurması beklenmektedir.

Bunun yanında programların uygulayıcısı olan öğretmenlerin yeni program hakkındaki düşüncelerinin alınması, geliştirilecek program çalışmalarının daha nitelikli yapılmasına katkı sağlayacaktır. Öğretmenlerin programa bakışları ve programdan beklentileri değerlendirilerek geliştirilecek programlara rehberlik etmesi amaçlanmaktadır.

1.4. Tanımlar

Felsefe: Kavramlar aracılığıyla var olanı çerçeveleme, sınırlama çabasıdır. Felsefe kendine ve kendisi olmayan -felsefe olmayan- her şeye sınır çizebilme, sınırlar üzerinde düşünme etkinliği olduğuna göre, herhangi bir durumu, şeyi anlayabilmede felsefi düşünüş biçimi kaçınılmazlık, vazgeçilmezlik içinde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda felsefe; tekil olanı, belli bir bütüncül durumu, tümel olanla -kavramla- yüz yüze getirmeye, o tekil durumun tümel çatı altındaki konumunu anlamaya çalışmadır (Çotuksöken, 2002, s.72-73).

Eğitim programı: Demirel (2005) eğitim programını, “öğrenene okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği” (s.6) olarak tanımlamaktadır.

Öğretim programı: Demirel (2012) öğretim programını ““okul ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneği” (s.6) olarak tanımlamaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1-Araştırma, 2016-2017 eğitim öğretim yılıyla,

2-Araştırma, Kayseri ilinde(Kocasinan, Melikgazi, Talas ilçesinde) bulunan resmi ortaöğretim kurumlarında görev yapan felsefe öğretmenleriyle sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

GENEL BİLGİLER

2.1. 2009 Felsefe Eğitim Programı

2009 yılı programına değinmeden önce 1992 yılından itibaren gerçekleşen değişikliklerden kısaca bahsedilecektir. 1997 yılında alınan karar ile tüm lise türlerinde son sınıfta felsefe dersi haftada iki saat okutulması zorunlu kılınmıştır (Çotuksöken, 2002). Sürekli olarak felsefe dersinin seçmeli ya da zorunlu değişiklik göstermesi en azından bu tarihten itibaren sona ererek lise düzeyinde tüm öğrencilerin felsefe ile tanışmasının önü açılmıştır. 2000'li yıllardan itibaren postmodern düşüncenin etkisinde eğitim anlayışında da değişimler başlamıştır. Bu eğitimde özellikle küresel insana yönelik bazı bilgi ve becerilere yönelinmiştir (Akdağ, 2011). 2005 yılında tüm liselerin kademeli olarak 'Anadolu Lisesi' adıyla dört yıla çıkarılmasına yönelik karar çerçevesinde ortaöğretimin yeniden yapılandırılması yoluna gidilmiştir (MEB, 2005). Bu karar çerçevesinde felsefe dersleri de zorunlu olarak 11. sınıflarda iki saat okutulmaya başlanmıştır. Değişen çağın koşullarına göre ihtiyaçların farklılaşması ve öğrenci merkezli bir yaklaşımla yapılandırılmacılığın öne çıkması, felsefe programının da bu yaklaşıma göre değiştirilmesini gündeme getirmiştir. Bu taslak program konu ile ilgilenen felsefecilerin görüşüne açılarak değerlendirilmesi istenmiştir. Bu yönüyle görüş almaya yönelik Bakanlık ve Talim ve Terbiye Kurulu'nun çabası oldukça önemli olmakla birlikte Türkiye Felsefe Kurumu, Felsefeciler Derneği, Felsefe Eğitimi ile ilgili çeşitli öğretmenler vb. daha pek çok kurum, kuruluş ve kişilerin yaptığı değerlendirmeler çok fazla göz önünde bulundurulmayarak komisyonun ve Talim Terbiye Kurulu'nun isteklerine göre programın şekillendirilmesi büyük çelişki teşkil etmektedir. Taslak programda birinci ünite olan felsefeyle tanışma konusunda bir felsefe geleneğimizin olup olmadığı konusu ele alınmaktadır. Bu soru felsefe ile yeni tanışan öğrenciler için uygun olmamakla birlikte farklı bir kısımda yer alması sağlanabilir (Günay, 2009). Bu sorun öğrenciyi yönlendirici bir şekilde soruluyorsa

felsefenin çok boyutlu, eleştirel ve sorgulayıcı düşünme özelliklerini ortadan kaldırılabılır. Çünkü felsefeyi kendi değerlerimize yönelik bir anlayışmış gibi sadece bir görüşten hareket edilmesi, felsefe ile yeni tanışanların farklı görüşleri göremeden tek boyutlu bir bakış açısına sebep olabilmektedir. Platon ve Aristoteles'e dayanan ve oradan İslam Uygarlığına geçerek zenginleşen felsefi ekoller ve onların tartıştığı problemler yeterince felsefi olarak ele alınmadığı takdirde felsefenin ruhundan uzaklaşmış olacaktır. Üçüncü ünite ise varlıkların amacı nedir şeklinde yapılan bir sorgulama teleolojik bir bakışın yansıması olarak taslak programda yer almıştır. Ahlak felsefesi ünitesinde ise evrenselci bir bakışın hâkimiyet kazandığı programa yansımıştır. Siyaset felsefesi ünitesinde ise kültürümüze uygun bir devlet geleneği olduğu vurgusu yapılmış ve felsefe konularına eklenmiştir (Günay, 2009). Böylece çok fazla eleştiri alan taslak program bazı değişiklikler yapılarak Prof. Dr. Kenan Gürsoy, Prof. Dr. Ersoy Taşdemirci, Doç. Dr. Emel Koç, Yrd. Doç. Dr. Fulya Bayraktar'ın akademik danışmanlığında son şeklini almıştır. Böylece akademik danışmanlık ve komisyon üyelerinin çabaları ile felsefe öğretim programı, Talim ve Terbiye Kurulu'nun 14.12.2009 tarih ve 235 sayılı kararı ile 2010-2011 eğitim-öğretim döneminden itibaren uygulanmasına karar verilmiştir. Komisyonda yer alan çeşitli uzmanların ve özellikle konu alanı öğretmenlerinin daha önce felsefe eğitimi/öğretimine yönelik herhangi bir çalışmada yer almamış olması, öğrenci faaliyetleri düzenleyen, felsefi yazılar yazan ve eğitsel araştırmalar yapan öğretmenlerin komisyona dahil edilmemesi çalışmalardaki bir eksikliği oluşturmuştur. 2009 programı şekil itibarıyla incelendiğinde diğer programlardan farklı olarak programın unsurlarının kitap formatında daha ayrıntılı hazırlandığı görülmektedir. Bu programda ilk kez giriş, programın vizyonu, programın yaklaşımı, uygulamada öğretmenlerden beklenenler, üniteler, ölçme ve değerlendirme, kazanımlar vb. ayrı ayrı başlıklar halinde ele alınarak daha sistemli bir yapıda karşımıza çıkmaktadır. 2009 programının giriş kısmında felsefenin, bilgiyi sevmek olduğu ve merakla başladığı belirtilerek ve felsefe yolunda ilerlemenin ise felsefi etkinlikle mümkün olduğu ilk paragrafta yer almaktadır (MEB, 2009). Hazırlanan bu programda dinsel ve ideolojik ön kabul ve yönlendirmelerin olduğu eleştirisi sonucunda, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca 25/1/2010 tarih ve 1 sayılı kurul karar ile alan uzmanlarının önerileri doğrultusunda bazı değişikliklere gidildiği belirtilmiştir (MEB, 2010, s.124).

2.1.1. 2009 Felsefe Eğitim Programının Vizyonu

Programın vizyonunda milli ve manevi değerleri benimsemiş, değişime açık, felsefeyi sorgulama sürecinde iyi bir şekilde kullanabilen bireylerin yetiştirilmesi ön görülmektedir. Bu vizyonu gerçekleştirmek adına yapılandırmacı yaklaşıma dayandırılan ve etkinliklerin ağırlıklı olduğu bir felsefe programı karşımıza çıkmaktadır. Bu yaklaşım pozitivistlere karşı ortaya konulmakla birlikte bilginin hiçbir zaman kişiden bağımsız olmadığını ve bağlamsal olduğunu savunur. Özellikle bu süreçte bireysel etkinliklerden yararlanarak somut yollarla bilgiler zihinde yapılandırılmaya çalışılır (Yurdakul, 2010). 2009 programı daha önceki programla benzer bir şekilde felsefenin problem alanlarının tanıtılması adına çeşitli ünitelerden oluşmakla birlikte bu ünitelerin sırası dışında çok fazla değişikliklerle karşılaşmamaktayız. Daha önceki programlarda öncelikli sıralarda yer alan bilim felsefesinin yeni programda en son sıralara alınmıştır. Böylece üniteler; Felsefeyle Tanışma, Bilgi, Varlık, Ahlak, Sanat, Din, Siyaset ve Bilim Felsefesi biçiminde sıralanmıştır. Programın büyük değişikliklerinden bir tanesi de amaç ve davranışların kazanım adı altında birleştirilerek felsefe dersi programının genel amaçlardan ayrı bir şekilde programda yer almasıdır (MEB, 2009). Bu yönüyle programda genel amaçlar, programın yaklaşımları gibi daha genel hedefler yer alırken kazanımlarla da ilgili üniteye öğrenmesi gereken konular yer almaktadır. Bu kısımda 2009 felsefe öğretim programının amaçları incelenmiştir

2.1.2. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının Amaçlarının İncelenmesi

2009 yılı programının felsefe anlayışının ortaya konulması adına; felsefe dersinin genel amaçları, programın yaklaşımı ve ilk kez bu programla yer almaya başlayan kazanımlar incelenmiştir. Özellikle felsefe dersi programının genel amaçları, programın yaklaşımı tek tek değerlendirilmişken, toplam 58 adet olan kazanımlar ise ünite ünite ele alınmıştır. Felsefe dersi programının genel amaçları incelendiğinde birinci amaçta felsefenin alanı ve problemlerine yönelik bilgi vermek amaç edinilmiştir. Bu programda da 1992 öğretim programına paralel olarak bilgi, varlık, ahlak, din, sanat, siyaset ve bilim konularına ait temel problemlere yer verilmeye çalışılmıştır. İkinci genel amaçta öğrencilere kazandırılmak istenen felsefenin ne olduğundan hareketle felsefi sorgulama becerisi kazandırmaktır. Programın giriş kısmında felsefi sorgulamaya yönelik olarak felsefenin tanımı gereği verilmiştir (MEB, 2009). Felsefeyle insanın; kendini, olayları,

dünyayı ve evreni sorgulayarak kuşatıcı bir bakış kazandığı bir etkinlik olarak görülmektedir. Üçüncü genel amaçta öğrencilerin felsefi bakışı edinmeleri ve bu bakışı yaşamlarında alışkanlık haline getirerek uygulamalarının hedeflendiği belirtilmektedir. Dördüncü genel amaçta öğrencilerin sistematik düşünme becerileri kazanmaları sağlanmaya çalışılmaktadır. Beşinci genel amaçta felsefi sorgulamanın varlığın bütününe yönelik olarak uygulanması sağlanmaya çalışılmıştır. Altıncı genel amaç insanın bir değer varlığı olduğu vurgusunu taşımakla birlikte etik ve estetik değerlerin millî ve evrensel yönünün değerlendirilebilmesinin sağlanması amaç edinilmiştir. Böylece daha önce düşünce temelinde ele alınan millilik vurgusu etik ve estetik boyuta yöneltilmiştir. Yedinci amaç varlığın kendi bütünlüğünün haricinde bireyin kendisini ve evreni anlamak için sorgulama tutumu geliştirmelerine yönelik olarak hazırlanmıştır. Sekizinci amaç çok yönlü bakışın vurgulanmasına yönelik olmakla birlikte felsefe dersi için oldukça önemlidir. Dokuzuncu amaç öğrencilerin düşüncelerini aktarırken kavramları doğru ve özenli kullanmalarının geliştirilmesi vurgulanmış böylece öğrencilerin tartışma kültürünün geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç oldukça önemli olmakla birlikte bu amacı gerçekleştirebilmek için öğrencilerin yazılı ya da sözlü bir şekilde bu kavramları nasıl kullandığının ölçülmesi gerekmektedir.

Onuncu amaçta bilgi ve bilimin temel problemlerinin değerlendirilme becerisi yer almakta olup bu amacın niçin genel amaçlarda yer aldığı merak konusudur. Çünkü bu amaç ile bu programın da diğer programlar gibi bilgiye özellikle bilime yönelik bir anlayışla hazırlandığı düşünülebilir. Ancak program genel olarak incelendiğinde diğer programlara göre bilime yönelik konu içeriği sadeleştirilmiş, hatta bilim felsefesi ünitesi olması gereken sıralardan en sona yerleştirilmiştir. On birinci ve son genel amaçta felsefenin yaşam ile olan ilişkisinin kurulmasının amaçlandığı belirtilmektedir. Benzer şekilde üçüncü amaçta da öğrencilerin felsefi bakış edinebilmeleri ve bu bakışı günlük yaşamda kullanmalarına yönelik oluşturulmuştur.

2.1.3. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının Yaklaşımının İncelenmesi

Programın genel amaçlarının yanı sıra programın yaklaşımı incelenecek olursa klasik yaklaşıma karşı öğrenci merkezli öğrenmeyi temele aldığı belirtilmektedir. Özellikle eğitim bilimlerindeki son gelişmeler ve çağdaş eğitim kuram ve yaklaşımları temelinde yeniliklere açık, eleştirel düşünebilen, sorgulayabilen, problem çözebilen, farklı

düşüncelere saygılı bireyler yetiştirmek ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra programın uygulanması esnasında öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal giriş davranışlarını ve öğrenci gelişim düzeyini dikkate alma, etkili bir iletişim becerisine sahip olma, olaylar ve nesnelere arasında ilişkiler kurma özellikle dikkat edilmesi gereken hususlar arasında yer alırken ayrıca değerlendirme süreçlerine de gereken önemin verilmesi gerektiği belirtilir. Kısaca bu süreçte öğrenci; aktif katılımcı olarak araştırma yapan, bazı bilgileri keşfeden iken öğretmen ise bu süreçte öğrenciye yol gösteren, gerekli koşulları oluşturan unsur olarak karşımıza çıkar (MEB, 2009). Programda tüm bu yaklaşımları içine alacak şekilde sekiz madde yer almaktadır. Bu maddeler incelenerek programın yaklaşımı konusunda bir değerlendirmeye varılacaktır. Bu maddelerden ilk üç tanesi eğitim bilimlerinin gerektirdiği bazı tespitlere yönelik olarak hazırlanmıştır. Birinci maddede programın, her insanın/öğrencinin birey olarak kendine özgülüğünden yola çıkarak bireysel farklılıklara saygı temeline dayandırıldığı belirtilir. Ancak buradaki bireysel farklılıklar ifadesi çok geniş bir şekilde yer almakla birlikte bu farklılıkların öğrenmeye dayalı olarak farklı zeka türlerine yönelik mi olduğu, yoksa bu farklılıkların dini, kültürel, millî öğelerden mi kaynaklandığı çok açık değildir. Çoklu zeka kuramına dayalı olarak konulmuş bir madde ise de bu maddeyi gerçekleştirecek bir ders kitabının hazırlanması gerekmektedir. İkinci maddede programın yaklaşımda da ifade edildiği gibi aktif öğrenme metodlarının temel olarak kabul edildiği belirtilir. Üçüncü maddede öğrencilerin birlikte çalışarak fikir alışverişi yaptığı ve soru sormaya teşvik edici bir program anlayışından bahsedilir. Bu noktada özellikle eğitimin sosyalleştirici işlevine vurgu yapılır. Kısaca öğrencilerin birbirleriyle de etkileşim dahilinde öğrenmeleri gerektiği belirtilir. Dördüncü maddede millî ve evrensel değerleri benimseyen bireylerin yetiştirilmesi vurgulanmaktadır. Ancak burada temel bir tartışmayı beraberinde getireceği için eleştirilebilir. Felsefede millî değerlerin koruyup geliştirilmesi demek düşünceyi belli bir temelden/dayanak noktasından hareketle ele almak anlamına gelmektedir. Bu anlayış ise felsefenin kendisine ters olmakla birlikte, düşüncenin belirli bir amaca yönlendirilmesini gerektirmektedir. Beşinci madde birbirleriyle çelişkili ifadelerle doludur. Bu maddede öğrencilerin nasıl yetiştirilmesi gerektiği belirtilmeye çalışılmış ancak yer alan ifadeler zaman zaman felsefe ile uyumsuzluk göstermektedir. Örneğin; bir yandan öğrencilerin özgür düşünebilme yetisine sahip yetiştirilmesi beklenirken, bir yandan çevresiyle uyumlu olan belli bir çerçeveye sahip kişilerin yetiştirilmesi beklenmektedir. Diğer

yandan haklarını bilen ancak sorumluluklarının da farkında olan, çok fazla toplumsal değerlerden uzaklaşmayacak ya da topluma çok ters yaratıcılık anlayışına sahip olmayan bireyler yetiştirmesi amaç edinilmektedir. Ayrıca burada felsefe dersinin, öğrencilere haklarının neler olduğunu ezberci bir şekilde kavratmasından ziyade, insanın varlık olmak bakımından diğer tüm insanlarla olan ortak yönlerinden yola çıkarak insan haklarının olup olmadığını tartışması daha uygun olabilmektedir. Altıncı madde bir önceki maddede ortaya çıkan çelişkinin daha belirgin bir şekilde yer aldığını göstermektedir. Bu maddeye göre öğrencilere, demokrasi içerisinde hakları olduğunu bilincini kazandırmak, ayrıca onlara çeşitli görevleri olduğunu da kabul ettirmek amaçlanmıştır. Bu madde, felsefe dersinin vatandaşlık ve insan hakları dersleri ile karıştırıldığının bir nevi göstergesidir. Böylece öğrencilerin belirtilenin aksine itaat eden, görev ve sorumluluklarını bilen bir çerçeveye sokulmak istenmektedir. Yedinci madde, kültürel ve sanatsal değerlerin öğrenciler tarafından kişilik gelişiminde ve toplumsallaşmada bir araç olarak görülmesini ifade etmektedir. Felsefe öğretim programından böyle bir anlayışla öğrencileri yetiştirme beklenemeyeceği gibi bu madde psikoloji ve sosyoloji dersi için bile uygun değildir. Sekizinci madde programın genel amaçlarında yer almakla birlikte tekrar programın yaklaşımına da yerleştirilmiştir. Bu maddede öğrencilerin kendini, dünyayı ve evreni felsefe aracılığıyla sorgulamaları hedeflenmektedir. Böylece programın yaklaşımı genel olarak değerlendirildiğinde özellikle son maddeler felsefe dersinin gerektirdiği bir anlayışa sahip olmamakla birlikte öğrencileri sınırlandırıcı, görevlerini bildirici, kültürel ve değersel olanın kavratılmasına yönlendirici bir yapı göstermektedir.

2.1.4. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının Kazanımların İncelenmesi

2009 programının kazanımlarının incelenmesine geçilecek olup bu kazanımlar ünite ünite değerlendirilmiştir. 'Felsefeye giriş' ünitesinin 'felsefeyle tanışma' olarak değiştirildiği birinci ünite felsefe kavramsal açıdan ele alınmaktadır. Ancak felsefe ve hikmet arasında özellikle bir ilişki olduğunun vurgulanmaya çalışıldığı görülmektedir. Felsefeyle tanışma ünitesinde 'hayatın anlamlandırılmasında felsefenin rolünü sorgular' kazanımıyla insanın evrende kendini ve diğer varlıkları içerisindeki konumunu sorgulaması ele alınmıştır. Yine bu üniteye yer alan 'felsefe açısından dilin önemini anlar' kazanımı oldukça önemli olmakla birlikte daha önceki programlarda felsefe ve dil ilişkisine yer verilmemiş olması açısından önemli bir problemin gündeme

gelmesini sağlamıştır. İkinci ünite de bilgi felsefesi ile ilgili bilgi ve becerilere yer verilmiştir. Bu kazanımlar genel olarak bir önceki programın konu alanının benzeri olmakla birlikte, belli konularda da farklılık göstermektedir.

Üçüncü ünite olan varlık felsefesinin kazanımları incelendiğinde ‘felsefenin varlık konusu ilgili kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Kazanımlar incelendiğinde felsefe ve bilim de varlığın nasıl ele alındığı, varlık felsefesinin konusu, temel problemleri, ontoloji ve metafizik kavramlarının tanımı ve varlığın birlik-çokluk, madde-ruh, oluş sorunu vb. konulara yer verilmektedir. Ayrıca bu programda çağdaş varlık felsefesi konusuyla varlığa yönelik son dönem konular da programa dahil edilmeye çalışılmıştır. Bu da programın önemli yönlerinden biridir. Dördüncü ünite de ahlak felsefesine yönelik on kazanım yer almaktadır. Bu kazanımlardan erdem ve yaşam ilişkisi ilk kez bu programda ayrı bir kazanım olarak yer almakta ve böylece felsefe ve yaşam ilişkisinin kurulmasında önemli bir tartışma konusu programa dahil edilmiştir. Daha önceki programda tasavvuf düşüncesinde evrensel ahlak yasası olarak gördüğümüz Türk-İslam düşünürlerinin görüşleri bu programda ‘evrensel bir ahlaki tavır olarak Anadolu bilgelikleri’ şeklinde yer almaktadır. Ahlak felsefesi ünitesinde yer alan son yeni konu ise uygulamalı etik alanlara yönelik problemleri konu edinmektedir. Günümüzde güncelliğini koruyan önemli tartışmalar arasında yer alan bu konunun öğrencilere düşünme fırsatı sunulduğunda felsefe dersi için büyük katkı sağlayacaktır. Bu açıdan programa dahil edilmesi önemli bir gelişmedir. Beşinci ünite de sanat felsefesine yönelik çeşitli kazanımlar yer almaktadır. Bu kazanımlardan çoğu daha önceki felsefe programında karşımıza çıkan sanat ve felsefe ilişkisini, sanat felsefesine yönelik kavram ve kuramları ele alan konulardan oluşmaktadır. Özellikle sanat eserinin niteliklerini kavratmaya yönelik ayrı bir kazanım oluşturmak yerine başka kazanımlar içerisinde bu konunun ele alması konunun bütünlüğünün bozulmasının önüne geçecektir. Bu ünite de sadece tek bir kazanım diğer programlardan farklı olarak sanata ve sanatçıya etki eden unsurların değerlendirilmesi şeklinde yer almıştır. Bu unsurlar özellikle dil, din, çevre, kültür, yetenek vb. farklılıklara dayanmaktadır. Altıncı ünite olan din felsefesi ünitesi toplam beş kazanımdan oluşmaktadır. Yer alan kazanımlar din felsefe ilişkisi, din felsefesinin konusu, temel kavramları, problemleri ve Tanrı hakkındaki görüşler şeklinde önceki programla örtüşmektedir. Bu yönüyle çok fazla bir değişikliğe rastlanılmamaktadır. Yedinci ünite de siyaset felsefesinin kazanımları yer

almaktadır. Son ünite olan bilim felsefesi ünitesi daha önceki programlarda hiçbir zaman son sıralarda yer almamışken ilk kez bu programda son sıraya yerleştirilmiştir. Programda genel amaçlar incelendiğinde ağırlıklı olarak öğrencilere felsefenin konu alanlarının kavratılması felsefi düşünüş üzerinden insanı, dünyayı, evreni sorgulamak ve anlamakla ön plana çıkartılmak istenmiştir. Bu yönüyle öğrencilerin insan açısından onun oluşturduğu etik ve estetik değerleri millî ve evrensel açıdan değerlendirebilmeleri beklenmektedir. Daha önceki programlarda dersin genel amacı ile o derse yönelik hazırlanan amaçlar arasında ayrımların tam netleştirilemediği göz önünde bulundurulursa bu programda bu sorun biraz daha aşılmış görülmektedir. Ancak buna rağmen programın yaklaşımında ve genel amaçlarında zaman zaman uygun olmayan ya da birbirini tekrar eden maddelere rastlanmaktadır. Bu programda kazanım şeklinde ifade edilen amaçlar genel olarak tek bir amacı gerçekleştirecek şekilde düzenlenmiş olması, daha önceki programlarda karşımıza çıkan ifadelerden kaynaklı sorunların çözümünde önemli bir adımdır. Bu yönüyle öğretmenlere biraz daha kolaylık sağlanarak öğrencilere neyin nasıl kazandırılacağı daha net ifade edilmiştir.

2.1.5. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının Dayandığı Felsefe Anlayışı İncelenmesi

Ancak 2009 öğretim programında yer alan genel amaçlar, kazanımlardan yola çıkarak ortaya konulan felsefe anlayışı ise yapılandırmacı yaklaşıma dayandırılarak post-modernizm düşünsel havasında, insanın bir değerler varlığı olduğu vurgusu ile yerel dini, kültürel değerlerden evrensel değerlere ulaştırılmasıdır. Yapılandırmacı yaklaşım pek çok alandan destek almakla birlikte şüphecilik, görececilik, pragmatizm gibi felsefi akımlardan da beslenmektedir. Ayrıca yapılandırmacılık, bilimdeki paradigma değişiminden de etkilenerik post-modern dönemin bir öğrenme kuramı haline gelmiştir. Bu yaklaşıma göre insan bilgiyi kendi zihninde yapılandırarak öğrenmektedir. Böylece öğrenci öğrenirken aktif konumda olmakta ve özgürce düşünebilmektedir. Ancak 2009 felsefe öğretim programı incelendiğinde sürekli özgür, sistematik ve çok yönlü düşünebilme ön plana çıkartılmış gibi görünse de, Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarından destekle, kültürel ve değersel olana yönlendirmenin çok fazla olduğu söylenebilir. İnsanın değer varlığı olmasından hareketle değerlere yönelik yapılan vurgu bu programda etkisini yoğun bir şekilde hissettirmektedir.

2.2. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi

2009 öğretim programının; genel amaçları, yaklaşımı ve kazanımları incelenmeye çalışılmakla birlikte özellikle kazanımların içeriğe nasıl yansıdığına incelenmesi gerekmektedir. Bu sebeple Hakan Baykal'ın yazmış olduğu 'Ortaöğretim Felsefe Ders Kitabı' temele alınarak özellikle kazanımların ayrı ayrı ünitelerde nasıl ele aldığı incelenmiştir. Eser, kurul kararıyla 2010-2011 eğitim-öğretim yılından ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

2.2.1. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının I. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi

Felsefeyle tanışma ünitesi incelendiğinde felsefenin ne olduğunu sorgulamaya yönelik bir konuyla başladığı görülmektedir. Bu konuda felsefenin, herkesin bildiğini varsaydığı şeylerin ne olduğunu sorgulan bir etkinlik olduğu belirtilir. Buradan da felsefenin her şeyi sorguladığı gibi kendini de sorguladığı çıkarımı yapılır. Devamında ise 'Sofî'nin Dünyası' adlı romandan bazı kısımlar kitaba yerleştirilmiştir. Böylece felsefenin sorgulayıcı yönünü daha çok romandan alıntılarla işlenmiştir. Bunun yanı sıra ders kitabında felsefe sözcüğü 'philosophia' yani 'bilgelik sevgisi' ne dayandırılmasına rağmen felsefenin hikmet anlayışı ile ilişkisi programda yer aldığı gibi kurulmaktadır. Felsefenin hikmet ile bağı Yunanlılar ile Müslümanların felsefe ve hikmet kavramlarını farklı kullandığını ancak konusu itibari ile bazı farklılıklar olmasına rağmen ikisinin de bilgelik sevgisine yönelik olduğu belirtilir (Baykal, 2011).

Yüzeysel olarak değinilen felsefe içeriğine dayalı ayrımlarla ne Doğu felsefesine ne de Batı felsefesine yönelik yeterli bir içeriğe sahip olmayan görüşler kitapta yer almaktadır. Oysa başlı başına hikmet kavramı İslam felsefesinin önemli bir konusu olmakla birlikte lise düzeyinde bir felsefe dersi için öğrencilere öğretilmesi oldukça ağırdır. Felsefenin anlamını öğrenciye açıklanması gereken bir konuda, açık ve somut bir bilgi kazandırmaya yönelik içeriğe rastlanılmaması dikkat çekicidir (Baykal, 2011, s.17).

Felsefi düşüncüyü öğrencide canlandırarak ona kendi düşüncelerini oluşturma imkanı sağlamak felsefe eğitimi açısından önemli olmakla birlikte içeriğin hafifletilmesi öğrenciye felsefe konuları üzerinde sadece genel kültür kazandırmaktadır.

Hayatın anlamlandırılmasında felsefenin rolünün kavratılmaya çalışıldığı bir kazanımla bilim ve felsefe sorularının ayrımı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ancak bilimle ilgili bazı soruların cevabını bilmeden yaşamın devam ettirilebileceği belirtilerek felsefi soruların ise tüm insanlığın ilgilendiği ve cevap aradığı sorunlardan oluştuğu üzerinde durulmuştur. Böylece bilimin araştırma konularının o alanın uzmanı tarafından ilgilenmesi gerekirken felsefenin en genel ve metafizik sorularla ilgilenildiği ayrımına gidilir (Baykal, 2011).

İlk üniteye son kısma ilave edilen ve daha önceki felsefe programlarında yer almayan dil-düşünce ilişkisine yönelik oluşturulan kazanımın programa eklenmesi felsefe eğitimi açısından önemlidir. Ancak bu kazanımın içerik ile olan ilişkisi incelendiğinde konunun yüzeysel ele alındığı görülmektedir. Özellikle bazı filozofların birkaç cümle ile görüşlerine yer verilmiş ve öğrencilerden bu içerik üzerinde kimin haklı olduğunu düşünmeleri istenmiştir (Baykal, 2011).

Bu konuda özellikle ülkemizde Betül Çotuksöken başta olmak üzere bazı felsefecilerin görüşlerine değinilmesi, günümüzde bu konuyla ilgilenen kişilerin olduğunu göstermek açısından önem taşımaktadır. Ayrıca öğrencilere konuya yönelik teorik bir içerik sunmadan felsefi tartışma içerisine girmelerini beklemek felsefe gibi soyut bir dersin öğrencilerin zihninde yetersiz yapılandırılmasına sebep olabilmektedir.

2.2.2. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının II. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi

İkinci üniteye bilgi felsefesi konusu ele alınmaktadır. Bu üniteye ilk kazanım olan bilginin oluşum sürecini fark ettirmeye yönelik hazırlanan içerikte bilginin maddi ve manevi ihtiyaçları gidermeye katkı sağladığı belirtilmektedir. Bu yönüyle bilginin maddi anlamda gelişmeyi desteklemesinin yanı sıra manevi anlamda ihtiyaç duyulan yönü konu edinilmektedir. Ayrıca kitapta genel olarak bilginin ‘insanın akıl yeteneğini kullanarak somut ve soyut varlıkları kavraması ve ifade etmesi’ olarak tanımlandığı görülmektedir (Baykal, 2011). Kısaca kazanımlara yönelik hazırlanan içerikte, bilgi felsefesi konusunda pozitivizm mistik öğelerle de desteklenmiştir. Böylece somut varlıkların yanı sıra soyut varlıkların bilgisinin de olabileceği ve maddi alanda ihtiyaç duyulan bilgi ile birlikte manevi alanda da bilgiye ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Bilgiye yönelik olarak günümüz açısından farklı yorumlamaların ders kitabında yer

alması sağlanabilecekken sadece genel değerlendirmelere yer vermek dersin günümüz ile olan bağlantısının kurulmasını engellemektedir. Diğer kazanımlarda ise bilginin imkanı, bilginin kaynağı, bilginin ölçütleri ve bilginin değeri konularına kısaca değinilmiştir. Özellikle bu konular kitaplarda incelendiğinde 1992 programında yer aldığı gibi Septikler ve Dogmatikler ayrımı ile filozofların görüşleri çok daha kısa bir şekilde ortaya konulmuştur (Baykal, 2011). Benzer şekilde bilginin kaynağına yönelik olarak rasyonalizm, Empirizm, Kritizm, Pozitivizm, Fenomenoloji, Entüisyonizm, Pragmatizm, Neo Pozitivizm görüşlerine yer verilmiştir (Baykal, 2011). Ayrıca bu ünitenin sonunda yer alan bilgi ve yaşam arasındaki ilişki konusu kitapta bir sayfada ele alınarak bu konuda öğrencilerden bir kompozisyon yazmaları istenmektedir. Bilgi ve yaşam konusunda sadece ‘Tüm çağlarda ve toplumlarda, bilgi az ya da çok önemli olmuştur. Kahinler, alimler, bilim insanları, araştırmacılar, din adamları bu bilgi ihtiyacı nedeniyle var olmuşlardır’ düşüncesine yer verilerek bazı kavramlar aracılığıyla konunun öğrenciler tarafından tartışılması amaçlanmıştır (Baykal, 2011).

Sokrates’in görüşlerinin ortaya konulması ile bilgi-erdem ve yaşam ilişkisinin değerlendirilmesinin felsefi sorgulama konusunda öğrencilere büyük katkı sağlayacağı söylenebilir. Sokrates’in dışında da hiçbir filozofa değinilmeden öğrencilerin derste bir kompozisyon yazmalarının beklenilmesi felsefeyi sadece edebi bir metine indirgemekte ve böylece yüzeysel olarak yapılan sorgulamalarla kavramlar rastgele kullanılmaktadır. Bu tür bir sorgulamada öğretmen öğrencinin felsefi çıkarımını değerlendirmede oldukça zorlanabileceği gibi öğrenciyi nasıl değerlendireceği konusunda da temele alınabilecek bir ölçütün olmamasından dolayı objektif ve nesnel değerlendirmede sorunlar ortaya çıkacaktır.

2.2.3. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının III. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağlılığının İncelenmesi

Üçüncü ünite olan varlık felsefesinde yer alan konular çağdaş varlık görüşleri dışında önceki program ve ders içeriği ile benzerlik göstermektedir. Varlığın niceliği ve niteliğine yönelik görüşler kısmında varlığı idea, oluş, madde, hem madde hem düşünce, fenomen vb. şeklinde yer alan sınıflandırmalar yerine ders kitabında ‘Sofinin Dünyası’ romanından alınan pasajlarla öğrenciye sunulmaya çalışılmıştır (Baykal, 2011). Konuya bu yaklaşım aşırı sınıflandırmacı bir anlayıştan kaçılmaya çalışıldığının

göstergesi olabilmekle birlikte doğrudan belli bir kaynaktan alınması gerekli ekleme ve çıkarımların yapılamamasına sebep olabilmektedir. Ayrıca yine bu pasajla ele alınan oluş, öz-töz, madde-form vb. konular net bir şekilde ortaya konulamamış ve öğrencilerin bu konuları tartışmasına imkan sağlanamamıştır. Bu üniteye ilk kez çağdaş varlık görüşlerini değerlendirmeye yönelik konulan kazanıma yönelik olarak Sören Kierkegaard'ın Hıristiyanlığı temele alan Varoluşçuluğuna ve Jean Paul Sartre'ın Tanrı buyruklarını reddeden Varoluşçuluğuna yer verilmesi felsefe eğitimi açısından önemlidir. Böylece bu konuların yer alması öğrencilere farklı açılardan olaylara bakabilmelerinde faydalı olabilmektedir. Ayrıca Pragmatizmde varlık anlayışı ve özellikle Nicolai Hartmann'ın Yeni Ontolojisine programın amaçları çerçevesinde içerikte yer verilmesi de, günümüze yönelik felsefi meseleler konusunda öğrencilerin geçmişle günümüz arasında bağ kurmalarını sağlamada etkili olabilmektedir.

2.2.4. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının IV. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağlantısının İncelenmesi

Dördüncü üniteye ahlak felsefesi konuları bir önceki programdan farklılık göstermemektedir. 2009 programının diğer programdan farkı ise daha önce çok daha ayrıntılı yer alan ahlak felsefesi amaç ve davranışları daha basit ve sade olarak düzenlenmesidir. Özellikle diğer programda etik ile ilgili temel kavramlarda yer alan iyi-kötü, özgürlük vb. konular ayrı kazanımlar şeklinde düzenlenmiştir. Ayrıca bu programda bilgi ve yaşam ilişkisinden ayrı olarak erdem ve yaşam ilişkisine yer verilmiştir. Ders kitabı incelendiğinde bu konunun Platon'un iyilik ve bilgeliğe yönelik görüşlerine ve Aristoteles'in çeşitli erdemlere yönelik görüşlerine göre işlendiği görülmektedir. Ancak Sokrates'in bilgi ve erdem arasındaki ilişkiye yönelik görüşlerine yer verilmediği bilgi ve yaşam konusu ya bu kazanımla birleştirilmeli ya da iki konudan birinden Sokrates ile bağlantılı bir içerik oluşturulmalıdır. Özgürlüğe yönelik kazanım için kitapta hazırlanan konu içeriğinde Stoacı görüşün özgürlük anlayışı, Bergson, Hume ve Sartre'ın özgürlükle ilgili görüşlerine kısa da olsa yer verilmesi farklı bakış açılarını ortaya koymak açısından önemlidir. Evrensel bir ahlaki tavır olarak Anadolu bilgelerinin iyi ve kötü anlayışlarına yönelik sevgi, hoşgörü, dostluk, barış, kardeşlik ve aşka dayanan görüşlerine yer vermeye çalışıldığı belirtilmektedir (Baykal, 2011). Bu konu önceki programda tasavvuf düşüncesi ve evrensel ahlak yasasıyla bağlantılı alınmasına rağmen daha çok düşünürlerin Tanrı'ya yönelik varlık anlayışları ağırlıklı

olarak işlenmiştir. Bu konu şu anki ders kitabında biraz daha ahlak felsefesine dayalı olarak iyi, aşk, olgunluk ve güzellikle bağlantılı olarak ele alınmıştır. Düşünürlerin bu konuya yönelik görüşlerine yer verilmesi önemli olabilmekle birlikte yine de bu konunun evrensel ahlak yasası içerisinde yer alması uygun değildir. Ahlak felsefesi ünitesine önceki programlardan farklı olarak eklenen tek bir kazanım olduğu söylenebilir. Uygulamalı etik problemleri ele alan bu kazanıma yer verilmesi günümüz koşullarında ortaya çıkan farklı etik problemlerin fark edilmesi ve tartışılması açısından oldukça önemlidir. Öğrenciler böylece biyoetik, bilgi etiği, siyaset etiği, çevre etiği ve meslek etiği gibi çeşitli alanlarda sorunlar ve tartışmalar üzerinde düşündürülmesi sağlanmaktadır.

2.2.5. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının V. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağlılığının İncelenmesi

Beşinci ünite olan sanat felsefesi konu alanında, ‘sanata felsefe ile bakmaya’ yönelik oluşturulan ilk kazanımda, sanat eserinin ne olduğu, sanat eserinin doğa ürünleri ile farkları, felsefecilerin sanata bakışı vb. konular ders kitabında işlenmiştir. Ancak özellikle bu konu alanında felsefenin edebi metinler olan romanla, şiirle ilişkisi; görsel sanatlar olan tiyatro, sinema ve resim vb. ile olan ilişkisi konularına yer verilmemiştir. Bu konulara yer vererek felsefenin sadece felsefe metinlerine bağlı olmadığı günlük yaşamımızda karşımıza çıkan edebi metinlerde de felsefi düşünceye rastlamanın mümkün olabileceği öğrencilere hissettirilmelidir. Sanat eserin niteliklerinin ortaya konulmasına yönelik hazırlanan içerikte Yunus Emre’nin bir şiiri üzerinden gerçekleştirilen bir etkinlikle sanat eserinin ‘biriciklik’, ‘ölçülülük’, ‘kişisellik’, ‘duyusallık’, ‘kalıcılık’, ‘yaratıcılık’, ‘estetiklik’, ‘özgünlük’, ‘hayal gücüne dayanma’, ‘yerellik’ ve ‘evrensellik’ özellikleri öğrencilere gösterilmeye çalışılmıştır. Ancak daha önceki kısımlarda sanata kuramsal yaklaşım, güzelliğin felsefesi gibi konulardan sanat eserinin niteliğinin ne olduğu konusuna geçiş daha çok felsefeden uzaklaştırıcı bir şekilde tekrar sanat ve sanat eseri konusuna geri dönüşe sebep olmaktadır. Bu konuya yer verilecekse de ayrı bir kazanım yerine ilk konular arasına yerleştirilmesi daha uygun olacaktır. Sanat felsefesi ünitesinde sanat, sanatçı ve toplum ilişkisine yönelik bir kazanımla ilk kez bu konu felsefe eğitiminde yer almıştır. Ancak ders kitabı incelendiğinde bu konunun ağırlıklı olarak geçmişte Türk toplumunu yansıtan ya da Türk toplumunun değerlerine yönelik ağırlıklı olduğu söylenebilmektedir. Bunlar:

Osman Hamdi Bey'in Silah Taciri adlı eseri, Çini Sanatı örneği, Mimar Sinan'ın Kanuni Sultan Süleyman'ın türbesini yaparken resmedilmiş bir eseridir (Baykal, 2011). Ayrıca bu konu ele alınırken farklı konuları ele alan beş ayrı metinden yararlanılmıştır. Bu metinlerde ilkinin ilk paragrafında Mehmet Akif Ersoy'un yazdığı İstiklal Marşı üzerinden sanat eserine yer verilerek o şiirin tekrar yazılamayacağı vurgusuyla başlamaktadır (Baykal, 2011, s.146). Bu konu sanat eserinin biricikliğine daha uygun olmakla birlikte özellikle millî değerlere ilişkin seçilen metinler programın genel amaçlarında yer alan etik ve estetik değerleri millî ve evrensel açıdan değerlendirmeye yönelik olarak oluşturulduğu söylenebilir.

2.2.6. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının VI. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi

Altıncı ünite din ve felsefe ilişkileri ele alınmaya çalışılmıştır. Din ve felsefe ilişkileri konusunda önceki programla konular tamamen örtüşmektedir. Kitapta din ve felsefenin varlığı bütün olarak kavrama çabasının ortak olduğu belirtilmektedir. Ayrıca din felsefesinin 1992 öğretim programında olduğu gibi tanrı, inanç, peygamber, ibadet, yüce, iman, vahiy, tevhit, dini tecrübe, fitrat, dini sembol, ruhun ölümsüzlüğü gibi kavramların felsefenin gerektirdiği eleştirel, rasyonel ve tutarlı bir bakış ile incelendiği belirtilmektedir. Ancak ders kitabında belirtilen yaklaşımlardan ziyade kavramların tanımları boş bırakılan yerlerin doldurulması ile konu işlenmeye çalışılmıştır. Bu yönüyle felsefe dersine uygun bir bakış açısı ortaya konmaya çalışıldığı söylenebilse de, diğer yandan din felsefesinin temel kavramları adı altında peygamber, iman, ibadet, yüce gibi konular 1992 programındaki gibi ele alınmakta bu da dersin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersindeki kavramların tanımlanması gibi bir izlenim uyandırmaktadır. Bunun yerine din felsefesinin temel kavramları felsefe dersine daha uygun olarak belirlenmeli (inanma, kutsal vb. olabilir) ve bu kavramlar Platon'un Sokratik diyaloglarda kullandığı gibi tam bir tanım vermeden öğrencilerin tartışmaları ile içeriği doldurulmalıdır.

2.2.7. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının VII. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi

Yedinci ünite olan siyaset felsefesi ders kitabında ele alınırken diğer ünitelerde olduğu gibi siyaset felsefesinin konusu, temel kavramları öncelikli olarak işlenmiştir. Bu ünite de bir önceki programdaki gibi siyaset felsefesinin konusu kısmında siyaset, siyaset bilimi ve siyaset felsefesi karşılaştırılması yapılmıştır. Siyaset felsefesinin temel kavramları arasında yer alan birey, toplum, devlet, egemenlik, sivil toplum, iktidar, yönetim, meşruiyet, yasa, hukuk, hak, insan hakları gibi kavramlar başlıkları boş bırakılarak hangi tanıma hangi kavramın geleceği öğrencilere buldurulmaya çalışılmıştır. Bu şekliyle felsefe dersi sadece bilgi düzeyinde kalarak herhangi bir felsefi düşünmeye fırsat verilmeden bu kavramların tanımlarının öğrencilere aktarılmaya çalışılması şeklinde işlenmektedir. Böylece bu ünite de verilen kavramlarla adeta ‘Vatandaşlık ve İnsan Hakları’ dersinde verildiği gibi kavramlar öğrencilere doğrudan aktarılmaktadır ve öğrencilerin bu kavramları bilmesi beklenilmektedir. Demokrasilerde uygulamalardan kaynaklı farklılıklara değinilerek modern demokrasinin insan haklarını esas alan hukuka dayalı bir anlayışa sahip olduğu belirtilir. Ve modern demokrasilerde birey ve devletin karşılıklı olarak sorumlulukları olduğu şu ifadelerle dile getirilir: “Vatandaş; meclis tarafından çıkarılmış ‘yasalara’ boyun eğerek vatandaşlık görevlerini yerine getirirken devlet, bireysel özgürlük alanlarını genişletmek, temel insan hakları ile siyasal ve sosyal haklarını güvence altına almak gibi vatandaşlar arasında eşitlik ve adaleti sağlayacak önlemler alır” (Baykal, 2011).

Ders kitabında devlet ve vatandaş arasındaki ilişki, programın yaklaşımına paralel olarak, bireyin demokrasi içerisinde haklarına ve sorumluluklarına fark ettirmeye yönelik hazırlanmıştır. Böylece modern demokrasinin gelecek nesiller tarafından daha iyi kavranması ve benimsenmesi konusunda felsefe dersinden yararlanıldığı söylenebilir. Ancak felsefe eğitimiyle demokrasi bilincinin öğrencilere kazandırılmasının amaç edinilebilmesine rağmen bu görüşleri ortaya koyarken öğrencinin bu konuların farklı açılardan da değerlendirilmesi sağlanmalı ve görüşün niçin uygun olduğunu kendi dünyasında temellendirilmesini yapabilmelidir. Bu noktada kitapta görüşler sadece yazılı olarak sunulmuş ve öğrencinin bu konu hakkında düşünmesi yeterince sağlanamamıştır. Birey-devlet ilişkisi ayrıca programda kazanım şeklinde yer aldığı için ilerleyen konularda tekrar ele alınmakta ve bu kısımda Locke’un

bireysel özgürlükleri temele alan devlete yönelik görüşleri ile Rousseau'nun toplumdaki insanların bir araya gelerek ortak iradeye dayalı devlet görüşleri karşılaştırılarak öğrencilerin bu konular üzerinde düşünerek tartışılması sağlanmıştır (Baykal, 2011). Bu yönüyle felsefi düşünceye katkı sağlayacağı söylenebilir.

2.2.8. 2009 Felsefe Dersi Öğretim Programının VIII. Ünitesinin Kazanım-İçerik Bağıntısının İncelenmesi

Son sırada yer alan bilim felsefesi ünitesi incelendiğinde bilim ve felsefe ilişkisinin ele alındığı görülmektedir. Bilimin ne olduğu ve özelliği açıklanarak felsefenin de bilimin kavram ve önermelerini çözümleyip sistematikleştirdiği vurgulanır. Ancak bu programda da sosyal bilimlere ve ona yönelik ortaya konulan görüşlere yer verilmemesi, bilimi öğrencilerin sadece doğa bilimi olarak görmelerine yol açabilmektedir. Bu üniteye Carnap ve Reichenbach'ın görüşleri çerçevesinde bilimsel yöntemin felsefe uygulanması doğrultusunda ortaya çıkan bilimsel felsefeye de değinilmiş olması önemlidir (Baykal, 2011). Bilimin ve bilim anlayışının gelişimi konusunda öğrencileri bilgi sahibi yapmak adına Platon, Aristoteles, Arkhimedes, İbni Sina, El Harezmi, Ebu Reyhan El Biruni, İbnül Heysem, Ebul İz El Cezeri, Nicolai Kopernik, Galileo Galilei ve İsaac Newton'un görüşlerine kısaca yer verilmiştir (Baykal, 2011). Bir başka kazanımda bilim felsefesine yönelik yaklaşımlar ele alınmıştır. Bu yaklaşımlar 1992 programında da yer almakla birlikte önceki programda olduğu gibi ürün olarak bilimde Hans Reichenbach, Rudolf Carnap ve Karl Gustav Hempel'in görüşlerine yer verilirken, süreç (etkinlik) olarak bilim konusunda da Stephen Tulmin ve Thomas Kuhn'un görüşlerine değinilmiştir. Son kazanımda yaşamla bilim arasında ilişki incelenmiş ve burada da pek çok programda olduğu gibi bilimin bizim hayatımızdaki değeri kavratılmaya çalışılmıştır. Bu şekliyle bilimi teknik ve teknolojik gelişimin sağlayıcısı gibi gösterilmekte ve sadece bilimi sevdirici bir tutumla hareket edilmektedir. Bu noktada özellikle bilimin yaşamla olan ilişkisinde bilim-teknik ve yabancılaşma konularını da içine alan farklı tartışmaların konulması gerekmektedir.

Genel olarak 2009 programı değerlendirildiğinde taslak programda yer alan felsefe dışı pek çok ögenin çıkartıldığı ya da değiştirildiği söylenebilmesine rağmen programda amaçlarda millî, kültürel, değersel vurgular hala devam etmektedir. Ancak incelenen ders kitabında bu ağırlığın çok aşırıya kaçmadan felsefeyle tanışma ve ahlak felsefesine

yansıdığı görülmektedir. Böylece program ve ona yönelik ders kitabında hazırlanan içeriğin birbiriyle uygun olmasına rağmen zaman zaman felsefe dışı öğelerin girdiği söylenebilmektedir. Özellikle ders kitabında içi boşaltılmış ve felsefi nitelikten uzak olarak alınan bazı metinler buna eklenince felsefe dersi daha çok sanat, siyaset, ahlak, bilim gibi konularda genel kültür kazandırıcı unsurlarla donatılmıştır. Bu yönüyle program bazı yenilikler getirmiş olsa da millî kültürel, sanatsal, etik değerlere yaptığı vurguyla farklı bir yönden felsefe dışı unsurlara yönelmiştir. Bu durum bazı tehlikeleri beraberinde getirme riski taşıyarak felsefenin dinsel, değersel, ahlaksal, politik bir araç haline gelmesine sebep olabilmektedir. Bu noktada felsefenin ne olduğunun tartışıldığı noktada felsefenin, hikmet ile olan ilişkisi ilk üniteye ele alınmıştır. Hikmet, felsefenin din ile çelişmediğinin gösterilmesinde ve buna yönelik olarak da felsefenin dine yaklaştırılmasında uzun yıllar kullanılan bir kavramdır. Böylece insanın sınırlı bir varlık olarak hakikate ulaşmasında hikmetten yararlanılmaktadır. Hikmet kavramı tasavvuf anlayışında da çok sık yer almaktadır. Bu kavramla gerçeğin bilgisine ancak Kur'an ve ilahi vahyin yorumlanması ulaşılabilirdiği savunulmaktadır. Böylece somut maddi bilginin yanı sıra gerçek bilginin kavratılmasında felsefe dersi bir araç konumuna getirilmektedir. Bu yönüyle milli, ahlaki değerlerin vurgulanması adına eklenen hikmet kavramı Batı felsefesinde karşımıza çıkan pozitivist felsefe anlayışının tam tersi kutbunda Doğu felsefesindeki mistik-dinsel öğelerle beslenen bir felsefe anlayışını gerçekleştirmeye yöneliktir. Kısaca 2009 felsefe öğretim programının felsefe anlayışında yapılandırmacı yaklaşım bir araç konumunda olmakla birlikte, insanın dini ve değersel yönünü ön plana çıkarılmaktadır. Ancak bu tarz dini, değersel, kültürel yönlendirmelerin felsefe dersine girmesinin yanı sıra programın kazanımlarına günümüz problemleri ile bağlantılı meselelerin eklenmesi de değinilmesi gereken önemli bir noktadır. Böylece felsefe anlayışı post modernist esintilerden beslenerek pozitivism etkisinden çıkarılmaya çalışılmış, buna yönelik olarak milli-değersel görüşlere felsefeyle tanışma, sanat felsefesi konularında yer verilmiştir. Program kazanım ve içerik ilişkisi açısından incelendiğinde arada bir uygunluğun olduğu söylenebilir. Ancak içerikte bazı konularda felsefe tarihinde verilmesi gereken temel konular ile günümüzde yer alan tartışmaları bulunmamaktadır. Ayrıca zaman zaman programda öğrenciyi merkeze alan yaklaşıma yönelik, öğrencileri sorgulatma ve felsefi düşünüş becerisi kazandırmak adına felsefeden uzak konular içerikte yer almaktadır. Bu programda felsefe dersiyle öğrencilere çeşitli haklara sahip oldukları bilgisi siyaset felsefesi

ünitesinde ele alınmakla birlikte bu hakların yanı sıra yanı sıra sorumluluklarının olduğu vurgusu yapılmaktadır. Bu yönüyle felsefe dersi ile vatandaşlık ve insan hakları dersine yönelik konular da ele alınmaktadır. Oysa felsefe dersiyle doğrudan öğrencinin zihnine yönlendirici ifadeler yöneltmek yerine genel sorulardan hareketle bazı çıkarımlara yönltilmesi gerekmektedir. Örneğin; ‘insan nedir?’ problemi üzerinden insanların bazı ortak yönleri ortaya konularak eşit haklara sahip olduğunun buldurulması çok daha uygun olabilir. Programın genel yaklaşımına uygun hazırlanan ders kitabında yer alan konu alanları çoğu zaman felsefenin o kavramsal bütünlüğünden uzak genel kültüre dayalı karikatürler ve haberlerle desteklenmeye çalışılmıştır. Ancak programın yaklaşımında belirtildiği gibi öğrencilerin gelişim düzeyine uygun bir program olma niteliğinden uzaklaşarak soyut konular felsefe eğitimi açısından çok fazla basitleştirilmiştir. Bu sorunun temel kaynağı ise yapılandırmacı yaklaşımın dayandırıldığı epistemolojik anlayıştır. Bu anlayışta bir dış dünya vardır. Ancak bilgi bu dış dünyadan bağımsız olarak bireyler tarafından oluşturulur. Böylece temele konulacak dayanak noktasında bazı sallantılar meydana gelmektedir. Bu durumun gerçekleştirilmesinde en büyük dayanağın yapılandırmacılığa götürülmesi çeşitli felsefeciler tarafından da eleştirilmektedir. Aydın’a göre bu göreceli durum, nesnel bilginin yok sayılarak her türlü bilginin doğru ve yanlış ayrımı olmadan hakikatin bir ifadesi olarak ele alınmasına sebep olmaktadır (Aydın, 2007). Aydın’ın görüşlerine paralel bir başka görüşte Günay tarafından ifade edilmiştir (Günay, 2009).

Yapılandırmacı yaklaşıma dayandırılan ve öğrencinin bilgiyi zihninde yapılandırmasına yönelik olarak sabit bir dayanak noktası ortaya koymayan bu anlayış, bilgi ve bilgi olmayan arasındaki ayımsızlık ile, felsefi olmayan pek çok ögeyi ders kitabına dahil etmiştir. Özellikle magazin haberler ve konu ile ilgisi çok fazla olmayan görseller bu anlayışa dayandırılarak ders kitaplarına eklenmiştir. Bu durum yapılandırmacı yaklaşımın işe yaramadığını göstermese de dikkatli kullanılmadığında eğitimin, bazı noktalarda ciddiliğinin azalması ve bazı noktalarda da öğrenilmesi gerekenleri belirsizleştirilmesi konusunda olumsuz etkilere sebep olabilmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında “Araştırmanın Modeli”, “Evren ve Örneklem”, “Veri Toplama Araçları”, “Veri Toplama Süreci”, “Yöntem”, “Verilerin Analizi”, “Risk ve Sınırlılıklar” ve “Sayıtlar” yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmanın yapılmasında genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, fazla sayıda kişiden meydana gelen bir evrenle ilgili genel bir yargıya varmak gayesiyle evrenin bütünü ya da bu bütünden alınacak bir grup örnek üzerinde yapılan tarama çalışmalarıdır (Karasar, 1991, s.22) tarama modeli ile gerçek bir neden sonuç ilişkisi kurulamasa da amaca uygun önemli ipuçlarının elde edilebileceğini belirtmektedir (Karasar, 2006, s.42)

Bu araştırma Kayseri ilinde (Kocasinan, Melikgazi, Talas ilçesinde) bulunan resmi ortaöğretim kurumlarında görev yapan felsefe öğretmenlerinin, Ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programına yönelik düşünceleri ile programın beklentileri karşılama düzeyini incelemek için yapılan bir çalışmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmada evren ve örneklem belirlenirken çeşitli istatistiksel karşılaştırmalar yapabilmek amacıyla Kayseri il merkezinde (Kocasinan, Melikgazi, Talas ilçesinde) bulunan ortaöğretim devlet okullarından Anadolu Liseleri, Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip Liselerinin Felsefe öğretmenlerinden seçilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Kayseri il merkezinde (Kocasinan, Melikgazi, Talas ilçesinde) bulunan ortaöğretim devlet okullarından Anadolu Liseleri, Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip

Liselerinin de görev yapan 42'si kadın (%43,75) ve 54'ü erkek (%56,25) toplam 96 Felsefe öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 1'de araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okul türlerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okul türlerine göre dağılımı

Görev yapılan okul türü	f	%
Anadolu lisesi	58	60,4
Meslek lisesi	38	39,6

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 58 (%60,4)'inin Anadolu lisesinde, 38 (%39,6)'inin Meslek lisesinde görev yaptığı görülmektedir.

Tablo 2'de araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	42	43,8
Erkek	54	56,3

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 42 (%43,8) kişinin kadın, 54 (%56,3) kişinin ise cinsiyet bakımından erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 3'de araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşlarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşlarına göre dağılımı

Yaş	f	%
40 yaşa kadar	35	36,5
41 yaş ve üzeri	61	63,5

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 35 (%36,5)'inin 40 yaşa kadar, 61 (%63,5)'inin 41 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 4’de araştırmaya katılan retmenlerin eğitim durumlarına gre dağılımları verilmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya katılan retmenlerin eğitim durumlarına gre dağılımları

Eğitim durumu	f	%
Lisans	79	82,3
Lisansst	17	17,7

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan retmenlerin 79 (%82,3)’unun lisans, 17 (%17,7)’inin lisansst eğitim durumunda olduğu grlmektedir.

Tablo 5’de araştırmaya katılan retmenlerin mezun oldukları faklterine gre dağılımları verilmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya katılan retmenlerin mezun oldukları faklterine gre dağılımları

Mezun olunan faklter tr	f	%
Eğitim fakltesi	8	8,3
Fen edebiyat fakltesi	88	91,7

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan retmenlerin 8 (%8,3)’inin eğitim fakltesi, 88 (%91,7)’inin fen edebiyat fakltesi mezunu olduğu grlmektedir.

Tablo 6’da retmenlerin mesleklerindeki kıdem durumlarına gre dağılımları verilmiştir.

Tablo 6. Araştırmaya katılan retmenlerin kıdemlerine gre dağılımları

Kıdem	f	%
20 yıla kadar	60	62,5
21 yıl ve zeri	36	37,5

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan retmenlerin 60 (%62,5)’inin 20 yıla kadar, 36 (%37,5)’inin 21 yıl ve zeri kıdemi olduğu grlmektedir.

Tablo 7’de araştırmaya katılan retmenlerin felsefe retimi ile ilgili hizmet ii eğitim alma durumlarına gre dağılımları verilmiştir.

Tablo 7. Araştırmaya katılan öğretmenlerin felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitim alma durumlarına göre dağılımı

Felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumu	F	%
Evet	52	54,2
Hayır	44	45,8

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 52 (%54,2)'sinin felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitim aldığı, 44 (%45,8)'ünün almadığı görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanmasında anket formu kullanılmıştır. Çalışmada kullanılacak veri toplama aracı olarak geliştirilen “öğretmen anket formunun” hazırlanması sürecinde, öncelikle bu konuda daha önce yapılmış araştırmalar incelenmiştir. Bu inceleme süreci sonunda daha önce Şakar (2014) tarafından geliştirilen anket formundan yararlanılmıştır. Anket forumundan yararlanılma sürecinde araştırmacıdan gerekli olan izin alınmıştır. Bu anket formu, literatür çalışması sonucu geliştirilmiş, Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri alanında çalışan öğretim üyelerinin görüşleri de alınarak son şeklini almıştır. Anket formu Ek-1’de verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Uygulamaya hazır hale getirilen bilgi formunun uygulanması için Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü aracılığıyla Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve daha sonra Kayseri Valiliği'nden gerekli izinler alınmıştır (Ek-2). Uygulama araştırmacının kendisi tarafından yapılmıştır. Böylece bilgi formlarının daha sağlıklı doldurulması sağlanmıştır. Uygulama esnasında sorular kontrol edilerek öğretmenlerin anket formunu eksiksiz doldurmaları sağlanmıştır.

Araştırmada verilerin toplanması için hazırlanan öğretmen anket formları öğretmenlere Mayıs (2017) ayı içerisinde bizzat tarafımdan dağıtılarak uygulanmış ve toplanmıştır. Veri toplama araçları dağıtıldıktan sonra öğretmenlere araştırmanın konusu, amacı ve veri toplama araçlarının içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Ölçme araçlarının doldurulması yanıtlayıcılara bağlı olarak yaklaşık 25-30 dakika sürmüş olup,

öğretmenlere sorularda gerekli açıklamalar yapılmıştır. Öğretmenlere uygulanan anketin zorunlu olmadığı belirtilmiş olup, katılımın isteğe bağlı olduğu belirtilmiştir. Anketlerin uygulanması ve toplanması sürecinde gizlilik ilkesine itinayla uyulmuştur. İstatistiksel analizler yapılmadan önce, formların öğretmenler tarafından tam olarak doldurulup doldurulmadığı belirlemek amacıyla formlar incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda geçerli form sayısının 96 olduğu tespit edilmiştir. Analizler bu sayıdaki form üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler bilgisayara girilerek, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) programıyla analiz edilmiştir.

3.5. Yöntem

Veriler toplanıp hazır hale getirildikten sonra elde edilen veriler uygun istatistiksel işlemleri yapmak için bilgisayara kaydedilmiştir. Verilerin analizi SPSS 23.00 programı kullanılarak yapılmıştır. Ölçeklerin faktör yapısını belirlemek amacıyla temel bileşenler faktör analizi gerçekleştirilmiş ve faktör yükü 0,40'tan büyük olan maddeler değerlendirilmeye alınmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin geçerliğine kanıt sağlamak amacıyla madde toplam test korelasyonları hesaplanmıştır. Ölçek ve bileşenlerine ait güvenirlik katsayısı Cronbach alfa katsayısı kullanılarak hesaplanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Büyüköztürk'e (2013) göre veri analizi, elde edilen verilerden hareketle istatistiksel anlamda uygun teknikler kullanarak bilimsel geçerliğe sahip sonuçlar çıkartma sürecidir. Araştırma verilerinin analizi SPSS paket programı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada tabloların oluşturulma sürecinde SPSS programından elde edilen raporlardan faydalanılmıştır. SPSS paket programı raporlarından hareketle oluşturulan tablolar; frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma açısından değerlendirilmiştir. Kullanım açısından oldukça yaygın olan ve bir merkezi eğilim ölçüsü olarak bilinen aritmetik ortalama, verilerin toplam değerlerinin eleman sayısına bölümü olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, 2013, s.98). Yine merkezi yayılım ölçülerinden standart sapma ise verilerin, ortalama değerden ne kadar farklılaştığının göstergesi olarak kullanılmaktadır.

3.7. Risk ve Sınırlılıklar

1. Araştırmanın evreni 2016-2017 eğitim öğretim yılında Kayseri il merkezindeki (Kocasinan, Melikgazi, Talas ilçesinde) devlet ortaöğretim okullarında görev yapan felsefe öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türü, cinsiyet, yaş, eğitim, mezuniyet, hizmet süresi, aldıkları hizmet içi eğitim sayısı gibi özellikleri; anket formundaki sorularla ve bu sorulara verilen cevaplarla sınırlıdır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular yer almaktadır. Ortaöğretim felsefe öğretmenlerinin ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular yer alacaktır.

4.1. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türlerine Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 8’de öğretmenlerin görev yaptıkları okul türlerine göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği verilmiştir.

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin görev yaptıkları okul türlerine göre “Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir. Kazanımlar, ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmış olup öğrencilerin seviyesine uygundur. Bunun yanında kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek nitelikte olup bu kazanımlar, öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır. Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir. İçerik açık ve anlaşılırdır. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır. İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır. İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır. İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir. İçerik güncel konular yer almaktadır. İçerik öğretmene rehberlik etmektedir. İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türlerine göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği

Maddeler	Görev yapılan okul türü				X ²
		Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
KAZANIMLARA YÖNELİK					
1. Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir.	Anadolu lisesi	N 12 % 20,7%	2 3,4%	44 75,9%	X ² =1,635; p>,05
	Meslek lisesi	N 5 % 13,2%	3 7,9%	30 78,9%	
2. Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağılmıştır.	Anadolu lisesi	N 9 % 15,5%	3 5,2%	46 79,3%	X ² =,300; p>,05
	Meslek lisesi	N 6 % 15,8%	3 7,9%	29 76,3%	
3. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir.	Anadolu lisesi	N 15 % 25,9%	6 10,3%	37 63,8%	X ² =7,067; p<,05
	Meslek lisesi	N 6 % 15,8%	12 31,6%	20 52,6%	
4. Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur.	Anadolu lisesi	N 15 % 25,9%	5 8,6%	38 65,5%	X ² =2,476; p>,05
	Meslek lisesi	N 11 % 28,9%	7 18,4%	20 52,6%	
5. Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir.	Anadolu lisesi	N 14 % 24,1%	9 15,5%	35 60,3%	X ² =6,672; p<,05
	Meslek lisesi	N 13 % 34,2%	12 31,6%	13 34,2%	
6. Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir.	Anadolu lisesi	N 13 % 22,4%	7 12,1%	38 65,5%	X ² =1,595; p>,05
	Meslek lisesi	N 9 % 23,7%	8 21,1%	21 55,3%	
7. Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır.	Anadolu lisesi	N 17 % 29,3%	5 8,6%	36 62,1%	X ² =,194; p>,05
	Meslek lisesi	N 12 % 31,6%	4 10,5%	22 57,9%	
8. Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir.	Anadolu lisesi	N 12 % 20,7%	11 19,0%	35 60,3%	X ² =1,700; p>,05
	Meslek lisesi	N 11 % 28,9%	4 10,5%	23 60,5%	
9. Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.	Anadolu lisesi	N 3 % 5,2%	7 12,1%	48 82,8%	X ² =7,831; p<,05
	Meslek lisesi	N 9 % 23,7%	2 5,3%	27 71,1%	
İÇERİĞE YÖNELİK					
10. İçerik açık ve anlaşılırdır.	Anadolu lisesi	N 14 % 24,1%	10 17,2%	34 58,6%	X ² =3,183; p>,05
	Meslek lisesi	N 12 % 31,6%	2 5,3%	24 63,2%	
11. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.	Anadolu lisesi	N 17 % 29,3%	15 25,9%	26 44,8%	X ² =2,522; p>,05
	Meslek lisesi	N 15 % 39,5%	5 13,2%	18 47,4%	

Tablo 8. devamı

12. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır.	Anadolu lisesi	N 10	11	37	$X^2=,310$; $p>,05$
		% 17,2%	19,0%	63,8%	
	Meslek lisesi	N 8	6	24	
		% 21,1%	15,8%	63,2%	
13. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır.	Anadolu lisesi	N 8	14	36	$X^2=3,358$; $p>,05$
		% 13,8%	24,1%	62,1%	
	Meslek lisesi	N 11	7	20	
		% 28,9%	18,4%	52,6%	
14. İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır.	Anadolu lisesi	N 16	15	27	$X^2=,186$; $p>,05$
		% 27,6%	25,9%	46,6%	
	Meslek lisesi	N 12	9	17	
		% 31,6%	23,7%	44,7%	
15. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır.	Anadolu lisesi	N 15	17	26	$X^2=3,379$; $p>,05$
		% 25,9%	29,3%	44,8%	
	Meslek lisesi	N 16	11	11	
		% 42,1%	28,9%	28,9%	
16. İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır.	Anadolu lisesi	N 16	9	33	$X^2=2,168$; $p>,05$
		% 27,6%	15,5%	56,9%	
	Meslek lisesi	N 7	10	21	
		% 18,4%	26,3%	55,3%	
17. İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir.	Anadolu lisesi	N 20	9	29	$X^2=3,301$; $p>,05$
		% 34,5%	15,5%	50,0%	
	Meslek lisesi	N 19	7	12	
		% 50,0%	18,4%	31,6%	
18. İçerik güncel konular yer almaktadır.	Anadolu lisesi	N 26	5	27	$X^2=2,271$; $p>,05$
		% 44,8%	8,6%	46,6%	
	Meslek lisesi	N 17	7	14	
		% 44,7%	18,4%	36,8%	
19. İçerik öğretmene rehberlik etmektedir.	Anadolu lisesi	N 22	6	30	$X^2=1,381$; $p>,05$
		% 37,9%	10,3%	51,7%	
	Meslek lisesi	N 12	7	19	
		% 31,6%	18,4%	50,0%	
20. İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir.	Anadolu lisesi	N 9	17	32	$X^2=3,135$; $p>,05$
		% 15,5%	29,3%	55,2%	
	Meslek lisesi	N 10	6	22	
		% 26,3%	15,8%	57,9%	
21. İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır.	Anadolu lisesi	N 14	12	32	$X^2=,739$; $p>,05$
		% 24,1%	20,7%	55,2%	
	Meslek lisesi	N 12	8	18	
		% 31,6%	21,1%	47,4%	
ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİNE YÖNELİK					
22. Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır.	Anadolu lisesi	N 18	14	26	$X^2=2,104$; $p>,05$
		% 31,0%	24,1%	44,8%	
	Meslek lisesi	N 17	6	15	
		% 44,7%	15,8%	39,5%	
23. Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir.	Anadolu lisesi	N 23	13	22	$X^2=,644$; $p>,05$
		% 39,7%	22,4%	37,9%	
	Meslek lisesi	N 16	6	16	
		% 42,1%	15,8%	42,1%	
24. Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır.	Anadolu lisesi	N 23	17	18	$X^2=1,077$; $p>,05$
		% 39,7%	29,3%	31,0%	
	Meslek lisesi	N 15	8	15	
		% 39,5%	21,1%	39,5%	

Tablo 8. devamı

25. Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır.	Anadolu lisesi	N 24	11	23	$X^2=1,585;$ $p>,05$
		% 41,4%	19,0%	39,7%	
	Meslek lisesi	N 11	8	19	
		% 28,9%	21,1%	50,0%	
26. Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır.	Anadolu lisesi	N 20	10	28	$X^2=2,388;$ $p>,05$
		% 34,5%	17,2%	48,3%	
	Meslek lisesi	N 8	6	24	
		% 21,1%	15,8%	63,2%	
27. Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır.	Anadolu lisesi	N 9	16	33	$X^2=4,177;$ $p>,05$
		% 15,5%	27,6%	56,9%	
	Meslek lisesi	N 11	5	22	
		% 28,9%	13,2%	57,9%	
28. Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir.	Anadolu lisesi	N 22	17	19	$X^2=2,448;$ $p>,05$
		% 37,9%	29,3%	32,8%	
	Meslek lisesi	N 13	7	18	
		% 34,2%	18,4%	47,4%	
29. Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	Anadolu lisesi	N 19	20	19	$X^2=,797;$ $p>,05$
		% 32,8%	34,5%	32,8%	
	Meslek lisesi	N 13	10	15	
		% 34,2%	26,3%	39,5%	
30. Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır.	Anadolu lisesi	N 13	14	31	$X^2=,021;$ $p>,05$
		% 22,4%	24,1%	53,4%	
	Meslek lisesi	N 9	9	20	
		% 23,7%	23,7%	52,6%	
31. Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır.	Anadolu lisesi	N 20	14	24	$X^2=,694;$ $p>,05$
		% 34,5%	24,1%	41,4%	
	Meslek lisesi	N 11	8	19	
		% 28,9%	21,1%	50,0%	
32. Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır.	Anadolu lisesi	N 29	10	19	$X^2=2,057;$ $p>,05$
		% 50,0%	17,2%	32,8%	
	Meslek lisesi	N 20	10	8	
		% 52,6%	26,3%	21,1%	
33. Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	Anadolu lisesi	N 22	19	17	$X^2=,506;$ $p>,05$
		% 37,9%	32,8%	29,3%	
	Meslek lisesi	N 15	10	13	
		% 39,5%	26,3%	34,2%	
34. Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır.	Anadolu lisesi	N 17	13	28	$X^2=,117;$ $p>,05$
		% 29,3%	22,4%	48,3%	
	Meslek lisesi	N 12	9	17	
		% 31,6%	23,7%	44,7%	
35. Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır.	Anadolu lisesi	N 17	15	26	$X^2=,901;$ $p>,05$
		% 29,3%	25,9%	44,8%	
	Meslek lisesi	N 11	13	14	
		% 28,9%	34,2%	36,8%	
36. Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır.	Anadolu lisesi	N 16	8	34	$X^2=1,229;$ $p>,05$
		% 27,6%	13,8%	58,6%	
	Meslek lisesi	N 14	6	18	
		% 36,8%	15,8%	47,4%	
37. Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir.	Anadolu lisesi	N 25	11	22	$X^2=,580;$ $p>,05$
		% 43,1%	19,0%	37,9%	
	Meslek lisesi	N 17	5	16	
		% 44,7%	13,2%	42,1%	

Tablo 8. devamı

ÖLÇME DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK						
38. Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir.	Anadolu lisesi	N	13	10	35	$X^2=,057$; $p>,05$
		%	22,4%	17,2%	60,3%	
	Meslek lisesi	N	9	7	22	
		%	23,7%	18,4%	57,9%	
39. Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır.	Anadolu lisesi	N	15	11	32	$X^2=,731$; $p>,05$
		%	25,9%	19,0%	55,2%	
	Meslek lisesi	N	12	5	21	
		%	31,6%	13,2%	55,3%	
40. Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır.	Anadolu lisesi	N	5	8	45	$X^2=1,732$; $p>,05$
		%	8,6%	13,8%	77,6%	
	Meslek lisesi	N	6	3	29	
		%	15,8%	7,9%	76,3%	
41. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır.	Anadolu lisesi	N	11	13	34	$X^2=2,235$; $p>,05$
		%	19,0%	22,4%	58,6%	
	Meslek lisesi	N	8	4	26	
		%	21,1%	10,5%	68,4%	
42. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır.	Anadolu lisesi	N	19	18	21	$X^2=8,087$; $p<,05$
		%	32,8%	31,0%	36,2%	
	Meslek lisesi	N	10	4	24	
		%	26,3%	10,5%	63,2%	
43. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır.	Anadolu lisesi	N	26	15	17	$X^2=2,762$; $p>,05$
		%	44,8%	25,9%	29,3%	
	Meslek lisesi	N	15	6	17	
		%	39,5%	15,8%	44,7%	
44. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır.	Anadolu lisesi	N	14	16	28	$X^2=1,549$; $p>,05$
		%	24,1%	27,6%	48,3%	
	Meslek lisesi	N	8	7	23	
		%	21,1%	18,4%	60,5%	
45. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir.	Anadolu lisesi	N	9	11	38	$X^2=2,602$; $p>,05$
		%	15,5%	19,0%	65,5%	
	Meslek lisesi	N	5	3	30	
		%	13,2%	7,9%	78,9%	
46. Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır.	Anadolu lisesi	N	23	9	26	$X^2=1,009$; $p>,05$
		%	39,7%	15,5%	44,8%	
	Meslek lisesi	N	12	5	21	
		%	31,6%	13,2%	55,3%	
47. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir.	Anadolu lisesi	N	4	12	42	$X^2=1,935$; $p>,05$
		%	6,9%	20,7%	72,4%	
	Meslek lisesi	N	2	4	32	
		%	5,3%	10,5%	84,2%	
48. Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir.	Anadolu lisesi	N	6	13	39	$X^2=2,141$; $p>,05$
		%	10,3%	22,4%	67,2%	
	Meslek lisesi	N	8	7	23	
		%	21,1%	18,4%	60,5%	
49. Öğrenciler sınavlarda doğru /yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.	Anadolu lisesi	N	4	9	45	$X^2=1,224$; $p>,05$
		%	6,9%	15,5%	77,6%	
	Meslek lisesi	N	3	3	32	
		%	7,9%	7,9%	84,2%	

İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler kalıcı olarak

öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir. Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır. Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir. Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkân sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmakta, bu etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasında etkili olmaktadır. Programdaki etkinlikler; milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini ve öğrenci merkezli yöntem ve teknikleri kullanmaya imkân sağlamaktadır. Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır. Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır. Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir. Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir. Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda doğru /yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.” maddeleri konusunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

“Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir.” maddesi konusunda Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin 15 (%25,9)’sinin katılmıyorum, 6 (%10,3)’ünün kararsızım ve 37 (%63,8)’inin katılıyorum dediği; Meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin ise 6 (%15,8)’ünün katılmıyorum, 12 (%31,6)’ünün kararsızım ve 20 (%52,6)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Görev yapılan okul türüne göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu

bulgudan hareketle kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir maddesine Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Kazanımlar okulun imkânları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir.” maddesi konusunda Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin 14 (%24,1)’sinin katılmıyorum, 9 (%15,5)’unun kararsızım ve 35 (%60,3)’inin katılıyorum dediği; Meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin ise 13 (%34,2)’ünün katılmıyorum, 12 (%31,6)’ünün kararsızım ve 13 (%34,2)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Görev yapılan okul türüne ki kare testi yapılmış ve elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel anlamda,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre “Kazanımlar okulun imkânları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir.” maddesine Anadolu Lisesinde görev yapan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.” maddesi konusunda Anadolu Lisesinde görev yapan öğretmenlerin 3 (%5,2)’sinin katılmıyorum, 7 (%12,1)’unun kararsızım ve 48 (%82,8)’inin katılıyorum dediği; Meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin ise 9 (%23,7)’ünün katılmıyorum, 2 (%5,3)’ünün kararsızım ve 27 (%71,1)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Görev yapılan okul türüne göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır maddesine Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır.” maddesi konusunda Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin 19 (%32,8)’sinin katılmıyorum, 18 (%31,0)’unun kararsızım ve 21 (%36,2)’inin katılıyorum dediği; Meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin ise 10 (%26,3)’ünün katılmıyorum, 4 (%10,5)’ünün kararsızım ve 24 (%63,2)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Görev yapılan okul türüne göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır maddesine Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

4.2. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 9’da öğretmenlerin cinsiyetlerine göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği

Maddeler	Cinsiyet				X ²
		Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
KAZANIMLARA YÖNELİK					
50. Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir.	Kadın	N 10 % 23,8%	2 4,8%	30 71,4%	X ² =1,908; p>,05
	Erkek	N 7 % 13,0%	3 5,6%	44 81,5%	
51. Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır.	Kadın	N 7 % 16,7%	4 9,5%	31 73,8%	X ² =1,510; p>,05
	Erkek	N 8 % 14,8%	2 3,7%	44 81,5%	
52. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir.	Kadın	N 10 % 23,8%	9 21,4%	23 54,8%	X ² =,681; p>,05
	Erkek	N 11 % 20,4%	9 16,7%	34 63,0%	
53. Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur.	Kadın	N 13 % 31,0%	5 11,9%	24 57,1%	X ² =,566; p>,05
	Erkek	N 13 % 24,1%	7 13,0%	34 63,0%	
54. Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir.	Kadın	N 13 % 31,0%	6 14,3%	23 54,8%	X ² =2,517; p>,05
	Erkek	N 14 % 25,9%	15 27,8%	25 46,3%	
55. Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir.	Kadın	N 12 % 28,6%	9 21,4%	21 50,0%	X ² =4,246; p>,05
	Erkek	N 10 % 18,5%	6 11,1%	38 70,4%	
56. Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır.	Kadın	N 16 % 38,1%	2 4,8%	24 57,1%	X ² =3,365; p>,05
	Erkek	N 13 % 24,1%	7 13,0%	34 63,0%	
57. Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir.	Kadın	N 14 % 33,3%	4 9,5%	24 57,1%	X ² =4,650; p>,05
	Erkek	N 9 % 16,7%	11 20,4%	34 63,0%	
58. Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.	Kadın	N 7 % 16,7%	4 9,5%	31 73,8%	X ² =1,217; p>,05
	Erkek	N 5 % 9,3%	5 9,3%	44 81,5%	

Tablo 9. devamı

		İÇERİĞE YÖNELİK			
59. İçerik açık ve anlaşılırdır.	Kadın	N 12	9	21	$X^2=6,164;$ $p<,05$
		% 28,6%	21,4%	50,0%	
	Erkek	N 14	3	37	
		% 25,9%	5,6%	68,5%	
60. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.	Kadın	N 13	8	21	$X^2=,524;$ $p>,05$
		% 31,0%	19,0%	50,0%	
	Erkek	N 19	12	23	
		% 35,2%	22,2%	42,6%	
61. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır.	Kadın	N 6	10	26	$X^2=2,395;$ $p>,05$
		% 14,3%	23,8%	61,9%	
	Erkek	N 12	7	35	
		% 22,2%	13,0%	64,8%	
62. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır.	Kadın	N 6	11	25	$X^2=1,798;$ $p>,05$
		% 14,3%	26,2%	59,5%	
	Erkek	N 13	10	31	
		% 24,1%	18,5%	57,4%	
63. İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır.	Kadın	N 13	11	18	$X^2=,268;$ $p>,05$
		% 31,0%	26,2%	42,9%	
	Erkek	N 15	13	26	
		% 27,8%	24,1%	48,1%	
64. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır.	Kadın	N 16	8	18	$X^2=3,761;$ $p>,05$
		% 38,1%	19,0%	42,9%	
	Erkek	N 15	20	19	
		% 27,8%	37,0%	35,2%	
65. İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır.	Kadın	N 10	8	24	$X^2=,032;$ $p>,05$
		% 23,8%	19,0%	57,1%	
	Erkek	N 13	11	30	
		% 24,1%	20,4%	55,6%	
66. İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir.	Kadın	N 15	9	18	$X^2=1,459;$ $p>,05$
		% 35,7%	21,4%	42,9%	
	Erkek	N 24	7	23	
		% 44,4%	13,0%	42,6%	
67. İçerik güncel konular yer almaktadır.	Kadın	N 22	2	18	$X^2=4,537;$ $p>,05$
		% 52,4%	4,8%	42,9%	
	Erkek	N 21	10	23	
		% 38,9%	18,5%	42,6%	
68. İçerik öğretmene rehberlik etmektedir.	Kadın	N 19	5	18	$X^2=3,161;$ $p>,05$
		% 45,2%	11,9%	42,9%	
	Erkek	N 15	8	31	
		% 27,8%	14,8%	57,4%	
69. İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir.	Kadın	N 9	8	25	$X^2=,995;$ $p>,05$
		% 21,4%	19,0%	59,5%	
	Erkek	N 10	15	29	
		% 18,5%	27,8%	53,7%	
70. İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır.	Kadın	N 13	6	23	$X^2=2,052;$ $p>,05$
		% 31,0%	14,3%	54,8%	
	Erkek	N 13	14	27	
		% 24,1%	25,9%	50,0%	
		ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİNE YÖNELİK			
71. Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır.	Kadın	N 17	7	18	$X^2=,953;$ $p>,05$
		% 40,5%	16,7%	42,9%	
	Erkek	N 18	13	23	
		% 33,3%	24,1%	42,6%	

Tablo 9. devamı

72. Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir.	Kadın	N 20	10	12	$X^2=3,795;$ $p>,05$
		% 47,6%	23,8%	28,6%	
	Erkek	N 19	9	26	
		% 35,2%	16,7%	48,1%	
73. Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır.	Kadın	N 18	8	16	$X^2=1,905;$ $p>,05$
		% 42,9%	19,0%	38,1%	
	Erkek	N 20	17	17	
		% 37,0%	31,5%	31,5%	
74. Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır.	Kadın	N 15	13	14	$X^2=6,562;$ $p<,05$
		% 35,7%	31,0%	33,3%	
	Erkek	N 20	6	28	
		% 37,0%	11,1%	51,9%	
75. Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır.	Kadın	N 17	9	16	$X^2=7,851;$ $p<,05$
		% 40,5%	21,4%	38,1%	
	Erkek	N 11	7	36	
		% 20,4%	13,0%	66,7%	
76. Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır.	Kadın	N 10	8	24	$X^2=,591;$ $p>,05$
		% 23,8%	19,0%	57,1%	
	Erkek	N 10	13	31	
		% 18,5%	24,1%	57,4%	
77. Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir.	Kadın	N 16	11	15	$X^2=,252;$ $p>,05$
		% 38,1%	26,2%	35,7%	
	Erkek	N 19	13	22	
		% 35,2%	24,1%	40,7%	
78. Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	Kadın	N 19	11	12	$X^2=4,774;$ $p>,05$
		% 45,2%	26,2%	28,6%	
	Erkek	N 13	19	22	
		% 24,1%	35,2%	40,7%	
79. Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır.	Kadın	N 12	10	20	$X^2=1,469;$ $p>,05$
		% 28,6%	23,8%	47,6%	
	Erkek	N 10	13	31	
		% 18,5%	24,1%	57,4%	
80. Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır.	Kadın	N 18	7	17	$X^2=4,164;$ $p>,05$
		% 42,9%	16,7%	40,5%	
	Erkek	N 13	15	26	
		% 24,1%	27,8%	48,1%	
81. Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır.	Kadın	N 24	9	9	$X^2=1,748;$ $p>,05$
		% 57,1%	21,4%	21,4%	
	Erkek	N 25	11	18	
		% 46,3%	20,4%	33,3%	
82. Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	Kadın	N 16	12	14	$X^2=,174;$ $p>,05$
		% 38,1%	28,6%	33,3%	
	Erkek	N 21	17	16	
		% 38,9%	31,5%	29,6%	
83. Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır.	Kadın	N 18	8	16	$X^2=5,670;$ $p>,05$
		% 42,9%	19,0%	38,1%	
	Erkek	N 11	14	29	
		% 20,4%	25,9%	53,7%	
84. Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır.	Kadın	N 16	9	17	$X^2=3,599;$ $p>,05$
		% 38,1%	21,4%	40,5%	
	Erkek	N 12	19	23	
		% 22,2%	35,2%	42,6%	
85. Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır.	Kadın	N 15	3	24	$X^2=3,433;$ $p>,05$
		% 35,7%	7,1%	57,1%	
	Erkek	N 15	11	28	
		% 27,8%	20,4%	51,9%	

Tablo 9. devamı

86. Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir.	Kadın	N 17	3	22	$X^2=7,336;$ $p<,05$
		% 40,5%	7,1%	52,4%	
	Erkek	N 25	13	16	
		% 46,3%	24,1%	29,6%	
ÖLÇME DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK					
87. Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir.	Kadın	N 12	5	25	$X^2=2,462;$ $p>,05$
		% 28,6%	11,9%	59,5%	
	Erkek	N 10	12	32	
		% 18,5%	22,2%	59,3%	
88. Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır.	Kadın	N 9	3	30	$X^2=8,812;$ $p<,05$
		% 21,4%	7,1%	71,4%	
	Erkek	N 18	13	23	
		% 33,3%	24,1%	42,6%	
89. Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır.	Kadın	N 6	2	34	$X^2=3,588;$ $p>,05$
		% 14,3%	4,8%	81,0%	
	Erkek	N 5	9	40	
		% 9,3%	16,7%	74,1%	
90. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır.	Kadın	N 12	7	23	$X^2=3,669;$ $p>,05$
		% 28,6%	16,7%	54,8%	
	Erkek	N 7	10	37	
		% 13,0%	18,5%	68,5%	
91. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır.	Kadın	N 17	6	19	$X^2=5,076;$ $p>,05$
		% 40,5%	14,3%	45,2%	
	Erkek	N 12	16	26	
		% 22,2%	29,6%	48,1%	
92. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır.	Kadın	N 21	5	16	$X^2=4,474;$ $p>,05$
		% 50,0%	11,9%	38,1%	
	Erkek	N 20	16	18	
		% 37,0%	29,6%	33,3%	
93. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır.	Kadın	N 10	7	25	$X^2=2,258;$ $p>,05$
		% 23,8%	16,7%	59,5%	
	Erkek	N 12	16	26	
		% 22,2%	29,6%	48,1%	
94. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir.	Kadın	N 7	4	31	$X^2=1,626;$ $p>,05$
		% 16,7%	9,5%	73,8%	
	Erkek	N 7	10	37	
		% 13,0%	18,5%	68,5%	
95. Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır.	Kadın	N 17	4	21	$X^2=1,658;$ $p>,05$
		% 40,5%	9,5%	50,0%	
	Erkek	N 18	10	26	
		% 33,3%	18,5%	48,1%	
96. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir.	Kadın	N 3	5	34	$X^2=1,256;$ $p>,05$
		% 7,1%	11,9%	81,0%	
	Erkek	N 3	11	40	
		% 5,6%	20,4%	74,1%	
97. Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir.	Kadın	N 6	6	30	$X^2=2,083;$ $p>,05$
		% 14,3%	14,3%	71,4%	
	Erkek	N 8	14	32	
		% 14,8%	25,9%	59,3%	
98. Öğrenciler sınavlarda doğru /yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.	Kadın	N 5	4	33	$X^2=2,733;$ $p>,05$
		% 11,9%	9,5%	78,6%	
	Erkek	N 2	8	44	
		% 3,7%	14,8%	81,5%	

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin cinsiyetlerine göre, “Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir. Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir. Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur. Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir. Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir. Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır. Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir. Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır. İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır. İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır. İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir. İçerik güncel konular yer almaktadır. İçerik öğretmene rehberlik etmektedir. İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir. İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir. Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir. Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır. Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır. Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır. Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır. Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir. Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok

yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda doğru/yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.” maddeleri konusunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

“İçerik açık ve anlaşılırdır.” maddesi konusunda kadın öğretmenlerin 12 (%28,6)’sinin katılmıyorum, 9 (%21,4)’unun kararsızım ve 21 (%50,0)’inin katılıyorum dediği; erkek öğretmenlerin ise 14 (%25,9)’ünün katılmıyorum, 3 (%5,6)’ünün kararsızım ve 37 (%68,5)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Cinsiyete göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle İçerik açık ve anlaşılırdır maddesine kadın öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

“Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır.” maddesi konusunda kadın öğretmenlerin 15 (%35,7)’sinin katılmıyorum, 13 (%31,0)’unun kararsızım ve 14 (%33,3)’inin katılıyorum dediği; erkek öğretmenlerin ise 20 (%37,0)’ünün katılmıyorum, 6 (%11,1)’ünün kararsızım ve 28 (%51,9)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Cinsiyete göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır maddesine kadın öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

“Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır.” maddesi konusunda kadın öğretmenlerin 17 (%40,5)’sinin katılmıyorum, 9 (%21,4)’unun kararsızım ve 16 (%38,1)’inin katılıyorum dediği; erkek öğretmenlerin ise 11 (%20,4)’ünün katılmıyorum, 7 (%13,0)’ünün kararsızım ve 36 (%66,7)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Cinsiyete göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri

arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır maddesine kadın öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

“Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir.” maddesi konusunda kadın öğretmenlerin 17 (%40,5)’sinin katılmıyorum, 3 (%7,1)’unun kararsızım ve 22 (%52,4)’inin katılıyorum dediği; erkek öğretmenlerin ise 25 (%46,3)’ünün katılmıyorum, 13 (%24,1)’ünün kararsızım ve 16 (%29,6)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Cinsiyete göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir maddesine kadın öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır.” maddesi konusunda kadın öğretmenlerin 9 (%21,4)’sinin katılmıyorum, 3 (%7,1)’unun kararsızım ve 30 (%71,4)’inin katılıyorum dediği; erkek öğretmenlerin ise 18 (%33,3)’ünün katılmıyorum, 13 (%24,1)’ünün kararsızım ve 23 (%42,6)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Cinsiyete göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır maddesine kadın öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

4.4. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 10’da öğretmenlerin yaşlarına göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği verilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin yaşlarına göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği

Maddeler	Yaş				X ²
		Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
KAZANIMLARA YÖNELİK					
99. Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir.	40 yaşa kadar	N 4	3	28	X ² =2,484; p>,05
		% 11,4%	8,6%	80,0%	
	41 yaş ve üzeri	N 13	2	46	
		% 21,3%	3,3%	75,4%	
100. Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır.	40 yaşa kadar	N 6	3	26	X ² =,660; p>,05
		% 17,1%	8,6%	74,3%	
	41 yaş ve üzeri	N 9	3	49	
		% 14,8%	4,9%	80,3%	
101. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir.	40 yaşa kadar	N 5	8	22	X ² =2,058; p>,05
		% 14,3%	22,9%	62,9%	
	41 yaş ve üzeri	N 16	10	35	
		% 26,2%	16,4%	57,4%	
102. Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur.	40 yaşa kadar	N 9	4	22	X ² =,143; p>,05
		% 25,7%	11,4%	62,9%	
	41 yaş ve üzeri	N 17	8	36	
		% 27,9%	13,1%	59,0%	
103. Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir.	40 yaşa kadar	N 12	7	16	X ² =1,034; p>,05
		% 34,3%	20,0%	45,7%	
	41 yaş ve üzeri	N 15	14	32	
		% 24,6%	23,0%	52,5%	
104. Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir.	40 yaşa kadar	N 10	4	21	X ² =1,408; p>,05
		% 28,6%	11,4%	60,0%	
	41 yaş ve üzeri	N 12	11	38	
		% 19,7%	18,0%	62,3%	
105. Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır.	40 yaşa kadar	N 13	1	21	X ² =3,374; p>,05
		% 37,1%	2,9%	60,0%	
	41 yaş ve üzeri	N 16	8	37	
		% 26,2%	13,1%	60,7%	
106. Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir.	40 yaşa kadar	N 11	4	20	X ² =2,001; p>,05
		% 31,4%	11,4%	57,1%	
	41 yaş ve üzeri	N 12	11	38	
		% 19,7%	18,0%	62,3%	
107. Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.	40 yaşa kadar	N 8	4	23	X ² =6,061; p<,05
		% 22,9%	11,4%	65,7%	
	41 yaş ve üzeri	N 4	5	52	
		% 6,6%	8,2%	85,2%	

Tablo 10. devamı

İÇERİĞE YÖNELİK						
108. İçerik açık ve anlaşılırdır.	40 yaşa kadar	N	9	6	20	$X^2=1,086;$ $p>,05$
		%	25,7%	17,1%	57,1%	
	41 yaş ve üzeri	N	17	6	38	
		%	27,9%	9,8%	62,3%	
109. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.	40 yaşa kadar	N	14	8	13	$X^2=1,750;$ $p>,05$
		%	40,0%	22,9%	37,1%	
	41 yaş ve üzeri	N	18	12	31	
		%	29,5%	19,7%	50,8%	
110. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır.	40 yaşa kadar	N	4	8	23	$X^2=2,440;$ $p>,05$
		%	11,4%	22,9%	65,7%	
	41 yaş ve üzeri	N	14	9	38	
		%	23,0%	14,8%	62,3%	
111. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır.	40 yaşa kadar	N	8	7	20	$X^2=,363;$ $p>,05$
		%	22,9%	20,0%	57,1%	
	41 yaş ve üzeri	N	11	14	36	
		%	18,0%	23,0%	59,0%	
112. İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır.	40 yaşa kadar	N	9	8	18	$X^2=,703;$ $p>,05$
		%	25,7%	22,9%	51,4%	
	41 yaş ve üzeri	N	19	16	26	
		%	31,1%	26,2%	42,6%	
113. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır.	40 yaşa kadar	N	8	13	14	$X^2=2,750;$ $p>,05$
		%	22,9%	37,1%	40,0%	
	41 yaş ve üzeri	N	23	15	23	
		%	37,7%	24,6%	37,7%	
114. İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır.	40 yaşa kadar	N	9	4	22	$X^2=2,445;$ $p>,05$
		%	25,7%	11,4%	62,9%	
	41 yaş ve üzeri	N	14	15	32	
		%	23,0%	24,6%	52,5%	
115. İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir.	40 yaşa kadar	N	17	3	15	$X^2=3,022;$ $p>,05$
		%	48,6%	8,6%	42,9%	
	41 yaş ve üzeri	N	22	13	26	
		%	36,1%	21,3%	42,6%	
116. İçerik güncel konular yer almaktadır.	40 yaşa kadar	N	14	0	21	$X^2=11,024;$ $p<,05$
		%	40,0%	0,0%	60,0%	
	41 yaş ve üzeri	N	29	12	20	
		%	47,5%	19,7%	32,8%	
117. İçerik öğretmene rehberlik etmektedir.	40 yaşa kadar	N	14	4	17	$X^2=,574;$ $p>,05$
		%	40,0%	11,4%	48,6%	
	41 yaş ve üzeri	N	20	9	32	
		%	32,8%	14,8%	52,5%	
118. İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir.	40 yaşa kadar	N	6	8	21	$X^2=,361;$ $p>,05$
		%	17,1%	22,9%	60,0%	
	41 yaş ve üzeri	N	13	15	33	
		%	21,3%	24,6%	54,1%	
119. İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır.	40 yaşa kadar	N	8	4	23	$X^2=4,667;$ $p>,05$
		%	22,9%	11,4%	65,7%	
	41 yaş ve üzeri	N	18	16	27	
		%	29,5%	26,2%	44,3%	
ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİNE YÖNELİK						
120. Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır.	40 yaşa kadar	N	13	6	16	$X^2=,484;$ $p>,05$
		%	37,1%	17,1%	45,7%	
	41 yaş ve üzeri	N	22	14	25	
		%	36,1%	23,0%	41,0%	
121. Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir.	40 yaşa kadar	N	15	6	14	$X^2=,265;$ $p>,05$
		%	42,9%	17,1%	40,0%	
	41 yaş ve üzeri	N	24	13	24	
		%	39,3%	21,3%	39,3%	

Tablo 10. devamı

122. Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır.	40 yaşa kadar	N	10	13	12	$X^2=4,294;$ $p>,05$
		%	28,6%	37,1%	34,3%	
	41 yaş ve üzeri	N	28	12	21	
		%	45,9%	19,7%	34,4%	
123. Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır.	40 yaşa kadar	N	9	9	17	$X^2=3,013;$ $p>,05$
		%	25,7%	25,7%	48,6%	
	41 yaş ve üzeri	N	26	10	25	
		%	42,6%	16,4%	41,0%	
124. Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır.	40 yaşa kadar	N	8	7	20	$X^2=1,209;$ $p>,05$
		%	22,9%	20,0%	57,1%	
	41 yaş ve üzeri	N	20	9	32	
		%	32,8%	14,8%	52,5%	
125. Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır.	40 yaşa kadar	N	7	5	23	$X^2=2,151;$ $p>,05$
		%	20,0%	14,3%	65,7%	
	41 yaş ve üzeri	N	13	16	32	
		%	21,3%	26,2%	52,5%	
126. Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir.	40 yaşa kadar	N	12	7	16	$X^2=1,357;$ $p>,05$
		%	34,3%	20,0%	45,7%	
	41 yaş ve üzeri	N	23	17	21	
		%	37,7%	27,9%	34,4%	
127. Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	40 yaşa kadar	N	11	7	17	$X^2=4,982;$ $p>,05$
		%	31,4%	20,0%	48,6%	
	41 yaş ve üzeri	N	21	23	17	
		%	34,4%	37,7%	27,9%	
128. Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır.	40 yaşa kadar	N	9	6	20	$X^2=1,423;$ $p>,05$
		%	25,7%	17,1%	57,1%	
	41 yaş ve üzeri	N	13	17	31	
		%	21,3%	27,9%	50,8%	
129. Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır.	40 yaşa kadar	N	13	4	18	$X^2=4,115;$ $p>,05$
		%	37,1%	11,4%	51,4%	
	41 yaş ve üzeri	N	18	18	25	
		%	29,5%	29,5%	41,0%	
130. Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır.	40 yaşa kadar	N	23	4	8	$X^2=5,205;$ $p>,05$
		%	65,7%	11,4%	22,9%	
	41 yaş ve üzeri	N	26	16	19	
		%	42,6%	26,2%	31,1%	
131. Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	40 yaşa kadar	N	12	10	13	$X^2=,920;$ $p>,05$
		%	34,3%	28,6%	37,1%	
	41 yaş ve üzeri	N	25	19	17	
		%	41,0%	31,1%	27,9%	
132. Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır.	40 yaşa kadar	N	13	6	16	$X^2=1,694;$ $p>,05$
		%	37,1%	17,1%	45,7%	
	41 yaş ve üzeri	N	16	16	29	
		%	26,2%	26,2%	47,5%	
133. Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır.	40 yaşa kadar	N	12	9	14	$X^2=,757;$ $p>,05$
		%	34,3%	25,7%	40,0%	
	41 yaş ve üzeri	N	16	19	26	
		%	26,2%	31,1%	42,6%	
134. Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır.	40 yaşa kadar	N	13	3	19	$X^2=1,977;$ $p>,05$
		%	37,1%	8,6%	54,3%	
	41 yaş ve üzeri	N	17	11	33	
		%	27,9%	18,0%	54,1%	
135. Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir.	40 yaşa kadar	N	15	3	17	$X^2=3,300;$ $p>,05$
		%	42,9%	8,6%	48,6%	
	41 yaş ve üzeri	N	27	13	21	
		%	44,3%	21,3%	34,4%	

Tablo 10. devamı

ÖLÇME DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK						
136. Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir.	40 yaşa kadar	N	6	6	23	$X^2=1,184;$ $p>,05$
		%	17,1%	17,1%	65,7%	
	41 yaş ve üzeri	N	16	11	34	
		%	26,2%	18,0%	55,7%	
137. Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır.	40 yaşa kadar	N	5	6	24	$X^2=5,540;$ $p>,05$
		%	14,3%	17,1%	68,6%	
	41 yaş ve üzeri	N	22	10	29	
		%	36,1%	16,4%	47,5%	
138. Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır.	40 yaşa kadar	N	5	0	30	$X^2=7,228;$ $p<,05$
		%	14,3%	0,0%	85,7%	
	41 yaş ve üzeri	N	6	11	44	
		%	9,8%	18,0%	72,1%	
139. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır.	40 yaşa kadar	N	5	4	26	$X^2=3,295;$ $p>,05$
		%	14,3%	11,4%	74,3%	
	41 yaş ve üzeri	N	14	13	34	
		%	23,0%	21,3%	55,7%	
140. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır.	40 yaşa kadar	N	7	4	24	$X^2=10,604;$ $p<,05$
		%	20,0%	11,4%	68,6%	
	41 yaş ve üzeri	N	22	18	21	
		%	36,1%	29,5%	34,4%	
141. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır.	40 yaşa kadar	N	12	5	18	$X^2=6,353;$ $p<,05$
		%	34,3%	14,3%	51,4%	
	41 yaş ve üzeri	N	29	16	16	
		%	47,5%	26,2%	26,2%	
142. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır.	40 yaşa kadar	N	8	5	22	$X^2=3,133;$ $p>,05$
		%	22,9%	14,3%	62,9%	
	41 yaş ve üzeri	N	14	18	29	
		%	23,0%	29,5%	47,5%	
143. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir.	40 yaşa kadar	N	10	2	23	$X^2=10,565;$ $p<,05$
		%	28,6%	5,7%	65,7%	
	41 yaş ve üzeri	N	4	12	45	
		%	6,6%	19,7%	73,8%	
144. Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır.	40 yaşa kadar	N	19	4	12	$X^2=7,600;$ $p<,05$
		%	54,3%	11,4%	34,3%	
	41 yaş ve üzeri	N	16	10	35	
		%	26,2%	16,4%	57,4%	
145. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir.	40 yaşa kadar	N	3	4	28	$X^2=1,443;$ $p>,05$
		%	8,6%	11,4%	80,0%	
	41 yaş ve üzeri	N	3	12	46	
		%	4,9%	19,7%	75,4%	
146. Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir.	40 yaşa kadar	N	7	2	26	$X^2=7,955;$ $p<,05$
		%	20,0%	5,7%	74,3%	
	41 yaş ve üzeri	N	7	18	36	
		%	11,5%	29,5%	59,0%	
147. Öğrenciler sınavlarda doğru /yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.	40 yaşa kadar	N	4	2	29	$X^2=3,370;$ $p>,05$
		%	11,4%	5,7%	82,9%	
	41 yaş ve üzeri	N	3	10	48	
		%	4,9%	16,4%	78,7%	

Tablo 10 incelendiğinde öğretmenlerin yaşlarına göre, “Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir. Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir. Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur.

Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir. Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir. Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır. Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir. İçerik açık ve anlaşılırdır. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır. İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır. İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır. İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir. İçerik öğretmene rehberlik etmektedir. İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir. İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir. Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır. Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir. Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır. Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır. Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır. Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır. Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır. Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir. Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir. Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda doğru /yanlış sorularını

cevaplayabilmektedir.” maddeleri konusunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

“Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.” maddesi konusunda 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin 8 (%22,9)’sinin katılmıyorum, 4 (%11,4)’unun kararsızım ve 23 (%65,7)’inin katılıyorum dediği; 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerin ise 4 (%6,6)’ünün katılmıyorum, 5 (%8,2)’ünün kararsızım ve 52 (%85,2)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Yaşa göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

“İçerik güncel konular yer almaktadır.” maddesi konusunda 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin 14 (%40,0)’sinin katılmıyorum, 0 (%0,0)’unun kararsızım ve 21 (%60,0)’inin katılıyorum dediği; 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerin ise 29 (%47,5)’ünün katılmıyorum, 12 (%19,7)’ünün kararsızım ve 20 (%32,8)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Yaşa göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle İçerik güncel konular yer almaktadır maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

“Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır.” maddesi konusunda 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin 5 (%14,3)’sinin katılmıyorum, 0 (%0,0)’unun kararsızım ve 30 (%85,7)’inin katılıyorum dediği; 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerin ise 6 (%9,8)’ünün katılmıyorum, 11 (%18,0)’ünün kararsızım ve 44 (%72,1)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Yaşa göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır.” maddesi konusunda 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin 7 (%20,0)’sinin katılmıyorum, 4 (%11,4)’unun kararsızım ve 24 (%68,6)’inin katılıyorum dediği; 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerin ise 22 (%36,1)’ünün katılmıyorum, 18 (%29,5)’ünün kararsızım ve 21 (%34,4)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Yaşa göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır.” maddesi konusunda 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin 12 (%34,3)’sinin katılmıyorum, 5 (%14,3)’unun kararsızım ve 18 (%51,4)’inin katılıyorum dediği; 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerin ise 29 (%47,5)’ünün katılmıyorum, 16 (%26,2)’ünün kararsızım ve 16 (%26,2)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Yaşa göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir.” maddesi konusunda 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin 10 (%28,6)’sinin katılmıyorum, 2 (%5,7)’unun kararsızım ve 23 (%65,7)’inin katılıyorum dediği; 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerin ise 4 (%6,6)’ünün katılmıyorum, 12 (%19,7)’ünün kararsızım ve 45 (%73,8)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Yaşa göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

“Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır.” maddesi konusunda 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin 19 (%54,3)’sinin katılmıyorum, 4 (%11,4)’unun kararsızım ve 12 (%34,3)’inin katılıyorum dediği; 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerin ise 16 (%26,2)’ünün katılmıyorum, 10 (%16,4)’ünün kararsızım ve 35 (%57,4)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Yaşa göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

“Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir.” maddesi konusunda 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin 7 (%20,0)’sinin katılmıyorum, 2 (%5,7)’unun kararsızım ve 26 (%74,3)’inin katılıyorum dediği; 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerin ise 7 (%11,5)’ünün katılmıyorum, 18 (%29,5)’ünün kararsızım ve 36 (%59,0)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Yaşa göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak, 05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

4.5. Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.

Tablo 11’de öğretmenlerin eğitim durumlarına göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği verilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği

Maddeler	Eğitim durumu	Kazanımlara Yönelik			X ²
		Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
KAZANIMLARA YÖNELİK					
148. Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir.	Lisans	N 12 % 15,2%	5 6,3%	62 78,5%	X ² =2,787; p>,05
	Lisansüstü	N 5 % 29,4%	0 0,0%	12 70,6%	
149. Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır.	Lisans	N 12 % 15,2%	3 3,8%	64 81,0%	X ² =4,824; p>,05
	Lisansüstü	N 3 % 17,6%	3 17,6%	11 64,7%	
150. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir.	Lisans	N 17 % 21,5%	15 19,0%	47 59,5%	X ² =,040; p>,05
	Lisansüstü	N 4 % 23,5%	3 17,6%	10 58,8%	
151. Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur.	Lisans	N 17 % 21,5%	8 10,1%	54 68,4%	X ² =11,763; p<,05
	Lisansüstü	N 9 % 52,9%	4 23,5%	4 23,5%	
152. Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir.	Lisans	N 20 % 25,3%	17 21,5%	42 53,2%	X ² =2,171; p>,05
	Lisansüstü	N 7 % 41,2%	4 23,5%	6 35,3%	
153. Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir.	Lisans	N 15 % 19,0%	10 12,7%	54 68,4%	X ² =8,971; p<,05
	Lisansüstü	N 7 % 41,2%	5 29,4%	5 29,4%	
154. Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır.	Lisans	N 21 % 26,6%	6 7,6%	52 65,8%	X ² =5,608; p>,05
	Lisansüstü	N 8 % 47,1%	3 17,6%	6 35,3%	
155. Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir.	Lisans	N 16 % 20,3%	12 15,2%	51 64,6%	X ² =3,876; p>,05
	Lisansüstü	N 7 % 41,2%	3 17,6%	7 41,2%	
156. Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.	Lisans	N 6 % 7,6%	9 11,4%	64 81,0%	X ² =11,000; p<,05
	Lisansüstü	N 6 % 35,3%	0 0,0%	11 64,7%	
İÇERİĞE YÖNELİK					
157. İçerik açık ve anlaşılırdır.	Lisans	N 20 % 25,3%	7 8,9%	52 65,8%	X ² =7,399; p<,05
	Lisansüstü	N 6 % 35,3%	5 29,4%	6 35,3%	

Tablo 11. devamı

158. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.	Lisans	N 28 % 35,4%	16 20,3%	35 44,3%	$X^2=,895;$ $p>,05$
	Lisansüstü	N 4 % 23,5%	4 23,5%	9 52,9%	
159. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır.	Lisans	N 18 % 22,8%	9 11,4%	52 65,8%	$X^2=14,288;$ $p<,05$
	Lisansüstü	N 0 % 0,0%	8 47,1%	9 52,9%	
160. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır.	Lisans	N 17 % 21,5%	13 16,5%	49 62,0%	$X^2=7,704;$ $p<,05$
	Lisansüstü	N 2 % 11,8%	8 47,1%	7 41,2%	
161. İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır.	Lisans	N 26 % 32,9%	19 24,1%	34 43,0%	$X^2=3,066;$ $p>,05$
	Lisansüstü	N 2 % 11,8%	5 29,4%	10 58,8%	
162. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır.	Lisans	N 27 % 34,2%	21 26,6%	31 39,2%	$X^2=1,569;$ $p>,05$
	Lisansüstü	N 4 % 23,5%	7 41,2%	6 35,3%	
163. İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır.	Lisans	N 21 % 26,6%	14 17,7%	44 55,7%	$X^2=2,272;$ $p>,05$
	Lisansüstü	N 2 % 11,8%	5 29,4%	10 58,8%	
164. İçerik öğrencileri ezbere yönlendirmektedir.	Lisans	N 32 % 40,5%	15 19,0%	32 40,5%	$X^2=1,950;$ $p>,05$
	Lisansüstü	N 7 % 41,2%	1 5,9%	9 52,9%	
165. İçerik güncel konular yer almaktadır.	Lisans	N 37 % 46,8%	9 11,4%	33 41,8%	$X^2=,945;$ $p>,05$
	Lisansüstü	N 6 % 35,3%	3 17,6%	8 47,1%	
166. İçerik öğretmene rehberlik etmektedir.	Lisans	N 25 % 31,6%	11 13,9%	43 54,4%	$X^2=2,843;$ $p>,05$
	Lisansüstü	N 9 % 52,9%	2 11,8%	6 35,3%	
167. İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeye, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir.	Lisans	N 15 % 19,0%	17 21,5%	47 59,5%	$X^2=2,088;$ $p>,05$
	Lisansüstü	N 4 % 23,5%	6 35,3%	7 41,2%	
168. İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır.	Lisans	N 21 % 26,6%	15 19,0%	43 54,4%	$X^2=1,243;$ $p>,05$
	Lisansüstü	N 5 % 29,4%	5 29,4%	7 41,2%	
ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİNE YÖNELİK					
169. Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır.	Lisans	N 26 % 32,9%	16 20,3%	37 46,8%	$X^2=3,391;$ $p>,05$
	Lisansüstü	N 9 % 52,9%	4 23,5%	4 23,5%	
170. Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir.	Lisans	N 31 % 39,2%	13 16,5%	35 44,3%	$X^2=5,230;$ $p>,05$
	Lisansüstü	N 8 % 47,1%	6 35,3%	3 17,6%	
171. Programdaki etkinlikler	Lisans	N 30	17	32	$X^2=8,675;$

Tablo 11. devamı

öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır.	Lisansüstü	%	38,0%	21,5%	40,5%	p<,05
		N	8	8	1	
172. Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır.	Lisans	%	47,1%	47,1%	5,9%	X²=6,712; p<,05
		N	29	12	38	
173. Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır.	Lisansüstü	%	36,7%	15,2%	48,1%	X²=6,904; p<,05
		N	6	7	4	
174. Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır.	Lisans	%	35,3%	41,2%	23,5%	X²=14,188; p<,05
		N	22	10	47	
175. Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir.	Lisansüstü	%	27,8%	12,7%	59,5%	X²=6,369; p<,05
		N	6	6	5	
176. Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	Lisans	%	15,2%	19,0%	65,8%	X²=3,518; p>,05
		N	12	15	52	
177. Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır.	Lisansüstü	%	47,1%	35,3%	17,6%	X²=7,442; p<,05
		N	29	16	34	
178. Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır.	Lisans	%	36,7%	20,3%	43,0%	X²=6,174; p<,05
		N	6	8	3	
179. Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır.	Lisansüstü	%	32,9%	27,8%	39,2%	X²=6,009; p<,05
		N	6	8	3	
180. Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	Lisans	%	17,7%	24,1%	58,2%	X²=2,139; p>,05
		N	8	4	5	
181. Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır.	Lisansüstü	%	29,1%	20,3%	50,6%	X²=8,252; p<,05
		N	23	16	40	
182. Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır.	Lisans	%	47,1%	35,3%	17,6%	X²=12,746; p<,05
		N	44	13	22	
183. Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır.	Lisansüstü	%	55,7%	16,5%	27,8%	X²=8,347; p<,05
		N	5	7	5	
184. Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir.	Lisans	%	29,4%	41,2%	29,4%	X²=1,846; p>,05
		N	33	22	24	
	Lisansüstü	%	41,8%	27,8%	30,4%	
		N	4	7	6	
	Lisans	%	23,5%	41,2%	35,3%	
		N	19	19	41	
	Lisansüstü	%	24,1%	24,1%	51,9%	
		N	10	3	4	
	Lisans	%	58,8%	17,6%	23,5%	
		N	17	25	37	
	Lisansüstü	%	21,5%	31,6%	46,8%	
		N	11	3	3	
	Lisans	%	64,7%	17,6%	17,6%	
		N	22	9	48	
	Lisansüstü	%	27,8%	11,4%	60,8%	
		N	8	5	4	
	Lisans	%	47,1%	29,4%	23,5%	
		N	37	12	30	
	Lisansüstü	%	46,8%	15,2%	38,0%	
		N	5	4	8	
	Lisans	%	29,4%	23,5%	47,1%	
		N	5	4	8	

Tablo 11. devamı

ÖLÇME DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK						
185. Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir.	Lisans	N	16	11	52	$X^2=8,112;$ $p<,05$
		%	20,3%	13,9%	65,8%	
	Lisansüstü	N	6	6	5	
		%	35,3%	35,3%	29,4%	
186. Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır.	Lisans	N	24	10	45	$X^2=5,356;$ $p>,05$
		%	30,4%	12,7%	57,0%	
	Lisansüstü	N	3	6	8	
		%	17,6%	35,3%	47,1%	
187. Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır.	Lisans	N	6	5	68	$X^2=20,734;$ $p<,05$
		%	7,6%	6,3%	86,1%	
	Lisansüstü	N	5	6	6	
		%	29,4%	35,3%	35,3%	
188. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır.	Lisans	N	17	9	53	$X^2=12,225;$ $p<,05$
		%	21,5%	11,4%	67,1%	
	Lisansüstü	N	2	8	7	
		%	11,8%	47,1%	41,2%	
189. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır.	Lisans	N	27	13	39	$X^2=11,044;$ $p<,05$
		%	34,2%	16,5%	49,4%	
	Lisansüstü	N	2	9	6	
		%	11,8%	52,9%	35,3%	
190. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır.	Lisans	N	34	16	29	$X^2=,758;$ $p>,05$
		%	43,0%	20,3%	36,7%	
	Lisansüstü	N	7	5	5	
		%	41,2%	29,4%	29,4%	
191. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır.	Lisans	N	17	17	45	$X^2=2,725;$ $p>,05$
		%	21,5%	21,5%	57,0%	
	Lisansüstü	N	5	6	6	
		%	29,4%	35,3%	35,3%	
192. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir.	Lisans	N	12	6	61	$X^2=17,618;$ $p<,05$
		%	15,2%	7,6%	77,2%	
	Lisansüstü	N	2	8	7	
		%	11,8%	47,1%	41,2%	
193. Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır.	Lisans	N	30	10	39	$X^2=1,430;$ $p>,05$
		%	38,0%	12,7%	49,4%	
	Lisansüstü	N	5	4	8	
		%	29,4%	23,5%	47,1%	
194. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir.	Lisans	N	4	10	65	$X^2=6,868;$ $p<,05$
		%	5,1%	12,7%	82,3%	
	Lisansüstü	N	2	6	9	
		%	11,8%	35,3%	52,9%	
195. Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir.	Lisans	N	12	13	54	$X^2=5,199;$ $p>,05$
		%	15,2%	16,5%	68,4%	
	Lisansüstü	N	2	7	8	
		%	11,8%	41,2%	47,1%	
196. Öğrenciler sınavlarda doğru /yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.	Lisans	N	5	8	66	$X^2=3,196;$ $p>,05$
		%	6,3%	10,1%	83,5%	
	Lisansüstü	N	2	4	11	
		%	11,8%	23,5%	64,7%	

Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin eğitim durumlarına göre, “Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir. Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir. Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir. Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına

olanak tanımaktadır. Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır. İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır. İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır. İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir. İçerik güncel konular yer almaktadır. İçerik öğretmene rehberlik etmektedir. İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir. İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir. Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır. Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır. Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda doğru/yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.” maddeleri konusunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

“Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 17 (%21,5)’sinin katılmıyorum, 8 (%10,1)’unun kararsızım ve 54 (%68,4)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 9 (%52,9)’ünün katılmıyorum, 4 (%23,5)’ünün kararsızım ve 4 (%23,5)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 15 (%19,0)’sinin katılmıyorum, 10 (%12,7)’unun kararsızım ve 54 (%68,4)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan

öğretmenlerin ise 7 (%41,2)'ünün katılmıyorum, 5 (%29,4)'ünün kararsızım ve 5 (%29,4)'sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 6 (%7,6)'sinin katılmıyorum, 9 (%11,4)'unun kararsızım ve 64 (%81,0)'inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 6 (%35,3)'ünün katılmıyorum, 0 (%0,0)'ünün kararsızım ve 11 (%64,7)'sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“İçerik açık ve anlaşılırdır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 20 (%25,3)'sinin katılmıyorum, 7 (%8,9)'unun kararsızım ve 52 (%65,8)'inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 6 (%35,3)'ünün katılmıyorum, 5 (%29,4)'ünün kararsızım ve 6 (%35,3)'sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle İçerik açık ve anlaşılırdır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 18 (%22,8)'sinin katılmıyorum, 9 (%11,4)'unun kararsızım ve 52 (%65,8)'inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 0 (%0,0)'ünün katılmıyorum, 8 (%47,1)'ünün kararsızım ve 9 (%52,9)'sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri

arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 17 (%21,5)’sinin katılmıyorum, 13 (%16,5)’unun kararsızım ve 49 (%62,0)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 2 (%11,8)’ünün katılmıyorum, 8 (%47,1)’ünün kararsızım ve 7 (%41,2)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 30 (%38,0)’sinin katılmıyorum, 17 (%21,5)’unun kararsızım ve 32 (%40,5)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 8 (%47,1)’ünün katılmıyorum, 8 (%47,1)’ünün kararsızım ve 1 (%5,9)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 29 (%36,7)’sinin katılmıyorum, 12 (%15,2)’unun kararsızım ve 38 (%48,1)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 6 (%35,3)’ünün katılmıyorum, 7 (%41,2)’ünün kararsızım ve 4 (%23,5)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Programdaki etkinlikler öğrencilere

özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 22 (%27,8)’sinin katılmıyorum, 10 (%12,7)’unun kararsızım ve 47 (%59,5)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 6 (%35,3)’ünün katılmıyorum, 6 (%35,3)’ünün kararsızım ve 5 (%29,4)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 12 (%15,2)’sinin katılmıyorum, 15 (%19,0)’unun kararsızım ve 52 (%65,8)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 8 (%47,1)’ünün katılmıyorum, 6 (%35,3)’ünün kararsızım ve 3 (%17,6)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 29 (%36,7)’sinin katılmıyorum, 16 (%20,3)’unun kararsızım ve 34 (%43,0)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 6 (%35,3)’ünün katılmıyorum, 8 (%47,1)’ünün kararsızım ve 3 (%17,6)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst

düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 14 (%17,7)’sinin katılmıyorum, 19 (%24,1)’unun kararsızım ve 46 (%58,2)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 8 (%47,1)’ünün katılmıyorum, 4 (%23,5)’ünün kararsızım ve 5 (%29,4)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 23 (%29,1)’sinin katılmıyorum, 16 (%20,3)’unun kararsızım ve 40 (%50,6)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 8 (%47,1)’ünün katılmıyorum, 6 (%35,3)’ünün kararsızım ve 3 (%17,6)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 44 (%55,7)’sinin katılmıyorum, 13 (%16,5)’unun kararsızım ve 22 (%27,8)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 5 (%29,4)’ünün katılmıyorum, 7 (%41,2)’ünün kararsızım ve 5 (%29,4)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Programdaki etkinlikler Türk kültür ve

düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

“Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 19 (%24,1)’sinin katılmıyorum, 19 (%24,1)’unun kararsızım ve 41 (%51,9)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 10 (%58,8)’ünün katılmıyorum, 3 (%17,6)’ünün kararsızım ve 4 (%23,5)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 17 (%21,5)’sinin katılmıyorum, 25 (%31,6)’unun kararsızım ve 37 (%46,8)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 11 (%64,7)’ünün katılmıyorum, 3 (%17,6)’ünün kararsızım ve 3 (%17,6)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 22 (%27,8)’sinin katılmıyorum, 9 (%11,4)’unun kararsızım ve 48 (%60,8)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 8 (%47,1)’ünün katılmıyorum, 5 (%29,4)’ünün kararsızım ve 4 (%23,5)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Program bilgisayar, internet, projeksiyon

vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 16 (%20,3)’sinin katılmıyorum, 11 (%13,9)’unun kararsızım ve 52 (%65,8)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 6 (%35,3)’ünün katılmıyorum, 6 (%35,3)’ünün kararsızım ve 5 (%29,4)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak, 05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 6 (%7,6)’sinin katılmıyorum, 5 (%6,3)’unun kararsızım ve 68 (%86,1)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 5 (%29,4)’ünün katılmıyorum, 6 (%35,3)’ünün kararsızım ve 6 (%35,3)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 17 (%21,5)’sinin katılmıyorum, 9 (%11,4)’unun kararsızım ve 53 (%67,1)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 2 (%11,8)’ünün katılmıyorum, 8 (%47,1)’ünün kararsızım ve 7 (%41,2)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk

yapmaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 27 (%34,2)’sinin katılmıyorum, 13 (%16,5)’unun kararsızım ve 39 (%49,4)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 2 (%11,8)’ünün katılmıyorum, 9 (%52,9)’ünün kararsızım ve 6 (%35,3)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 12 (%15,2)’sinin katılmıyorum, 6 (%7,6)’unun kararsızım ve 61 (%77,2)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 2 (%11,8)’ünün katılmıyorum, 8 (%47,1)’ünün kararsızım ve 7 (%41,2)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir.” maddesi konusunda eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin 4 (%5,1)’sinin katılmıyorum, 10 (%12,7)’unun kararsızım ve 65 (%82,3)’inin katılıyorum dediği; lisansüstü olan öğretmenlerin ise 2 (%11,8)’ünün katılmıyorum, 6 (%35,3)’ünün kararsızım ve 9 (%52,9)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

4.6. Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 12’ de öğretmenlerin mezun oldukları fakülte türlerine göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin mezun oldukları fakülte türlerine göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği

Maddeler	Mezun olunan fakülte türü	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	X ²
KAZANIMLARA YÖNELİK					
197. Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir.	Eğitim fakültesi	N 0 % 0,0%	0 0,0%	8 100,0%	X ² =2,595; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	N 17 % 19,3%	5 5,7%	66 75,0%	
198. Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır.	Eğitim fakültesi	N 1 % 12,5%	0 0,0%	7 87,5%	X ² =,698; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	N 14 % 15,9%	6 6,8%	68 77,3%	
199. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir.	Eğitim fakültesi	N 1 % 12,5%	1 12,5%	6 75,0%	X ² =,891; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	N 20 % 22,7%	17 19,3%	51 58,0%	
200. Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur.	Eğitim fakültesi	N 2 % 25,0%	2 25,0%	4 50,0%	X ² =1,262; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	N 24 % 27,3%	10 11,4%	54 61,4%	
201. Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir.	Eğitim fakültesi	N 2 % 25,0%	1 12,5%	5 62,5%	X ² =,654; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	N 25 % 28,4%	20 22,7%	43 48,9%	
202. Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir.	Eğitim fakültesi	N 4 % 50,0%	0 0,0%	4 50,0%	X ² =4,343; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	N 18 % 20,5%	15 17,0%	55 62,5%	
203. Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır.	Eğitim fakültesi	N 4 % 50,0%	0 0,0%	4 50,0%	X ² =2,107; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	N 25 % 28,4%	9 10,2%	54 61,4%	
204. Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir.	Eğitim fakültesi	N 3 % 37,5%	0 0,0%	5 62,5%	X ² =2,038; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	N 20 % 22,7%	15 17,0%	53 60,2%	

Tablo 12. devamı

205. Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.	Eğitim fakültesi	N	0	0	8	$X^2=2,444;$ $p>,05$
	Fen edebiyat fakültesi	N	12	9	67	
		%	0,0%	0,0%	100,0%	
		%	13,6%	10,2%	76,1%	
İÇERİĞE YÖNELİK						
206. İçerik açık ve anlaşılırdır.	Eğitim fakültesi	N	3	3	2	$X^2=6,525;$ $p<,05$
	Fen edebiyat fakültesi	N	23	9	56	
		%	37,5%	37,5%	25,0%	
		%	26,1%	10,2%	63,6%	
207. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.	Eğitim fakültesi	N	6	0	2	$X^2=7,190;$ $p<,05$
	Fen edebiyat fakültesi	N	26	20	42	
		%	75,0%	0,0%	25,0%	
		%	29,5%	22,7%	47,7%	
208. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır.	Eğitim fakültesi	N	1	3	4	$X^2=2,364;$ $p>,05$
	Fen edebiyat fakültesi	N	17	14	57	
		%	12,5%	37,5%	50,0%	
		%	19,3%	15,9%	64,8%	
209. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır.	Eğitim fakültesi	N	2	2	4	$X^2=,262;$ $p>,05$
	Fen edebiyat fakültesi	N	17	19	52	
		%	25,0%	25,0%	50,0%	
		%	19,3%	21,6%	59,1%	
210. İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır.	Eğitim fakültesi	N	2	1	5	$X^2=1,126;$ $p>,05$
	Fen edebiyat fakültesi	N	26	23	39	
		%	25,0%	12,5%	62,5%	
		%	29,5%	26,1%	44,3%	
211. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır.	Eğitim fakültesi	N	1	1	6	$X^2=4,900;$ $p>,05$
	Fen edebiyat fakültesi	N	30	27	31	
		%	12,5%	12,5%	75,0%	
		%	34,1%	30,7%	35,2%	
212. İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır.	Eğitim fakültesi	N	3	2	3	$X^2=1,333;$ $p>,05$
	Fen edebiyat fakültesi	N	20	17	51	
		%	37,5%	25,0%	37,5%	
		%	22,7%	19,3%	58,0%	
213. İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir.	Eğitim fakültesi	N	3	0	5	$X^2=2,276;$ $p>,05$
	Fen edebiyat fakültesi	N	36	16	36	
		%	37,5%	0,0%	62,5%	
		%	40,9%	18,2%	40,9%	
214. İçerik güncel konular yer almaktadır.	Eğitim fakültesi	N	2	0	6	$X^2=3,985;$ $p>,05$
	Fen edebiyat fakültesi	N	41	12	35	
		%	25,0%	0,0%	75,0%	
		%	46,6%	13,6%	39,8%	
215. İçerik öğretmene rehberlik etmektedir.	Eğitim fakültesi	N	3	1	4	$X^2=,020;$ $p>,05$
	Fen edebiyat fakültesi	N	31	12	45	
		%	37,5%	12,5%	50,0%	
		%	35,2%	13,6%	51,1%	
216. İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir.	Eğitim fakültesi	N	1	2	5	$X^2=,299;$ $p>,05$
	Fen edebiyat fakültesi	N	18	21	49	
		%	12,5%	25,0%	62,5%	
		%	20,5%	23,9%	55,7%	
217. İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır.	Eğitim fakültesi	N	1	0	7	$X^2=4,605;$ $p>,05$
	Fen edebiyat fakültesi	N	25	20	43	
		%	12,5%	0,0%	87,5%	
		%	28,4%	22,7%	48,9%	

Tablo 12. devamı

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİNE YÖNELİK						
218. Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır.	Eğitim fakültesi	N	5	0	3	$X^2=3,497;$ $p>,05$
		%	62,5%	0,0%	37,5%	
	Fen edebiyat fakültesi	N	30	20	38	
		%	34,1%	22,7%	43,2%	
219. Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir.	Eğitim fakültesi	N	6	0	2	$X^2=4,735;$ $p>,05$
		%	75,0%	0,0%	25,0%	
	Fen edebiyat fakültesi	N	33	19	36	
		%	37,5%	21,6%	40,9%	
220. Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır.	Eğitim fakültesi	N	4	0	4	$X^2=3,132;$ $p>,05$
		%	50,0%	0,0%	50,0%	
	Fen edebiyat fakültesi	N	34	25	29	
		%	38,6%	28,4%	33,0%	
221. Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır.	Eğitim fakültesi	N	5	0	3	$X^2=3,429;$ $p>,05$
		%	62,5%	0,0%	37,5%	
	Fen edebiyat fakültesi	N	30	19	39	
		%	34,1%	21,6%	44,3%	
222. Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır.	Eğitim fakültesi	N	4	1	3	$X^2=1,837;$ $p>,05$
		%	50,0%	12,5%	37,5%	
	Fen edebiyat fakültesi	N	24	15	49	
		%	27,3%	17,0%	55,7%	
223. Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır.	Eğitim fakültesi	N	2	2	4	$X^2=,193;$ $p>,05$
		%	25,0%	25,0%	50,0%	
	Fen edebiyat fakültesi	N	18	19	51	
		%	20,5%	21,6%	58,0%	
224. Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir.	Eğitim fakültesi	N	5	0	3	$X^2=3,808;$ $p>,05$
		%	62,5%	0,0%	37,5%	
	Fen edebiyat fakültesi	N	30	24	34	
		%	34,1%	27,3%	38,6%	
225. Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	Eğitim fakültesi	N	4	1	3	$X^2=1,720;$ $p>,05$
		%	50,0%	12,5%	37,5%	
	Fen edebiyat fakültesi	N	28	29	31	
		%	31,8%	33,0%	35,2%	
226. Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır.	Eğitim fakültesi	N	4	0	4	$X^2=4,900;$ $p>,05$
		%	50,0%	0,0%	50,0%	
	Fen edebiyat fakültesi	N	18	23	47	
		%	20,5%	26,1%	53,4%	
227. Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır.	Eğitim fakültesi	N	5	1	2	$X^2=3,643;$ $p>,05$
		%	62,5%	12,5%	25,0%	
	Fen edebiyat fakültesi	N	26	21	41	
		%	29,5%	23,9%	46,6%	
228. Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır.	Eğitim fakültesi	N	3	3	2	$X^2=1,507;$ $p>,05$
		%	37,5%	37,5%	25,0%	
	Fen edebiyat fakültesi	N	46	17	25	
		%	52,3%	19,3%	28,4%	
229. Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	Eğitim fakültesi	N	2	3	3	$X^2=,678;$ $p>,05$
		%	25,0%	37,5%	37,5%	
	Fen edebiyat fakültesi	N	35	26	27	
		%	39,8%	29,5%	30,7%	
230. Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır.	Eğitim fakültesi	N	5	0	3	$X^2=5,176;$ $p>,05$
		%	62,5%	0,0%	37,5%	
	Fen edebiyat fakültesi	N	24	22	42	
		%	27,3%	25,0%	47,7%	
231. Programda yer alan araç gereçler	Eğitim fakültesi	N	4	0	4	$X^2=3,990;$

Tablo 12. devamı

kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır.	fakültesi	%	50,0%	0,0%	50,0%	p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	N	24	28	36	
232. Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır.	Eğitim fakültesi	N	3	2	3	X ² =1,206; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	%	37,5%	25,0%	37,5%	
233. Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir.	Eğitim fakültesi	N	4	0	4	X ² =1,772; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	%	50,0%	0,0%	50,0%	
ÖLÇME DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK						
234. Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir.	Eğitim fakültesi	N	5	0	3	X ² =8,216; p<,05
	Fen edebiyat fakültesi	%	62,5%	0,0%	37,5%	
235. Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır.	Eğitim fakültesi	N	3	2	3	X ² =1,132; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	%	37,5%	25,0%	37,5%	
236. Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır.	Eğitim fakültesi	N	1	0	7	X ² =1,131; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	%	12,5%	0,0%	87,5%	
237. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır.	Eğitim fakültesi	N	10	11	67	X ² =2,653; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	%	11,4%	12,5%	76,1%	
238. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır.	Eğitim fakültesi	N	1	0	7	X ² =1,052; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	%	12,5%	0,0%	87,5%	
239. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve ekran değerlendirme yapılmaktadır.	Eğitim fakültesi	N	2	3	3	X ² =4,307; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	%	25,0%	37,5%	37,5%	
240. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır.	Eğitim fakültesi	N	27	19	42	X ² =,562; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	%	30,7%	21,6%	47,7%	
241. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir.	Eğitim fakültesi	N	6	0	2	X ² =4,501; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	%	75,0%	0,0%	25,0%	
242. Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır.	Eğitim fakültesi	N	35	21	32	X ² =2,609; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	%	39,8%	23,9%	36,4%	
243. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir.	Eğitim fakültesi	N	1	2	5	X ² =2,595; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	%	12,5%	25,0%	62,5%	
244. Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir.	Eğitim fakültesi	N	3	0	5	X ² =2,464; p>,05
	Fen edebiyat fakültesi	%	37,5%	0,0%	62,5%	
245. Öğrenciler sınavlarda doğru /yanlış	Eğitim fakültesi	N	11	14	63	X ² =1,473;
	Fen edebiyat fakültesi	%	12,5%	15,9%	71,6%	

Tablo 12. devamı

sorularını cevaplayabilmektedir.	fakültesi	%	12,5%	0,0%	87,5%	p>,05
	Fen edebiyat	N	6	12	70	
	fakültesi	%	6,8%	13,6%	79,5%	

Tablo 12 incelendiğinde öğretmenlerin kıdemlerine göre, “Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir. Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir. Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur. Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir. Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir. Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır. Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir. Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır. İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır. İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır. İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir. İçerik güncel konular yer almaktadır. İçerik öğretmene rehberlik etmektedir. İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir. İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir. Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır. Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir. Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır. Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır. Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır. Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır. Program bilgisayar, internet, projeksiyon

vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır. Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir. Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda doğru /yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.” maddeleri konusunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

“İçerik açık ve anlaşılırdır.” maddesi konusunda Eğitim fakültesi mezunu olan öğretmenlerin 3 (%37,5)’sinin katılmıyorum, 3 (%37,5)’ünün kararsızım ve 2 (%25,0)’inin katılıyorum dediği; Fen edebiyat fakültesi mezunu olan öğretmenlerin ise 23 (%26,1)’ünün katılmıyorum, 9 (%10,2)’ünün kararsızım ve 56 (%63,6)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Mezun olunan fakülte türüne göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle İçerik açık ve anlaşılırdır maddesine Eğitim Fakültesi mezunu olan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

“İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.” maddesi konusunda Eğitim fakültesi mezunu olan öğretmenlerin 6 (%75,0)’sinin katılmıyorum, 0 (%0,0)’ünün kararsızım ve 2 (%25,0)’inin katılıyorum dediği; Fen edebiyat fakültesi mezunu olan öğretmenlerin ise 26 (%29,5)’ünün katılmıyorum, 20 (%22,7)’ünün kararsızım ve 42 (%47,7)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Mezun olunan fakülte türüne göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır maddesine Eğitim Fakültesi mezunu olan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

“Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir.” maddesi konusunda Eğitim fakültesi mezunu olan öğretmenlerin 5 (%62,5)’sinin katılmıyorum, 0 (%0,0)’unun kararsızım ve 3 (%37,5)’inin katılıyorum dediği; Fen edebiyat fakültesi mezunu olan öğretmenlerin ise 17 (%19,3)’ünün katılmıyorum, 17 (%19,3)’ünün kararsızım ve 54 (%61,4)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Mezun olunan fakülte türüne göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir maddesine Eğitim Fakültesi mezunu olan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

4.7. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 13’de öğretmenlerin kıdemlerine göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği verilmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlerin kıdemlerine göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği

Maddeler	Kıdem				X ²
		Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
KAZANIMLARA YÖNELİK					
246. Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir.	20 yıla kadar	N 11 % 18,3%	4 6,7%	45 75,0%	X ² =,779; p>,05
	21 yıl ve üzeri	N 6 % 16,7%	1 2,8%	29 80,6%	
247. Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır.	20 yıla kadar	N 12 % 20,0%	5 8,3%	43 71,7%	X ² =3,925; p>,05
	21 yıl ve üzeri	N 3 % 8,3%	1 2,8%	32 88,9%	
248. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir.	20 yıla kadar	N 12 % 20,0%	15 25,0%	33 55,0%	X ² =4,106; p>,05
	21 yıl ve üzeri	N 9 % 25,0%	3 8,3%	24 66,7%	
249. Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur.	20 yıla kadar	N 16 % 26,7%	11 18,3%	33 55,0%	X ² =5,143; p>,05
	21 yıl ve üzeri	N 10 % 27,8%	1 2,8%	25 69,4%	
250. Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirilecek niteliktedir.	20 yıla kadar	N 17 % 28,3%	19 31,7%	24 40,0%	X ² =10,215; p<,05

Tablo 13. devamı

		21 yıl ve üzeri	N 10	2	24	
			% 27,8%	5,6%	66,7%	
251.	Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir.	20 yıla kadar	N 15	11	34	$X^2=1,652;$ $p>,05$
			% 25,0%	18,3%	56,7%	
		21 yıl ve üzeri	N 7	4	25	
			% 19,4%	11,1%	69,4%	
252.	Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır.	20 yıla kadar	N 21	6	33	$X^2=2,060;$ $p>,05$
			% 35,0%	10,0%	55,0%	
		21 yıl ve üzeri	N 8	3	25	
			% 22,2%	8,3%	69,4%	
253.	Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir.	20 yıla kadar	N 19	8	33	$X^2=5,283;$ $p>,05$
			% 31,7%	13,3%	55,0%	
		21 yıl ve üzeri	N 4	7	25	
			% 11,1%	19,4%	69,4%	
254.	Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.	20 yıla kadar	N 10	4	46	$X^2=3,518;$ $p>,05$
			% 16,7%	6,7%	76,7%	
		21 yıl ve üzeri	N 2	5	29	
			% 5,6%	13,9%	80,6%	
İÇERİĞE YÖNELİK						
255.	İçerik açık ve anlaşılirdir.	20 yıla kadar	N 19	10	31	$X^2=5,491;$ $p>,05$
			% 31,7%	16,7%	51,7%	
		21 yıl ve üzeri	N 7	2	27	
			% 19,4%	5,6%	75,0%	
256.	İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.	20 yıla kadar	N 25	12	23	$X^2=5,350;$ $p>,05$
			% 41,7%	20,0%	38,3%	
		21 yıl ve üzeri	N 7	8	21	
			% 19,4%	22,2%	58,3%	
257.	İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır.	20 yıla kadar	N 12	12	36	$X^2=,924;$ $p>,05$
			% 20,0%	20,0%	60,0%	
		21 yıl ve üzeri	N 6	5	25	
			% 16,7%	13,9%	69,4%	
258.	İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır.	20 yıla kadar	N 11	17	32	$X^2=3,908;$ $p>,05$
			% 18,3%	28,3%	53,3%	
		21 yıl ve üzeri	N 8	4	24	
			% 22,2%	11,1%	66,7%	
259.	İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır.	20 yıla kadar	N 15	17	28	$X^2=1,688;$ $p>,05$
			% 25,0%	28,3%	46,7%	
		21 yıl ve üzeri	N 13	7	16	
			% 36,1%	19,4%	44,4%	
260.	İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır.	20 yıla kadar	N 18	23	19	$X^2=6,832;$ $p<,05$
			% 30,0%	38,3%	31,7%	
		21 yıl ve üzeri	N 13	5	18	
			% 36,1%	13,9%	50,0%	
261.	İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır.	20 yıla kadar	N 16	11	33	$X^2=,706;$ $p>,05$
			% 26,7%	18,3%	55,0%	
		21 yıl ve üzeri	N 7	8	21	
			% 19,4%	22,2%	58,3%	
262.	İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir.	20 yıla kadar	N 24	10	26	$X^2=,030;$ $p>,05$
			% 40,0%	16,7%	43,3%	
		21 yıl ve üzeri	N 15	6	15	
			% 41,7%	16,7%	41,7%	
263.	İçerik güncel konular yer almaktadır.	20 yıla kadar	N 26	8	26	$X^2=,179;$ $p>,05$
			% 43,3%	13,3%	43,3%	
		21 yıl ve üzeri	N 17	4	15	
			% 47,2%	11,1%	41,7%	

Tablo 13. devamı

264.	İçerik öğretmene rehberlik etmektedir.	20 yıla kadar	N	24	8	28	$X^2=1,554;$ $p>,05$
			%	40,0%	13,3%	46,7%	
		21 yıl ve üzeri	N	10	5	21	
			%	27,8%	13,9%	58,3%	
265.	İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir.	20 yıla kadar	N	13	17	30	$X^2=2,674;$ $p>,05$
			%	21,7%	28,3%	50,0%	
		21 yıl ve üzeri	N	6	6	24	
			%	16,7%	16,7%	66,7%	
266.	İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır.	20 yıla kadar	N	16	14	30	$X^2=,624;$ $p>,05$
			%	26,7%	23,3%	50,0%	
		21 yıl ve üzeri	N	10	6	20	
			%	27,8%	16,7%	55,6%	
ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİNE YÖNELİK							
267.	Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır.	20 yıla kadar	N	21	14	25	$X^2=,614;$ $p>,05$
			%	35,0%	23,3%	41,7%	
		21 yıl ve üzeri	N	14	6	16	
			%	38,9%	16,7%	44,4%	
268.	Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir.	20 yıla kadar	N	26	13	21	$X^2=1,422;$ $p>,05$
			%	43,3%	21,7%	35,0%	
		21 yıl ve üzeri	N	13	6	17	
			%	36,1%	16,7%	47,2%	
269.	Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır.	20 yıla kadar	N	21	20	19	$X^2=4,457;$ $p>,05$
			%	35,0%	33,3%	31,7%	
		21 yıl ve üzeri	N	17	5	14	
			%	47,2%	13,9%	38,9%	
270.	Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır.	20 yıla kadar	N	19	14	27	$X^2=2,079;$ $p>,05$
			%	31,7%	23,3%	45,0%	
		21 yıl ve üzeri	N	16	5	15	
			%	44,4%	13,9%	41,7%	
271.	Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır.	20 yıla kadar	N	16	11	33	$X^2=,630;$ $p>,05$
			%	26,7%	18,3%	55,0%	
		21 yıl ve üzeri	N	12	5	19	
			%	33,3%	13,9%	52,8%	
272.	Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır.	20 yıla kadar	N	13	13	34	$X^2=,067;$ $p>,05$
			%	21,7%	21,7%	56,7%	
		21 yıl ve üzeri	N	7	8	21	
			%	19,4%	22,2%	58,3%	
273.	Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir.	20 yıla kadar	N	22	17	21	$X^2=1,234;$ $p>,05$
			%	36,7%	28,3%	35,0%	
		21 yıl ve üzeri	N	13	7	16	
			%	36,1%	19,4%	44,4%	
274.	Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	20 yıla kadar	N	19	20	21	$X^2=,363;$ $p>,05$
			%	31,7%	33,3%	35,0%	
		21 yıl ve üzeri	N	13	10	13	
			%	36,1%	27,8%	36,1%	
275.	Programdaki etkinlikler öğrencilerin duyu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır.	20 yıla kadar	N	15	16	29	$X^2=1,484;$ $p>,05$
			%	25,0%	26,7%	48,3%	
		21 yıl ve üzeri	N	7	7	22	
			%	19,4%	19,4%	61,1%	
276.	Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır.	20 yıla kadar	N	18	15	27	$X^2=,565;$ $p>,05$
			%	30,0%	25,0%	45,0%	
		21 yıl ve üzeri	N	13	7	16	
			%	36,1%	19,4%	44,4%	
277.	Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince	20 yıla kadar	N	32	14	14	$X^2=1,951;$ $p>,05$
			%	53,3%	23,3%	23,3%	

Tablo 13. devamı

	tanınmasını sağlamaktadır.	21 yıl ve üzeri	N 17 % 47,2%	6 16,7%	13 36,1%	
278.	Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	20 yıla kadar	N 20 % 33,3%	22 36,7%	18 30,0%	$X^2=3,415$; $p>,05$
		21 yıl ve üzeri	N 17 % 47,2%	7 19,4%	12 33,3%	
279.	Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır.	20 yıla kadar	N 19 % 31,7%	15 25,0%	26 43,3%	$X^2=,844$; $p>,05$
		21 yıl ve üzeri	N 10 % 27,8%	7 19,4%	19 52,8%	
280.	Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır.	20 yıla kadar	N 19 % 31,7%	19 31,7%	22 36,7%	$X^2=1,646$; $p>,05$
		21 yıl ve üzeri	N 9 % 25,0%	9 25,0%	18 50,0%	
281.	Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır.	20 yıla kadar	N 19 % 31,7%	10 16,7%	31 51,7%	$X^2=,670$; $p>,05$
		21 yıl ve üzeri	N 11 % 30,6%	4 11,1%	21 58,3%	
282.	Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir.	20 yıla kadar	N 26 % 43,3%	9 15,0%	25 41,7%	$X^2=,448$; $p>,05$
		21 yıl ve üzeri	N 16 % 44,4%	7 19,4%	13 36,1%	
ÖLÇME DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK						
283.	Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir.	20 yıla kadar	N 13 % 21,7%	15 25,0%	32 53,3%	$X^2=5,897$; $p>,05$
		21 yıl ve üzeri	N 9 % 25,0%	2 5,6%	25 69,4%	
284.	Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır.	20 yıla kadar	N 13 % 21,7%	12 20,0%	35 58,3%	$X^2=3,723$; $p>,05$
		21 yıl ve üzeri	N 14 % 38,9%	4 11,1%	18 50,0%	
285.	Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır.	20 yıla kadar	N 6 % 10,0%	7 11,7%	47 78,3%	$X^2=,335$; $p>,05$
		21 yıl ve üzeri	N 5 % 13,9%	4 11,1%	27 75,0%	
286.	Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır.	20 yıla kadar	N 10 % 16,7%	13 21,7%	37 61,7%	$X^2=2,223$; $p>,05$
		21 yıl ve üzeri	N 9 % 25,0%	4 11,1%	23 63,9%	
287.	Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır.	20 yıla kadar	N 15 % 25,0%	14 23,3%	31 51,7%	$X^2=2,233$; $p>,05$
		21 yıl ve üzeri	N 14 % 38,9%	8 22,2%	14 38,9%	
288.	Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır.	20 yıla kadar	N 24 % 40,0%	13 21,7%	23 38,3%	$X^2=,662$; $p>,05$
		21 yıl ve üzeri	N 17 % 47,2%	8 22,2%	11 30,6%	
289.	Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır.	20 yıla kadar	N 15 % 25,0%	12 20,0%	33 55,0%	$X^2=1,455$; $p>,05$
		21 yıl ve üzeri	N 7 % 19,4%	11 30,6%	18 50,0%	
290.	Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir.	20 yıla kadar	N 12 % 20,0%	12 20,0%	36 60,0%	$X^2=9,089$; $p<,05$
		21 yıl ve üzeri	N 2 % 5,6%	2 5,6%	32 88,9%	
291.	Öğrenciler sınavlarda açık uçlu	20 yıla	N 26	8	26	$X^2=3,280$;

Tablo 13. devamı

	soruları cevaplayamamaktadır.	kadar	% 43,3%	13,3%	43,3%	p>,05
		21 yıl ve üzeri	N 9	6	21	
			% 25,0%	16,7%	58,3%	
292.	Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir.	20 yıla kadar	N 5	10	45	X ² =1,201;
		21 yıl ve üzeri	N 1	6	29	p>,05
			% 2,8%	16,7%	80,6%	
293.	Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir.	20 yıla kadar	N 11	12	37	X ² =1,807;
		21 yıl ve üzeri	N 3	8	25	p>,05
			% 8,3%	22,2%	69,4%	
294.	Öğrenciler sınavlarda doğru /yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.	20 yıla kadar	N 5	6	49	X ² =1,081;
		21 yıl ve üzeri	N 2	6	28	p>,05
			% 5,6%	16,7%	77,8%	

Tablo 13 incelendiğinde öğretmenlerin kıdemlerine göre, “Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir. Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir. Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur. Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir. Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır. Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir. Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır. İçerik açık ve anlaşılırdır. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır. İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır. İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır. İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir. İçerik güncel konular yer almaktadır. İçerik öğretmene rehberlik etmektedir. İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir. İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir. Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır. Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir. Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler

öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır. Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır. Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır. Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır. Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır. Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir. Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir. Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır. Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda doğru /yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.” maddeleri konusunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

“Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir.” maddesi konusunda 20 yıla kadar kıdemi olan öğretmenlerin 17 (%28,3)’sinin katılmıyorum, 19 (%31,7)’unun kararsızım ve 24 (%40,0)’inin katılıyorum dediği; 21 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenlerin ise 10 (%27,8)’ünün katılmıyorum, 2 (%5,6)’ünün kararsızım ve 24 (%66,7)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Kıdeme göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir maddesine 20 yıla kadar kıdemi olan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

“İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır.” maddesi konusunda 20 yıla kadar kıdemi olan öğretmenlerin 18 (%30,0)’sinin katılmıyorum, 23 (%38,3)’unun kararsızım ve 19

(%31,7)'inin katılıyorum dediği; 21 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenlerin ise 13 (%36,1)'ünün katılmıyorum, 5 (%13,9)'ünün kararsızım ve 18 (%50,0)'sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Kıdeme göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır maddesine 20 yıla kadar kıdemi olan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

“Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir.” maddesi konusunda 20 yıla kadar kıdemi olan öğretmenlerin 12 (%20,0)'sinin katılmıyorum, 12 (%20,0)'unun kararsızım ve 36 (%60,0)'inin katılıyorum dediği; 21 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenlerin ise 2 (%5,6)'ünün katılmıyorum, 2 (%5,6)'ünün kararsızım ve 32 (%88,9)'sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Kıdeme göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir maddesine 20 yıla kadar kıdemi olan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

4.8. Öğretmenlerin Felsefe Öğretimi İle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumlarına Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 14'de öğretmenlerin felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumlarına göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği verilmiştir.

Tablo 14. Öğretmenlerin felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumlarına göre ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı ve ki kare istatistiği

Maddeler	Hizmet içi eğitime katılma durumu	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	X ²
KAZANIMLARA YÖNELİK					
295. Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir.	Evete	N 6 % 11,5%	2 3,8%	44 84,6%	X ² =3,678; p>,05
	Hayır	N 11 % 25,0%	3 6,8%	30 68,2%	
296. Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır.	Evete	N 7 % 13,5%	2 3,8%	43 82,7%	X ² =1,692; p>,05
	Hayır	N 8 % 18,2%	4 9,1%	32 72,7%	
297. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir.	Evete	N 10 % 19,2%	13 25,0%	29 55,8%	X ² =2,975; p>,05
	Hayır	N 11 % 25,0%	5 11,4%	28 63,6%	
298. Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur.	Evete	N 14 % 26,9%	10 19,2%	28 53,8%	X ² =4,924; p>,05
	Hayır	N 12 % 27,3%	2 4,5%	30 68,2%	
299. Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir.	Evete	N 12 % 23,1%	16 30,8%	24 46,2%	X ² =5,467; p>,05
	Hayır	N 15 % 34,1%	5 11,4%	24 54,5%	
300. Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir.	Evete	N 11 % 21,2%	9 17,3%	32 61,5%	X ² =,360; p>,05
	Hayır	N 11 % 25,0%	6 13,6%	27 61,4%	
301. Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır.	Evete	N 15 % 28,8%	6 11,5%	31 59,6%	X ² =,648; p>,05
	Hayır	N 14 % 31,8%	3 6,8%	27 61,4%	
302. Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir.	Evete	N 11 % 21,2%	7 13,5%	34 65,4%	X ² =1,176; p>,05
	Hayır	N 12 % 27,3%	8 18,2%	24 54,5%	
303. Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.	Evete	N 4 % 7,7%	5 9,6%	43 82,7%	X ² =2,408; p>,05
	Hayır	N 8 % 18,2%	4 9,1%	32 72,7%	
İÇERİĞE YÖNELİK					
304. İçerik açık ve anlaşılırdır.	Evete	N 16 % 30,8%	7 13,5%	29 55,8%	X ² =1,059; p>,05
	Hayır	N 10 % 22,7%	5 11,4%	29 65,9%	
305. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.	Evete	N 17 % 32,7%	6 11,5%	29 55,8%	X ² =7,163; p<,05
	Hayır	N 15 % 34,1%	14 31,8%	15 34,1%	
306. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır.	Evete	N 10 % 19,2%	7 13,5%	35 67,3%	X ² =1,423; p>,05
	Hayır	N 8 % 18,2%	10 20,0%	26 51,8%	

Tablo 14. devamı

		%	18,2%	22,7%	59,1%	
		N	11	14	27	
307. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır.	Evet	%	21,2%	26,9%	51,9%	$X^2=2,227;$ $p>,05$
	Hayır	%	18,2%	15,9%	65,9%	
		N	16	11	25	
308. İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır.	Evet	%	30,8%	21,2%	48,1%	$X^2=,896;$ $p>,05$
	Hayır	%	27,3%	29,5%	43,2%	
		N	18	14	20	
309. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır.	Evet	%	34,6%	26,9%	38,5%	$X^2=,386;$ $p>,05$
	Hayır	%	29,5%	31,8%	38,6%	
		N	9	10	33	
310. İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır.	Evet	%	17,3%	19,2%	63,5%	$X^2=3,162;$ $p>,05$
	Hayır	%	31,8%	20,5%	47,7%	
		N	19	11	22	
311. İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir.	Evet	%	36,5%	21,2%	42,3%	$X^2=1,841;$ $p>,05$
	Hayır	%	45,5%	11,4%	43,2%	
		N	24	11	17	
312. İçerik güncel konular yer almaktadır.	Evet	%	46,2%	21,2%	32,7%	$X^2=9,509;$ $p<,05$
	Hayır	%	43,2%	2,3%	54,5%	
		N	18	6	28	
313. İçerik öğretmene rehberlik etmektedir.	Evet	%	34,6%	11,5%	53,8%	$X^2=,532;$ $p>,05$
	Hayır	%	36,4%	15,9%	47,7%	
		N	12	12	28	
314. İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir.	Evet	%	23,1%	23,1%	53,8%	$X^2=,772;$ $p>,05$
	Hayır	%	15,9%	25,0%	59,1%	
		N	7	11	26	
315. İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır.	Evet	%	32,7%	21,2%	46,2%	$X^2=2,089;$ $p>,05$
	Hayır	%	20,5%	20,5%	59,1%	
		N	17	11	24	

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİNE YÖNELİK

Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır.	Evet	N	19	12	21	$X^2=,418;$ $p>,05$
	Hayır	%	36,4%	18,2%	45,5%	
		N	16	8	20	
316. Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir.	Evet	%	38,5%	23,1%	38,5%	$X^2=,785;$ $p>,05$
	Hayır	%	43,2%	15,9%	40,9%	
		N	20	12	20	
317. Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır.	Evet	%	40,4%	25,0%	34,6%	$X^2=,068;$ $p>,05$
	Hayır	%	38,6%	27,3%	34,1%	
		N	21	13	18	
318. Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır.	Evet	%	36,5%	21,2%	42,3%	$X^2=,161;$ $p>,05$
	Hayır	%	36,4%	18,2%	45,5%	
		N	19	11	22	
		N	16	8	20	

Tablo 14. devamı

319. Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır.	Evet	N 15 % 28,8%	6 11,5%	31 59,6%	$X^2=2,416$; p>,05
	Hayır	N 13 % 29,5%	10 22,7%	21 47,7%	
320. Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır.	Evet	N 8 % 15,4%	12 23,1%	32 61,5%	$X^2=2,049$; p>,05
	Hayır	N 12 % 27,3%	9 20,5%	23 52,3%	
321. Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir.	Evet	N 17 % 32,7%	15 28,8%	20 38,5%	$X^2=1,113$; p>,05
	Hayır	N 18 % 40,9%	9 20,5%	17 38,6%	
322. Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	Evet	N 18 % 34,6%	15 28,8%	19 36,5%	$X^2=,306$; p>,05
	Hayır	N 14 % 31,8%	15 34,1%	15 34,1%	
323. Programdaki etkinlikler öğrencilerin duyu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır.	Evet	N 10 % 19,2%	15 28,8%	27 51,9%	$X^2=1,835$; p>,05
	Hayır	N 12 % 27,3%	8 18,2%	24 54,5%	
324. Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır.	Evet	N 16 % 30,8%	13 25,0%	23 44,2%	$X^2=,304$; p>,05
	Hayır	N 15 % 34,1%	9 20,5%	20 45,5%	
325. Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır.	Evet	N 25 % 48,1%	15 28,8%	12 23,1%	$X^2=4,720$; p>,05
	Hayır	N 24 % 54,5%	5 11,4%	15 34,1%	
326. Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	Evet	N 19 % 36,5%	21 40,4%	12 23,1%	$X^2=6,433$; p<,05
	Hayır	N 18 % 40,9%	8 18,2%	18 40,9%	
327. Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır.	Evet	N 13 % 25,0%	15 28,8%	24 46,2%	$X^2=2,772$; p>,05
	Hayır	N 16 % 36,4%	7 15,9%	21 47,7%	
328. Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır.	Evet	N 14 % 26,9%	19 36,5%	19 36,5%	$X^2=3,026$; p>,05
	Hayır	N 14 % 31,8%	9 20,5%	21 47,7%	
329. Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır.	Evet	N 14 % 26,9%	13 25,0%	25 48,1%	$X^2=9,898$; p<,05
	Hayır	N 16 % 36,4%	1 2,3%	27 61,4%	
330. Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir.	Evet	N 19 % 36,5%	10 19,2%	23 44,2%	$X^2=2,415$; p>,05
	Hayır	N 23 % 52,3%	6 13,6%	15 34,1%	
ÖLÇME DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK					
331. Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir.	Evet	N 12 % 23,1%	10 19,2%	30 57,7%	$X^2=,204$; p>,05
	Hayır	N 10 % 22,7%	7 15,9%	27 61,4%	
332. Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır.	Evet	N 15 % 28,8%	10 19,2%	27 51,9%	$X^2=,690$; p>,05
	Hayır	N 12 % 22,7%	6 11,4%	26 50,0%	

Tablo 14. devamı

		%	27,3%	13,6%	59,1%	
		N	6	3	43	
333. Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır.	Evet	%	11,5%	5,8%	82,7%	$X^2=3,668;$ $p>,05$
	Hayır	%	11,4%	18,2%	70,5%	
		N	11	5	36	
334. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır.	Evet	%	21,2%	9,6%	69,2%	$X^2=5,125;$ $p>,05$
	Hayır	%	18,2%	27,3%	54,5%	
		N	14	15	23	
335. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır.	Evet	%	26,9%	28,8%	44,2%	$X^2=2,315;$ $p>,05$
	Hayır	%	34,1%	15,9%	50,0%	
		N	23	15	14	
336. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır.	Evet	%	44,2%	28,8%	26,9%	$X^2=4,893;$ $p>,05$
	Hayır	%	40,9%	13,6%	45,5%	
		N	10	16	26	
337. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır.	Evet	%	19,2%	30,8%	50,0%	$X^2=3,078;$ $p>,05$
	Hayır	%	27,3%	15,9%	56,8%	
		N	8	8	36	
338. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir.	Evet	%	15,4%	15,4%	69,2%	$X^2=,141;$ $p>,05$
	Hayır	%	13,6%	13,6%	72,7%	
		N	17	9	26	
339. Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır.	Evet	%	32,7%	17,3%	50,0%	$X^2=1,044;$ $p>,05$
	Hayır	%	40,9%	11,4%	47,7%	
		N	1	8	43	
340. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir.	Evet	%	1,9%	15,4%	82,7%	$X^2=3,974;$ $p>,05$
	Hayır	%	11,4%	18,2%	70,5%	
		N	6	12	34	
341. Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir.	Evet	%	11,5%	23,1%	65,4%	$X^2=1,007;$ $p>,05$
	Hayır	%	18,2%	18,2%	63,6%	
		N	1	7	44	
342. Öğrenciler sınavlarda doğru /yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.	Evet	%	1,9%	13,5%	84,6%	$X^2=4,843;$ $p>,05$
	Hayır	%	13,6%	11,4%	75,0%	

Tablo 14 incelendiğinde öğretmenlerin felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitim alma durumlarına göre, “Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir. Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir. Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur. Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirilebilecek niteliktedir. Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir. Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır. Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir. Yeni kazanımlara ihtiyaç

duyulmaktadır. İçerik açık ve anlaşılırdır. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır. İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır. İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır. İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir. İçerik öğretmene rehberlik etmektedir. İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir. İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir. Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır. Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir. Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır. Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır. Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır. Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır. Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır. Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir. Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir. Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir. Öğrenciler sınavlarda doğru /yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.” maddeleri konusunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

“İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.” maddesi konusunda felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin 17 (%32,7)’sinin katılmıyorum, 6 (%11,5)’unun kararsızım ve 29 (%55,8)’inin katılıyorum dediği; felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerin ise 15 (%34,1)’ünün katılmıyorum, 14 (%31,8)’ünün kararsızım ve 15 (%34,1)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır maddesine felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin daha çok katıldığı söylenebilir.

“İçerik güncel konular yer almaktadır.” maddesi konusunda felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin 24 (%46,2)’sinin katılmıyorum, 11 (%21,2)’unun kararsızım ve 17 (%32,7)’inin katılıyorum dediği; felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerin ise 19 (%43,2)’ünün katılmıyorum, 1 (%2,3)’ünün kararsızım ve 24 (%54,5)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle İçerik güncel konular yer almaktadır maddesine felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

“Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.” maddesi konusunda felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin 19 (%36,5)’sinin katılmıyorum, 21 (%40,4)’unun kararsızım ve 12 (%23,1)’inin katılıyorum dediği; felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerin ise 18 (%40,9)’ünün katılmıyorum, 8 (%18,2)’ünün kararsızım ve 18 (%40,9)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel

değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır maddesine felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

“Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır.” maddesi konusunda felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin 14 (%26,9)’sinin katılmıyorum, 13 (%25,0)’unun kararsızım ve 25 (%48,1)’inin katılıyorum dediği; felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerin ise 16 (%36,4)’ünün katılmıyorum, 1 (%2,3)’ünün kararsızım ve 27 (%61,4)’sinin katılıyorum dediği görülmektedir. Felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki kare testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu bulgudan hareketle Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır maddesine felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin daha az katıldığı söylenebilir.

4.9. Öğretmenlerin Felsefe Öğretimi İle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumlarına Göre Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 15’de öğretmenlerin ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı verilmiştir.

Tablo 15. Öğretmenlerin ortaöğretim 11. sınıf felsefe dersi öğretim programı hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans dağılımı

KAZANIMLARA YÖNELİK		N	%
1. Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir.	Katılmıyorum	17	17,7
	Kararsızım	5	5,2
	Katılıyorum	74	77,1
2. Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır.	Katılmıyorum	15	15,6
	Kararsızım	6	6,3
	Katılıyorum	75	78,1
3. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir.	Katılmıyorum	21	21,9
	Kararsızım	18	18,8
	Katılıyorum	57	59,4
4. Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur.	Katılmıyorum	26	27,1
	Kararsızım	12	12,5
	Katılıyorum	58	60,4
5. Kazanımlar okulun imkânları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir.	Katılmıyorum	27	28,1
	Kararsızım	21	21,9
	Katılıyorum	48	50,0
6. Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir.	Katılmıyorum	22	22,9
	Kararsızım	15	15,6

Tablo 15. devamı

	Katılıyorum	59	61,5
	Katılmıyorum	29	30,2
7. Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır.	Kararsızım	9	9,4
	Katılıyorum	58	60,4
8. Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir.	Katılmıyorum	23	24,0
	Kararsızım	15	15,6
	Katılıyorum	58	60,4
9. Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.	Katılmıyorum	12	12,5
	Kararsızım	9	9,4
	Katılıyorum	75	78,1
İÇERİĞE YÖNELİK		N	%
10. İçerik açık ve anlaşılırdır.	Katılmıyorum	26	27,1
	Kararsızım	12	12,5
	Katılıyorum	58	60,4
11. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.	Katılmıyorum	32	33,3
	Kararsızım	20	20,8
	Katılıyorum	44	45,8
12. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır.	Katılmıyorum	18	18,8
	Kararsızım	17	17,7
	Katılıyorum	61	63,5
13. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır.	Katılmıyorum	19	19,8
	Kararsızım	21	21,9
	Katılıyorum	56	58,3
14. İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır.	Katılmıyorum	28	29,2
	Kararsızım	24	25,0
	Katılıyorum	44	45,8
15. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır.	Katılmıyorum	31	32,3
	Kararsızım	28	29,2
	Katılıyorum	37	38,5
16. İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır.	Katılmıyorum	23	24,0
	Kararsızım	19	19,8
	Katılıyorum	54	56,3
17. İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir.	Katılmıyorum	39	40,6
	Kararsızım	16	16,7
	Katılıyorum	41	42,7
18. İçerik güncel konular yer almaktadır.	Katılmıyorum	43	44,8
	Kararsızım	12	12,5
	Katılıyorum	41	42,7
19. İçerik öğretmene rehberlik etmektedir.	Katılmıyorum	34	35,4
	Kararsızım	13	13,5
	Katılıyorum	49	51,0
20. İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir.	Katılmıyorum	19	19,8
	Kararsızım	23	24,0
	Katılıyorum	54	56,3
21. İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır.	Katılmıyorum	26	27,1
	Kararsızım	20	20,8
	Katılıyorum	50	52,1
ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİNE YÖNELİK		N	%
22. Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır.	Katılmıyorum	35	36,5
	Kararsızım	20	20,8
	Katılıyorum	41	42,7
23. Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir.	Katılmıyorum	39	40,6
	Kararsızım	19	19,8
	Katılıyorum	38	39,6
24. Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını	Katılmıyorum	38	39,6

Tablo 15. devamı

sağlamaktadır.	Kararsızım	25	26,0
	Katılıyorum	33	34,4
	Katılmıyorum	35	36,5
25. Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır.	Kararsızım	19	19,8
	Katılıyorum	42	43,8
	Katılmıyorum	28	29,2
26. Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır.	Kararsızım	16	16,7
	Katılıyorum	52	54,2
	Katılmıyorum	20	20,8
27. Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır.	Kararsızım	21	21,9
	Katılıyorum	55	57,3
	Katılmıyorum	35	36,5
28. Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir.	Kararsızım	24	25,0
	Katılıyorum	37	38,5
	Katılmıyorum	32	33,3
29. Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	Kararsızım	30	31,3
	Katılıyorum	34	35,4
	Katılmıyorum	22	22,9
30. Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır.	Kararsızım	23	24,0
	Katılıyorum	51	53,1
	Katılmıyorum	31	32,3
31. Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır.	Kararsızım	22	22,9
	Katılıyorum	43	44,8
	Katılmıyorum	49	51,0
32. Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır.	Kararsızım	20	20,8
	Katılıyorum	27	28,1
	Katılmıyorum	37	38,5
33. Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.	Kararsızım	29	30,2
	Katılıyorum	30	31,3
	Katılmıyorum	29	30,2
34. Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır.	Kararsızım	22	22,9
	Katılıyorum	45	46,9
	Katılmıyorum	28	29,2
35. Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır.	Kararsızım	28	29,2
	Katılıyorum	40	41,7
	Katılmıyorum	30	31,3
36. Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç -gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır.	Kararsızım	14	14,6
	Katılıyorum	52	54,2
	Katılmıyorum	42	43,8
37. Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir.	Kararsızım	16	16,7
	Katılıyorum	38	39,6
	ÖLÇME DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK		N
38. Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir.	Katılmıyorum	22	22,9
	Kararsızım	17	17,7
	Katılıyorum	57	59,4
39. Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır.	Katılmıyorum	27	28,1
	Kararsızım	16	16,7
	Katılıyorum	53	55,2
40. Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır.	Katılmıyorum	11	11,5
	Kararsızım	11	11,5
	Katılıyorum	74	77,1
41. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır.	Katılmıyorum	19	19,8
	Kararsızım	17	17,7
	Katılıyorum	60	62,5
42. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır.	Katılmıyorum	29	30,2
	Kararsızım	22	22,9

Tablo 15. devamı

	Katılıyorum	45	46,9
	Katılmıyorum	41	42,7
43. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır.	Kararsızım	21	21,9
	Katılıyorum	34	35,4
44. Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır.	Katılmıyorum	22	22,9
	Kararsızım	23	24,0
	Katılıyorum	51	53,1
45. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir.	Katılmıyorum	14	14,6
	Kararsızım	14	14,6
	Katılıyorum	68	70,8
46. Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır.	Katılmıyorum	35	36,5
	Kararsızım	14	14,6
	Katılıyorum	47	49,0
47. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir.	Katılmıyorum	6	6,3
	Kararsızım	16	16,7
	Katılıyorum	74	77,1
48. Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir.	Katılmıyorum	14	14,6
	Kararsızım	20	20,8
	Katılıyorum	62	64,6
49. Öğrenciler sınavlarda doğru /yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.	Katılmıyorum	7	7,3
	Kararsızım	12	12,5
	Katılıyorum	77	80,2

Tablo 15 incelendiğinde Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir maddesine öğretmenlerin 17 (%17,7)'inin katılmıyorum, 5 (%5,2)'sinin kararsızım, 74 (%77,1)'ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır.” maddesine öğretmenlerin 15 (%15,6)'inin katılmıyorum, 6 (%6,3)'sinin kararsızım, 75 (%78,1)'ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir.” maddesine öğretmenlerin 21 (%21,9)'inin katılmıyorum, 18 (%18,8)'sinin kararsızım, 57 (%59,4)'ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur.” maddesine öğretmenlerin 26 (%27,1)'inin katılmıyorum, 12 (%12,5)'sinin kararsızım, 58 (%60,4)'ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Kazanımlar okulun imkânları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir.” maddesine öğretmenlerin 27 (%28,1)'inin katılmıyorum, 21 (%21,9)'sinin kararsızım, 48 (%50,0)'ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir.” maddesine öğretmenlerin 22 (%22,9)’inin katılmıyorum, 15 (%15,6)’sinin kararsızım, 59 (%61,5)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır.” maddesine öğretmenlerin 29 (%30,2)’inin katılmıyorum, 9 (%9,4)’sinin kararsızım, 58 (%60,4)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazanabilecek niteliktedir.” maddesine öğretmenlerin 23 (%24,0)’inin katılmıyorum, 15 (%15,6)’sinin kararsızım, 58 (%60,4)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.” maddesine öğretmenlerin 12 (%12,5)’inin katılmıyorum, 9 (%9,4)’sinin kararsızım, 75 (%78,1)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“İçerik açık ve anlaşılırdır.” maddesine öğretmenlerin 26 (%27,1)’inin katılmıyorum, 12 (%12,5)’sinin kararsızım, 58 (%60,4)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.” maddesine öğretmenlerin 32 (%33,3)’inin katılmıyorum, 20 (%20,8)’sinin kararsızım, 44 (%45,8)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır.” maddesine öğretmenlerin 18 (%18,8)’inin katılmıyorum, 17 (%17,7)’sinin kararsızım, 61 (%63,5)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır.” maddesine öğretmenlerin 19 (%19,8)’inin katılmıyorum, 21 (%21,9)’sinin kararsızım, 56 (%58,3)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır.” maddesine öğretmenlerin 28 (%29,2)’inin katılmıyorum, 24 (%25,0)’sinin kararsızım, 44 (%45,8)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 31 (%32,3)’inin katılmıyorum, 28 (%29,2)’sinin kararsızım, 37 (%38,5)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır.” maddesine öğretmenlerin 23 (%24,0)’inin katılmıyorum, 19 (%19,8)’sinin kararsızım, 54 (%56,3)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir.” maddesine öğretmenlerin 23 (%24,0)’inin katılmıyorum, 19 (%19,8)’sinin kararsızım, 54 (%56,3)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“İçerik güncel konular yer almaktadır.” maddesine öğretmenlerin 43 (%44,8)’inin katılmıyorum, 12 (%12,5)’sinin kararsızım, 41 (%42,7)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“İçerik öğretmene rehberlik etmektedir.” maddesine öğretmenlerin 34 (%35,4)’inin katılmıyorum, 13 (%13,5)’sinin kararsızım, 49 (%51,0)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir.” maddesine öğretmenlerin 19 (%19,8)’inin katılmıyorum, 23 (%24,0)’sinin kararsızım, 54 (%56,3)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 26 (%27,1)’inin katılmıyorum, 20 (%20,8)’sinin kararsızım, 50 (%52,1)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 35 (%36,5)’inin katılmıyorum, 20 (%20,8)’sinin kararsızım, 41 (%42,7)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir.” maddesine öğretmenlerin 39 (%40,6)’inin katılmıyorum, 19 (%19,8)’sinin kararsızım, 38 (%39,6)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 38 (%39,6)’inin katılmıyorum, 25 (%26,0)’sinin kararsızım, 33 (%34,4)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır.” maddesine öğretmenlerin 35 (%36,5)’inin katılmıyorum, 19 (%19,8)’sinin kararsızım, 42 (%43,8)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 28 (%29,2)’inin katılmıyorum, 16 (%16,7)’sinin kararsızım, 52 (%54,2)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır.” maddesine öğretmenlerin 20 (%20,8)’inin katılmıyorum, 21 (%21,9)’sinin kararsızım, 55 (%57,3)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir.” maddesine öğretmenlerin 35 (%36,5)’inin katılmıyorum, 24 (%25,0)’sinin kararsızım, 37 (%38,5)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 32 (%33,3)’inin katılmıyorum, 30 (%31,3)’sinin kararsızım, 34 (%35,4)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 22 (%22,9)’inin katılmıyorum, 23 (%24,0)’sinin kararsızım, 51 (%53,1)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır.” maddesine öğretmenlerin 31 (%32,3)’inin katılmıyorum, 22 (%22,9)’sinin kararsızım, 43 (%44,8)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 49 (%51,0)’ünün katılmıyorum, 20 (%20,8)’sinin kararsızım, 27 (%28,1)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 37 (%38,5)’inin katılmıyorum 29 (%30,2)’sinin kararsızım, 30 (%31,3)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 29 (%30,2)’inin katılmıyorum, 22 (%22,9)’sinin kararsızım, 45 (%46,9)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 28 (%29,2)’inin katılmıyorum, 28 (%29,2)’sinin kararsızım, 40 (%41,7)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç -gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 30 (%31,3)’inin katılmıyorum, 14 (%14,6)’sinin kararsızım, 52 (%54,2)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir.” maddesine öğretmenlerin 42 (%43,8)’inin katılmıyorum, 16 (%16,7)’sinin kararsızım, 38 (%39,6)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir.” maddesine öğretmenlerin 22 (%22,9)’inin katılmıyorum, 17 (%17,7)’sinin kararsızım, 57 (%59,4)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır.” maddesine öğretmenlerin 27 (%28,1)’inin katılmıyorum, 16 (%16,7)’sinin kararsızım, 53 (%55,2)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır.” maddesine öğretmenlerin 11 (%11,5)’inin katılmıyorum, 11 (%11,5)’sinin kararsızım, 74 (%77,1)’ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır.” maddesine öğretmenlerin 19 (%19,8)'inin katılmıyorum, 17 (%17,7)'sinin kararsızım, 60 (%62,5)'ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 29 (%30,2)'inin katılmıyorum, 22 (%22,9)'sinin kararsızım, 45 (%46,9)'ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır.” maddesine öğretmenlerin 41 (%42,7)'inin katılmıyorum, 21 (%21,9)'sinin kararsızım, 34 (%35,4)'ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır.” maddesine öğretmenlerin 22 (%22,9)'inin katılmıyorum, 23 (%24,0)'sinin kararsızım, 51 (%53,1)'ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir.” maddesine öğretmenlerin 14 (%14,6)'inin katılmıyorum, 14 (%14,6)'sinin kararsızım, 68 (%70,8)'ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 35 (%36,5)'inin katılmıyorum, 14 (%14,6)'sinin kararsızım, 47 (%49,0)'ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir.” maddesine öğretmenlerin 6 (%6,3)'inin katılmıyorum, 16 (%16,7)'sinin kararsızım, 74 (%77,1)'ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir.” maddesine öğretmenlerin 14 (%14,6)'inin katılmıyorum, 20 (%20,8)'sinin kararsızım, 62 (%64,6)'ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

“Öğrenciler sınavlarda doğru /yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.” maddesine öğretmenlerin 7 (%7,3)'inin katılmıyorum, 12 (%12,5)'sinin kararsızım, 77 (%80,2)'ünün katılıyorum dediği görülmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA – SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre tartışma, sonuçlar ve getirilen öneriler yer almaktadır.

5.1.Tartışma

Bu bölümde araştırmada elde edilen veriler konuya ilişkin literatür açısından değerlendirilmiş, yorumlarda bulunulmuştur.

Kazanımlar konusunda elde edilen veriler incelendiğinde okul türleri vb. durumlar açısından farklılıklar olduğu görülmektedir. Buna göre bulguların analizinden hareketle ortaya çıkan sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür: “Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir.” maddesine Anadolu Lisesinde görev yapan öğretmenlerin katılımları Meslek Lisesinde görev yapan öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. “Kazanımlar okulun imkânları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir.” maddesine Anadolu Lisesinde görev yapan öğretmenlerin katılımları Meslek Lisesinde görev yapan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir. “Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.” maddesine Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin katılımları Meslek Lisesinde görev yapan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.” “Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.” maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin katılımları 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir. “Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.” maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları, eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. “Kazanımlar okulun imkânları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir.” maddesine kıdemi 20 yıla kadar olan öğretmenlerin katılımları 21 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenlerden anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Kazanımlar konusunda araştırma sonuçları;

Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin, Meslek lisesi öğretmenlerine nazaran daha olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Bayrak ve Duruhan (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada yapılan araştırma sonuçlarına paralel sonuçlar ortaya koymaktadır. Sivas'ta gerçekleştirilen bu araştırma sonuçlarına göre yeni felsefe programları hakkında felsefe öğretmenlerinin görüşleri alınmış olup felsefe öğretmenleri genelde yeni felsefe programının hedeflerini yeterli görmüşlerdir. Araştırmada 2009 programının kazanımlarını yeterli bulmayan öğretmenler ise genelde coğrafi özelliklerin dikkate alınmaması, öğrenci düzeyine uygun olamama, çok sayıda olması ve içerikle yeterli düzeyde bağlantılı olmaması gibi nedenlerle eleştiri getirmektedirler.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre programın “içerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır” maddesine 20 yıla kadar kıdemi olan öğretmenlerin katılımları 21 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir. Buna göre kıdem düzeyi 21 ve üzeri olan öğretmenler içerikte gereksiz bilgilere yer verildiği görüşüne sahip oldukları görülmektedir. Benzer görüşler Şakar (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda da ortaya konulmaktadır. Şakar tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda da içerikte gereksiz bilgilere yer verilmesi konusunda öğretmenlerin kıdemleri arasında önemli farklıklar vardır. Bu sonuçlar kıdemle programın içeriği değerlendirilmede önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Araştırmada öğretmenler arasında görülen farklılıklardan bir tanesi de sınav türleri konusundadır. Yaş durumu daha düşük olan öğretmenler genellikle klasik ve test tipi sınavları öğrencilerin cevaplayabileceği konusuna kıdem durumu daha üstte olan öğretmenlere göre daha az katılmışlardır. Yaşı 40 yıla kadar olan öğretmenler özellikle öğrencilerin boşluk doldurma türü sınavları öğrencilerin yapabileceği konusuna daha fazla katılmaktadırlar. Şakar (2014) araştırma sonucuna paralel sonuçlara ulaşmakta ve araştırmasında programın özellikle ölçme ve değerlendirme boyutuna ilişkin değerlendirmelerde öğretmenlerin yaşları arasında farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Kıdem ve yaş, tecrübe birikimi arttıkça, öğretmenlerde öğrencilerin çoktan seçmeli testleri cevaplayabildikleri, açık uçlu ve boşluk doldurma sorularını cevaplayamadıkları görüşü ağırlık kazanmaktadır. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin

katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir. Bayrak ve Duruhan'da (2013) felsefe dersi öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme çalışmalarında yaş ve kıdem bakımından farklı görüşlere sahip olduklarını belirtmektedirler. Onlara göre öğretmenler genellikle bilgi ve kavrama düzeyini yoklayan soruları sınavlarda daha fazla tercih etmekte, uygulama ve analiz düzeyindeki sorulara fazla yer vermemektedirler. Bu durum lise felsefe derslerinin bilgi ve kavrama düzeyinin üzerinde bilgi kazandıramadığı sonucunu akla getirmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre programda öngörülen becerilerin (felsefi sorgulama, sistematik düşünebilme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazandırılabilir nitelikte olduğuna dair öğretmen görüşleri arasında kıdem, mezun olunan okul gibi değişkenler açısından anlamlı fark bulunmuştur. Genellikle kıdemi 21 yıl ve üzerinde olan öğretmenlerin bu konuda görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu durum Şakar (2014) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Şakar tarafından yapılan araştırmada da felsefe dersi programının beceri kazandırma bakımından değerlendirildiğinde öğretmenler arasında görüş farklılıkları olduğu, daha çok kıdemi 21 ve üzeri olan öğretmenlerin programa bu açıdan olumlu yaklaştıkları görülmektedir. Bayrak ve Duruhan (2013) tarafından yapılan araştırmada öğretmenler özellikle yeni felsefe dersi öğretim programını öğrenci merkezli olması, grup çalışmalarına yer vermesi, öğrencilerin düşünme becerileri geliştirmelerine imkân sağlaması, öğrenci öğretim sürecinde daha aktif kılması gibi etkenler nedeniyle olumlu değerlendirmektedirler.

Görüşmeye katılan öğretmenler yeni programla ilgili son olarak: program hazırlanırken öğretmenlerin görüşlerinin alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanında ders saatinin artırılması, seviyeye uygunluk vb. konularda öğretmenlerin dile getirmiş olduğu konular arasında bulunmaktadır. Bayrak ve Duruhan (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da öğretmenler de benzer görüşler ileri sürmüşler, yeni programın uygulanabilmesi için yeterli araç-gerecin bulunması, öğrencilerin derse olan ilgilerinin yüksek olması, sınıfın kalabalık olamaması, ders saatlerinin yeterli olması gibi bir takım gerekliliklere dikkat çekmişlerdir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre içerik açık ve anlaşılırdır maddesine Eğitim Fakültesi mezunu olan öğretmenlerin katılımları fen edebiyat fakültesi mezunu olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır maddesine eğitim fakültesi mezunu olan öğretmenlerin katılımları, fen edebiyat fakültesi mezunu olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir. Bu farkın fakültelerin eğitim müfredatının farkından kaynaklandığı görülmektedir. Yapılan çalışmada içerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır maddesine felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin katılımları felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir. İçerik açık ve anlaşılırdır maddesine kadın öğretmenlerin katılımları erkek öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir. İçerik güncel konular yer almaktadır maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin katılımları 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir. İçerik açık ve anlaşılırdır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir. İçerik açık ve anlaşılırdır maddesine Eğitim Fakültesi mezunu olan öğretmenlerin katılımları Fen edebiyat fakültesi mezunu olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır maddesine 20 yıla kadar kıdemi olan öğretmenlerin katılımları 21 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır maddesine felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin katılımları felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir. İçerik güncel konular yer almaktadır maddesine felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin katılımları felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir. Şakar (2014), tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin mezun olduğu

fakülteye göre, içerikte güncel konuların yer almakta olduğuna dair görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. eğitim fakültesi ile diğer fakülteler, fen-edebiyat fakültesi ile diğer fakültelerden mezun olan öğretmenler arasında da anlamlı fark bulunmaktadır. Öğretmenlerin mezun olduğu fakülte ile, içerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağladığına dair görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. eğitim fakültesi ile diğer fakülteler, fen-edebiyat fakültesi ile diğer fakültelerden mezun olan öğretmenler arasında da anlamlı fark bulunmaktadır. Fen edebiyat fakültesi mezunların , eğitim fakültesi mezunlarına karşın olaya farklı yaklaştıkları belirlenmiştir. Şakar (2014), tarafından yapılan çalışmada Öğretmenlerin kıdemlerine göre, içerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır maddesine ait görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. 31 yıl ve üzerinde görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmüştür. sonuçlarına göre meslekteki kıdemi 1-10 yıl arasında olan öğretmenler ile 21 - 30 yıl arasında olan öğretmenlerin, 11-20 yıl arasında olan öğretmenler ile 21-30 yıl arasında olan öğretmenlerin arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Bu sonuç bize meslekte kıdem artıça içeriklerin öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkardığı görüşüne kabul edildiği görülmektedir. Öğretmenlerin kıdemlerine göre, içerikte güncel konular yer almaktadır, maddesine ait görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. 21-30 yıl arasında hizmeti bulunan öğretmenlerin görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmüştür. kıdemi 1-10 yıl arasında olan öğretmenler ile 21 - 30 yıl arasında olan öğretmenlerin, 11-20 yıl arasında olan öğretmenler ile 21-30 yıl arasında olan öğretmenlerin, 1-10 yıl arasında olan öğretmenler ile 11-20 yıl arasında olan öğretmenlerin arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Kıdemleri düşük öğretmenlerin görüşlerin daha olumlu yaklaşımından kaynaklandığı bulunmuştur. Bu sonuçlar yapılan çalışmanın sonucuyla uyum göstermektedir.

Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerinde ölçme değerlendirme çalışmalarının kazanımları ölçmediği, kadın öğretmenlerde Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmadığı, 41 yaş üzeri öğretmenlerde ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamadığı, ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmadığı görüşü ağırlık kazanmaktadır. Şakar (2014), tarafından

yapılan çalışmada öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye göre, ölçme değerlendirme çalışmalarının öğretmene kılavuzluk yaptığına dair görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Eğitim fakültesi ile diğer fakültelerden mezun olan öğretmenler arasında da anlamlı fark bulunmaktadır. Öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye göre, ölçme değerlendirme çalışmalarının öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağladığına dair görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Eğitim fakültesi ile fen-edebiyat fakültesi ve diğer fakültelerden mezun olan öğretmenler arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye göre, ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapıldığına dair görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Eğitim fakültesi ile diğer fakültelerden mezun olan öğretmenler arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye göre, alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulandığına dair görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Fen-edebiyat fakültesi ile diğer fakültelerden mezun olan öğretmenler arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Bu sonuçlar araştırmamızdan elde edilen sonuçları destekler niteliktedir. Bayrak ve Duruhan (2013) tarafından yapılan araştırmada yeni programın ölçme ve değerlendirme boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri alınmıştır. Buna göre öğretmenler alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine; değerlendirme formlarının kullanışsızlığı, sınıfların aşırı kalabalıklığı, yeterli ders saatinin olamaması, uygulama için zaman yetersizliği gibi faktörler nedeniyle genellikle olumsuz yaklaşmaktadırlar. Beydoğan, Cihan ve Taşdemir (2006), Felsefe programının öğrencilerin üst düzey düşünce becerisi kazandırmada ölçme ve değerlendirme çalışmalarının önemine işaret etmektedirler.

5.2. Sonuç

Araştırma sonunda bulgular ve tartışmadan hareketle başlıca aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir maddesine Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin katılımları Meslek Lisesinde görev yapan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.

2. Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir maddesine Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin katılımları Meslek Lisesinde görev yapan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.
3. Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır maddesine Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin katılımları Meslek Lisesinde görev yapan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.
4. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır maddesine Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin katılımları Meslek Lisesinde görev yapan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir.
5. İçerik açık ve anlaşılırdır maddesine kadın öğretmenlerin katılımları erkek öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir.
6. Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır maddesine kadın öğretmenlerin katılımları erkek öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir..
7. Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır maddesine kadın öğretmenlerin katılımları erkek öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir..
8. Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir maddesine kadın öğretmenlerin katılımları erkek öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.
9. Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır maddesine kadın öğretmenlerin katılımları erkek öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.
10. Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin katılımları 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir.

11. İçerik güncel konular yer almaktadır maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin katılımları 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir.
12. Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin katılımları 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.
13. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin katılımları 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.
14. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin katılımları 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.
15. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin katılımları 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir.
16. Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin katılımları 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir..
17. Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir maddesine 40 yaşa kadar olan öğretmenlerin katılımları 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.
18. Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.
19. Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.

20. İçerik açık ve anlaşılırdır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.

21. İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.

22. İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.

23. Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.

24. Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırmaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.

25. Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir

26. felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir

27. Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek niteliktedir maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir

28. Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir

29. Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir
30. Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir
31. Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir
32. Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir
33. Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir
34. Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir
35. Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir
36. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir
37. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim

durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir

38. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir

39. Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir maddesine eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin katılımları eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir

40. İçerik açık ve anlaşılırdır maddesine Eğitim Fakültesi mezunu olan öğretmenlerin katılımları Fen edebiyat fakültesi mezunu olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir

41. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır maddesine Eğitim Fakültesi mezunu olan öğretmenlerin katılımları Fen edebiyat fakültesi mezunu olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir

42. Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir maddesine Eğitim Fakültesi mezunu olan öğretmenlerin katılımları Fen edebiyat fakültesi mezunu olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir

43. Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirebilecek niteliktedir maddesine 20 yıla kadar kıdemi olan öğretmenlerin katılımları 21 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir.

44. İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır maddesine 20 yıla kadar kıdemi olan öğretmenlerin katılımları 21 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir.

45. Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir maddesine 20 yıla kadar kıdemi olan öğretmenlerin katılımları 21 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir

46. İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır maddesine felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin katılımları felsefe

öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir

47. İçerik güncel konular yer almaktadır maddesine felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin katılımları felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir

48. Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır maddesine felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin katılımları felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir

49. Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır maddesine felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin katılımları felsefe öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde düşük olarak tespit edilmiştir.

5.3. Öneriler

Araştırma sonuçları doğrultusunda getirilen başlıca öneriler ise şu şekilde ifade edilmektedir:

1. Kazanımlar gerçekleştirilecek niteliktedir maddesine Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin katılımları Meslek Lisesinde görev yapan öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçtan hareketle kazanımların gerçekleştirme nitelikleri konusunda Meslek Lisesinde görev yapan öğretmenlerin görüşlerine başvurarak kazanımların gerçekleştirilme nitelikleri geliştirilmelidir.

2 Kazanımlar okulun imkânları ile gerçekleştirebilme düzeylerinde Anadolu Lisesi ve Meslek Lisesi görev yapan öğretmenlerin arasında farkın ortadan kaldırılması için okullar imkânları yönünden eşit düzeye getirilmelidir.

3. Değişen dünya, toplum ve öğrenci durumları dikkate alınarak yeni kazanımlar geliştirilmelidir.

4. Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlaması amacıyla alanında uzman akademisyenlerin görüşleri doğrultusunda çalışmalar yenilenmelidir.
5. İçeriğin açık ve anlaşılabilirliğinin artırılması adına, ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerine çalışma yaptırılmalıdır.
6. Öğrencilere özgür düşünce becerisi kazandırma doğrultusunda Programdaki etkinlikler zenginleştirilmelidir.
7. Programdaki etkinliklerin öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamasına yönelik , Rehber öğretmenlerinden görüş alınarak değişiklikler yapılmalıdır.
8. Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılması için bu çalışmalar diğer branşlara verilen sürelerden bağımsız olarak ayarlanmalıdır.
9. Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları karşılması için içerik güncel konular yer almalıdır.
10. Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirmenin daha sağlıklı olması için öğretmenlere bu konularda hizmet içi eğitim yapılmalıdır.
11. Öğrencilerin üniversite eğitimlerine devam etmek için girmek zorunda oldukları YGS (Yükseköğretime Geçiş Sınavı) ve LYS (Lisans Yerleştirme Sınavı) sınavlarda sorulan çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmeleri için örnek konu testleri, denemeleri uygulanmalıdır.
12. Değişecek Yükseköğretime geçiş sisteminde deneme amaçlı uygulanmaya başlanan sınavlarda sorulan açık uçlu soruları cevaplayabilme becerilerinin gelişmesi için ölçme değerlendirmelerde açık uçlu sorulara daha çok yer verilmelidir.
13. Değişecek Yükseköğretime geçiş sisteminde deneme amaçlı uygulanmaya başlanan sınavlarda sorulan boşluk doldurma soruları cevaplayabilme becerilerinin gelişmesi için ölçme değerlendirmelerde boşluk doldurma soruları uygulanmalıdır.
14. Kazanımlarda farklı düşüncelere yer verilerek, farklı düşünme becerilerin gelişmesi sağlanmalıdır.

15. İçeriklerde, toplumsal değerlere uygunluk konusunda çalışmalar yapılmalıdır.
16. Öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamak amacıyla programdaki etkinlikler artırılmalıdır.
17. Öğrencilerin üst düşünce becerilerini geliştirecek, etkinler ve faaliyetlere programda daha çok yer verilmelidir.
18. Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlaması için rehber öğretmenleri, öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmelidir.
19. Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınması yönünde adına öğrencilere Türk düşünürlerin eserleri tanıtılmalıdır.
20. Öğretmenler, öğrenci merkezli yöntem ve teknikleri daha çok kullanmalıdır.
21. Öğretmenlerin bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanma konusunda çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıköz, H. M. (2003). *İletişim Felsefesine Giriş*. (İkinci Baskı). İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Açıköz, H. M. (2006). *Skeptikus, Şüphe ve Bilgi*. (Birinci Baskı). Ankara: Elis Yayınları
- Akbaba, T. (2004). Cumhuriyet Döneminde Program Geliştirme Çalışmaları. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*. 5(54-55), 7-12.
- Akdağ, B. (2002). Ortaöğretimdeki Felsefe Derslerinin Etkililiğinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. (15), 11-28.
- Akdağ, B. (2003). Felsefe Öğretimi Araştırmaları. *Felsefeci Dergisi*. Sayı:3.
- Akyüz, Y. (2012). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö.1000-M.S. 2012*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Alkan, C. (1984). *Sosyal Bilimlerin Öğretiminde Yenileşme Eğilimleri*. Eğitim ve Bilim. Cilt:9, Sayı:49, 3-9, Ankara.
- Alkan, C. Kurt, M. (1998). *Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Apaydın, T. (1998). Düşünmek Ya Da İnanmak. *Öğretmen Dünyası*. Sayı:218, 25, Ankara
- Arseven, A. (2001). *Alan Araştırma Yöntemi İlkeler 2*. Ankara: Gündüz Eğitim Yayınları
- Arslan, A. (1996). *Felsefeye Giriş*. Ankara: Vadi Yayınları
- Arslan, M.(2007). Eğitimde Yapılandırmacı Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(1), 15-27.
- Arslanoğlu, İ. (2005). Türk Değerleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Felsefe Dünyası*. (41), 64-77.
- Aşan, E. (2012). *Ortaöğretim Felsefe Ders Kitabı*. İstanbul: EKOYAY Eğitim Yayıncılık
- Aytuna, H. A. (1974). *Orta Dereceli Okullarda Öğretmenlik ve Problemleri*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- Balcı, A. (1997). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Batuhan, H. (1998). Felsefenin Eğitimdeki Yeri. *Öğretmen Dünyası*. (218), 18- 20.
- Bayrak, İ. ve Duruhan, K. (2015). 2009 Yılında Hazırlanan Felsefe Öğretim Programına İlişkin Felsefe Öğretmenlerinin Görüşleri (Sivas İli Örneği), Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(1), 25-51.
- Bayram, N. (2009). *Sosyal Bilimlerde SPSS İle Veri Analizi*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları
- Bacanlı, H. (2006). *Duyuşsal Davranış Eğitimi*. (Üçüncü Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Beydoğan, H.Ö. (2002). *Okullarda Ölçme ve Değerlendirme*. Erzurum: K. K. Eğitim Fakültesi Yayın No:78.
- Beydoğan, H. Ö.,Cihan, M.,Taşdemir, A.(2006). Lise Felsefe Öğretim Programının Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 7(2), 48-62.
- Biçer, B. (2013). Öğretmen Görüşlerine Göre Felsefe Öğretim Programı ve Uygulama Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar. *Akademik Bakış Dergisi*, (12), 25-35.
- Bolay, S.H. (2005). *Osmanlılarda Düşünce Hayatı ve Felsefe*. (Birinci Baskı). Ankara: Akçağ Basım.
- Bolay, S.H. (2006). *Felsefe Dünyasında Gezintiler*. (Birinci Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Büyükkaragöz, S. - Çivi, C. (1999). *Genel Öğretim Metotları*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. İstanbul : Pegem Akademi Yayınları.
- Can, A. (2013). *SPSS Nicel Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Cicioğlu, H. (1982). *Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim (Tarihi Gelişimi)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları
- Cicioğlu, H. (1985). Cumhuriyet Döneminde Ortaöğretim Programlarında Felsefe Grubu Derslerinin Analizi. *Eğitim ve Bilim*. 10(55), 16-22.

- Çotuksöken, B. (2003). *Felsefe Açısından Eğitim ve Kültür Kavramları. Felsefe Söyleşileri I-II. Çotuksöken, B. (Ed.)*. İstanbul: Fen-Edebiyat Fakültesi-İstanbul Marmara Eğitim Vakfı.
- Demircioğlu, A., Duman, E. Z.(2013). 1935 ve 2009 Felsefe Öğretim Programlarına Göre Yazılmış Ders Kitaplarındaki Çeşitli Felsefe Kavramlarının Karşılaştırılması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2).
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Demirel, Ö. (1999). *Eğitimde Program Geliştirme. (İkinci Baskı)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (1999). Türk Eğitim Sisteminde Öğretim Programlarını Geliştirilmesinde Bilimsel Yaklaşım ve 2000'li Yıllar İçin Öneriler. *21. Yüzyılın Işığında Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu. (25-27 Kasım)*. Ankara: Hüseyin Hüsnü Tekişik Araştırma Merkezi Yayınları.(ss.328-335).
- Demirel, Ö.(1999). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2000). *Planlamadan Uygulamaya Öğretme Sanatı. (İkinci Baskı)*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Dinçer, B. Özasan, M. (2003). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*. Ankara: DPT Yayınları.
- Doğan, Ö. (2001). *Felsefe Geleneğimiz ve Aydınımız. Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Öğretim ve Araştırma Alanı Olarak Felsefe. Çotuksöken, B. (Ed.)*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Derneği.
- Dombaycı, M. A. (2002). *Ortaöğretimde Öğretim İlke, Yöntem Ve Teknikler Açısından Felsefe Öğretimi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dombaycı, M. A. (2008). *Türkiye'de Ortaöğretimde Felsefe Öğretiminin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde Program Değerlendirme. (Üçüncü Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık

- Ertürk, S. (1998). *Eğitimde Program Geliştirme. (Onuncu Baskı)*. Ankara: Meteksan A.Ş.
- Ergin, O. (1977). *Türkiye Maarif Tarihi* İstanbul: Eser Matbaası Yayıncılık, Cilt:1-2
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Edge Akademi Yayınları
- Felsefe Kurumu Seminerleri (1977). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi
- Felsefe Programı.(1924). *Liselerin İkinci Devre Müfredat Programı. İstanbul: Matbaa Amirliği. Hicri -1340.*
- Felsefe Programı .(1935). *Lise Filozofi Program Kılavuzu*. İstanbul: Devlet Basımevi.
- Felsefe Programı. (1957). *Maarif Vekaleti Tebliğler Dergisi*. 20(976), 154 – 154.
- Felsefe Programı. 1976). *Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*. 39(1900), 332 – 336.
- Felsefe Programı. 1985). *Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*. 78(2195),359 – 361.
- Felsefe Programı. 1993). *Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*. 39(2348), 332 – 336.
- Gezer, İ. (2007). *Nasıl Bir Eğitim Eğitimde Alternatif Arayışlar. (Birinci Baskı)*. İstanbul: Bakış Yayınları.
- Gülşen, C. & Gökyer, N. (2011). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2011.
- Günay, M. (2009). Felsefe Müfredatı ve Öğretiminde Sorunlar ve Arayışlar (Küreselleşme Sürecinde Eğitim Sorunlarının Felsefi Boyutu). *Uluslararası Eğitim Felsefesi Kongresi*.
- Gürsoy, K. (2006). *Bir Felsefe Geleneğiniz Var Mı? (Birinci Baskı)*. İstanbul: Etkileşim Yayınları.
- Gözütok, D.(2003).Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları. *Milli Eğitim Dergisi*. (160), 44-64.
- İnam, A. (1996). *Düşten Düşünceye. (Birinci Baskı)*. Ankara: İmge Kitabevi
- İnam, A. (2006). *Cumhuriyet Döneminde Türkiye’deki Felsefe’nin Serüveni. Felsefe Eğitim Sanat, Saffet Bilhan Armağanı. Büyükdüvenci, S. Taşdelen, V. (Ed.)*. Ankara: Hece Yayınları:157.
- İnam, A. (2006). *Yaşamla Yoğrulmuş Bilgi. (Birinci Baskı)*. İstanbul: Say Yayınları

- Kafadar, O. (1994). Felsefe Öğretiminin Türk Eğitim Sistemine Girişi ve Tarihi Gelişimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt: 27, Sayı:1, 279-288, Ankara*
- Kafadar, O. (1994). Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Liselerde Felsefe Eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 27(2), 691- 718.*
- Kafadar, O. (2000). *Türkiye’de Kültürel Dönüşümler ve Felsefe Eğitimi*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Karakaya, Z. (2006). Çocuk Felsefesi ve Çocuk Eğitimi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi VI. (1), 23-37.*
- Karasar, N. (1999) *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaynaradağ, A. (1986). *Felseficilerle Söyleşiler*. İstanbul: Elif Yayınlar.
- Kuçuradi, İ. (1987). *Ortaöğretim Kurumlarında Felsefe Öğretimi. Ortaöğretim Kurumlarında Sosyal Bilimler Öğretimi ve Sorunları*. Ankara: T.E.D. Yayınları.
- Küken, A.G. (1996). *Felsefe Açısından Eğitim. (Birinci Baskı)*. İstanbul: Alfa Yayıncılık
- MEB Komisyon. (2010). *Ortaöğretim Felsefe Ders Kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları Başak Matbaacılık.
- Özuduru, Ö.(2012). *Ortaöğretim Felsefe Ders Kitabı*. Ankara: Pasifik Yayınları.
- Yücel, H. A. (1994). *Türkiye’de Ortaöğretim*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kafadar, O. (1994). Felsefe Öğretiminin Türk Eğitim Sistemine Girişi ve Tarihi Gelişimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 27(1), 42-64.*
- Kale, N. (1994). Felsefe Öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi.27(1), 41-59.*
- Kızıltan, Ö. (2012). Felsefe Öğretimi Sorunları ve Yeni Yaklaşımlar. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 1(4), 24-41.*
- Özoğlu, S. Ç. (1974). *Liselerde Sosyal Bilimler Öğretimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Solak, A.(2006). *Felsefe ve Toplum. Felsefe ve Eğitim. Solak, A. (Ed.)*. Ankara: Hegem Yayınları.

- Sönmez, V. (1993). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Adım Yayıncılık.
- Şakar, Ö. (2014). *Ortaöğretim Felsefe Dersi Öğretim Programları ve 2009 Yılı Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Isparta Örneği)*. Yayımlanmış Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Timuçin, A. (2000). Felsefe Eğitimi Ya da Bilincin Düzenlenmesi. *Felsefelogos*. Yıl:3, Sayı:10, 11-20.
- Timuroğlu, V. (1998). Farklılaşmamış Gerçekliğe Müdahale. *Öğretmen Dünyası*. Sayı:218, 3-15, Ankara.
- Tozlu, N. (2006). *Öğretmen Yetiştirilmesinde Felsefenin Önemi*. *Felsefe ve Eğitim*. Solak, A. (Ed.). Ankara: Hegem Yayınları.
- Turgut, M. F.(1992). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme Metotları*. Ankara: Saydam Matbaacılık.
- Uygur, N. (1988). *100 Soruda Türk Felsefesinin Boyutları*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Uygur, N. (2001). *Türk Dilinin Felsefesi-Kültür Aşırı Düşünceler*. *Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Öğretim ve Araştırma Alanı Olarak Felsefe*. Çotuksöken, B.(Ed.). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Derneği.
- Varış, F. (1978). *Program Geliştirme*. Ankara : Ankara Üni. Basımevi.
- Varış, F. (1978). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara : A.Ü.E.B.F Yayınları.
- Varış, F. (1978). *Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler*. Alkım Yayınları
- Yapıcı, M. (2008). Felsefe Tavrırlı Eğitim. *Felsefe Ekibi Dergisi*. (9), 25-38.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Dördüncü Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, Z., Cihan, M., Şahin, Ç. (2005). Felsefe Öğretmenlerinin Öğretim Yöntemlerini Kullanma Düzeylerinin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 14-41.

EKLER

EK 1. ANKET FORMU

Ortaöğretim 11.Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesine Yönelik Anket Formu

Değerli Meslektaşım,

Liselerin 11. Sınıfında uygulanmakta olan felsefe dersi öğretim programının ne ölçüde etkili olduğunu ve uygulamalara ilişkin görüşlerinizi belirlemek amacıyla anket hazırlanmıştır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde programın öğelerine yönelik sorular yer almaktadır. Ankette verdiğiniz cevaplar araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacak ve gizli tutulacaktır. Araştırma sonuçlarının niteliği sizin anketteki soruları içten cevaplamanıza bağlıdır.

Tüm soruları eksiksiz doldurmanızı rica eder, katkılarınız için teşekkür ederim

Seçuk ERTEN.

Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Programı ve Öğretim Yüksek Lisans Öğrencisi

Cep:5057333970 e-posta:selcukerten48@gmail.com

Ek-5: Öğretmen Anketi Birinci Bölüm

ÖĞRETMEN ANKETİ

BÖLÜM I

>> Görev yaptığınız okul türü

☐	Fen Lisesi	☐	Anadolu Lisesi	☐	Meslek Lisesi
☐	Diğer.....				

>> Görev yapmakta olduğunuz yerleşim yeri

☐	İl Merkezi	☐	İlçe Merkezi

>> Cinsiyetiniz

☐	Kadın	☐	Erkek

>> Yaşınız

☐	20-30	☐	31-40	☐	41-50
☐	51 ve üzeri				

>> Eğitim durumunuz

☐	Lisans	☐	Yüksek Lisans	☐	Doktora

>> Mezun olduğunuz fakülte

☐	Eğitim Fakültesi	☐	Fen Edebiyat Fakültesi	☐	Diğer.....

>> Hizmet süreniz

☐	1-10	☐	11-20	☐	21-30
☐	31 ve Üzeri				

>> Felsefe öğretimi ile ilgili katıldığınız hizmetçi eğitim sayısı

☐	Hiç Katılmadım	☐	1	☐	2
☐	3 ve Üzeri				

e-posta adresiniz*.....

* İletişim için İsteğe bağlı doldurulacaktır.

Ek-6: Öğretmen Anketi İkinci Bölüm

II.BÖLÜM						
Madde No		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	ORTAÖĞRETİM 11. SINIF FELSEFE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÖLÇEĞİ					
KAZANIMLARA YÖNELİK						
1	Kazanımlar açık bir şekilde ifade edilmiştir.					
2	Kazanımlar ünitelere göre dengeli bir şekilde dağıtılmıştır.					
3	Kazanımlar gerçekleştirilebilecek niteliktedir.					
4	Kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygundur.					
5	Kazanımlar okulun imkanları ile gerçekleştirilebilecek niteliktedir.					
6	Kazanımlar farklı düşünce yollarını geliştirecek niteliktedir.					
7	Kazanımlar öğrencilerin yaratıcı bireyler olmasına olanak tanımaktadır.					
8	Programda öngörülen beceriler (felsefi sorgulama, sistematik düşünme, konulara çok yönlü bakabilme vb.) kazandırılabilir niteliktedir.					
9	Yeni kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.					
İÇERİGE YÖNELİK						
10	İçerik açık ve anlaşlırdır.					
11	İçerik öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.					
12	İçerik kazanımlara göre hazırlanmıştır.					
13	İçerik toplumsal değerlere uygun olarak hazırlanmıştır.					
14	İçerik öğrencilerde var olan bilgileri açığa çıkarmaktadır.					
15	İçerikte gereksiz bilgiler yer almamaktadır.					
16	İçerikte öğrenciler için önemli olan bilgiler yer almaktadır.					
17	İçerik öğrencileri ezbere yöneltmektedir.					
18	İçerikte güncel konular yer almaktadır.					
19	İçerik öğretmene rehberlik etmektedir.					
20	İçerik öğretim ilkelerine (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, güncellik vb.) uygun bir şekilde düzenlenmiştir.					
21	İçerik temel kavramlar etrafında yapılandırılmış olup öğrencilerin kendi öğrenme şemalarını oluşturmalarına olanak sağlamaktadır.					

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİNE YÖNELİK		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
22	Programdaki etkinlikler öğrencilerin aktif olarak derse katılımını sağlamaktadır.					
23	Programdaki etkinlikler kalıcı olarak öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir.					
24	Programdaki etkinlikler öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktadır.					
25	Programdaki etkinlikler öğrencilere özgür düşünme becerisi kazandırmaktadır.					
26	Programdaki etkinlikler öğretmen öğrenci etkileşimini sağlamaktadır.					
27	Programdaki etkinlikler felsefi temele uygun olarak hazırlanmıştır.					
28	Programdaki etkinlikler öğrencilerin üst düşünme becerilerini geliştirecek niteliktedir.					
29	Programdaki etkinlikler sorgulayan ve araştıran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.					
30	Programdaki etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmelerine imkan sağlamaktadır.					
31	Programdaki etkinlikler öğrencilerdeki merak duygusunu uyandırmaktadır.					
32	Programdaki etkinlikler Türk kültür ve düşünürlerinin yeterince tanınmasını sağlamaktadır.					
33	Programdaki etkinlikler milli değerler ile evrensel değerler arasında ilişki kuran bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.					
34	Program öğrenci merkezli yöntem ve tekniği kullanmaya imkan sağlamaktadır.					
35	Programda yer alan araç gereçler kazanımların gerçekleşmesini sağlamaktadır.					
36	Program bilgisayar, internet, projeksiyon vb. araç-gereçlerden yararlanmaya imkan sağlamaktadır.					
37	Programa ayrılan haftalık ders saati yeterlidir.					
ÖLÇME DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK						
38	Ölçme değerlendirme çalışmaları kazanımları ölçebilecek niteliktedir.					
39	Ölçme değerlendirme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmaktadır.					
40	Ölçme değerlendirme çalışmaları her ünitenin sonunda yapılmaktadır.					
41	Ölçme değerlendirme çalışmaları öğretmene kılavuzluk yapmaktadır.					
42	Ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencilerin çok yönlü tanınmasına olanak sağlamaktadır.					
43	Ölçme değerlendirme çalışmaları içerisinde sergi, proje, gözlem, görüşme, öz değerlendirme ve akran değerlendirme yapılmaktadır.					
44	Alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır.					
45	Öğrenciler sınavlarda çoktan seçmeli testleri cevaplayabilmektedir.					
46	Öğrenciler sınavlarda açık uçlu soruları cevaplayamamaktadır.					
47	Öğrenciler sınavlarda kısa cevaplı soruları cevaplayabilmektedir.					
48	Öğrenciler sınavlarda boşluk doldurma sorularını cevaplayabilmektedir.					
49	Öğrenciler sınavlarda doğru/yanlış sorularını cevaplayabilmektedir.					

EK 2. ANKET ONAYI

03/03/2017-E.22270

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı :14065294-044/
Konu :Anketler

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 15/02/2017 tarihli ve 16119 sayılı yazınız.
b) Kayseri Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 24/02/2017 tarihli ve 2468207 sayılı yazısı.

Kayseri Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünden alınan ilgi (b) yazıda; Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden Selçuk ERTEN'in "Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği)" konulu anket çalışmasını Kayseri İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilgi yazınız ekinde bulunan okullarda yapmasında bir sakınca olmadığı Anket Değerlendirme Komisyonu tarafından tespit edildiği ve eğitim öğretimi aksatmadan Okul Müdürünün gözetimi ve sorumluluğunda yapmasının uygun görüldüğü bildirilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır

Prof.Dr. Mustafa Kemal APALAK
Rektör Yardımcısı

EK :
1- İlgi (b) yazı (10 Sayfa)

Evrakı Doğrulamak İçin : http://ebys.erciyes.edu.tr/enVision-Sorgula/validate_doc.aspx?V=BENU49B2L

Pin : 43791

Kaşk Mahallesi Kutadgu Bilig Sokak No:1 38030 Melikgazi KAYSERİ
Telefon: +90 352 437 49 47
E-Posta: ogridsk@erciyes.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için iritibat: Bekir Yılmaz
Faks: +90 352 437 20 23
Elektronik Ağ: <http://ogrisl.erciyes.edu.tr>

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 94025929-605.01-E.2468207
Konu : Araştırma İzni

24.02.2017

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 17/02/2017 tarih ve 3109 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Selçuk ERTEN'in, ilgi yazınız ekinde belirtilen okullarda "Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği)" konulu çalışmayı yapmasında bir sakıncanın olmadığı, Anket Değerlendirme Komisyonu tarafından tespit edilmiş olup, her sayfası mühürlü çalışma evrakları ve Valilik Makamından alınan 24/02/2017 tarih ve 2411250 sayılı Olur ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Osman ELMALI
İl Millî Eğitim Müdürü V.

EK: Valilik Oluru ve Ekleri (9 Sayfa)

Güvenli Elektronik İmza
Aşılı ile Ayrıldı.
27.02.2017

Kemal TAŞKIN
V.H.K.I.

Gültepe Mahallesi Talas Bulvarı No:1/B Melikgazi / KAYSERİ
Elektronik Ağ: <http://kayseri.meb.gov.tr>
e-posta: argc38@meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin: Ö. F. BULUT (V.H.K.I.)
C. NALBANTİ (Şef)
Tel: (0 352) 330 11 25 (1240) Faks: (0 352) 336 76 04

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f2fa-12d4-398f-b93c-a5c1 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 94025929-605.01-E.2411250
Konu : Araştırma İzni

24/02/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07/03/2012 tarih ve 3616 sayılı (2012/13 Genelge) emirleri.

Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Selçuk ERTEN'in, ekli listede belirtilen okullarda "Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği)" konulu çalışma yapma isteği ile ilgili, Erciyes Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 17/02/2017 tarih ve 3109 sayılı yazıları ve ekleri ilişikte sunulmuştur.

Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Selçuk ERTEN'in, ekli listede belirtilen okullarda "Ortaöğretim 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği)" konulu çalışmasını yapmasında bir sakıncanın olmadığı Anket Değerlendirme Komisyonu tarafından tespit edilmiştir. Her sayfası mühürlü çalışma evrakları ilişikte sunulmuş olup, eğitim-öğretimi aksatmadan okul müdürlüğünün gözetiminde ve sorumluluğunda araştırmanın yapılması uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Osman ELMALI
İl Millî Eğitim Müdürü V.

OLUR
24/02/2017

Baha BAŞÇELİK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Gültepe Mahallesi Talas Bulvarı No:1/B Melikgazi / KAYSERİ
Elektronik Ağ: <http://kayseri.meb.gov.tr>
e-posta: arge38@meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin: Ö. F. BULUT (V.H.K.L.)
C. NALBANT (Şef)
Tel: (0352) 330 1125 (1240) Faks: (0352) 336 7604

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 5b82-45ae-3960-876c-6c48 kodu ile teyit edilebilir

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Selçuk ERTEN
Uyruğu: Türkiye (T.C)
Doğum Tarihi ve Yeri: 20.06.1971 - Fethiye
Medeni Durum: Evli
e-mail: selcukerten48@gmail.com
Yazışma Adresi: İstanbul Ataşehir Mustafa Kemal Anadolu Lisesi.

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü ,Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı	2018
Lisans	Anadolu Üniversitesi, Sosyoloji	1999
Lise	İzmir Atatürk Lisesi	1989

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2017-Halen (II.Yarıyıl)	İstanbul Ataşehir Mustafa Kemal Anadolu Lisesi	Felsefe Öğretmeni
2017-2018 (I.Yarıyıl)	İstanbul Silivri Değirmenköy İMKB Çok Programlı Anadolu Lisesi.	Felsefe Öğretmeni
2016-2017	Kayseri Melikgazi Şeker Anadolu Lisesi	Felsefe Öğretmeni
2012-2016	Kayseri Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü	Sosyolog
1999-2012	Özel Eğitim Kurumları	Rehber Öğretmen

YABANCI DİL

Almanca